

ગ્રંથ સંવંધી અમારો અભિપ્રાય.

આ ગ્રંથ છપાયા પહેલાં તેનું આદ્યંત અવલોકન કરીને જ્યાં સુધારવા જનર જણાઈ ત્યાં સુધારવા ગ્રંથકર્તાને સૂચવ્યું હતું, તેથી તેમજે પેર કોપી કરતાં લક્ષ્ય રાખ્યું લાગે છે. ઉક્ત ગ્રંથ તૈયાર કરવામાં મિ. માળનાલ મંગલજીએ અયાગ પરિશ્રમ લીધો છે. તેમજ પુષ્કલ વસ્તુનો વ્યય કરી અનેક શંકિત સ્થલે પૂછવા લાયક વિદ્વાન સાધુઓ તથા શ્રાવકોના અભિપ્રાય મેળવી જેમ બને તેમ કાઢીથી અમર્ય અનંતકાવ સંવંધી સવિસ્તર વ્યાન આપવા પ્રયત્ન કર્યો છે. સ્વથી શ્રાવિક શ્રાવિકાઓને ઉક્ત વિષય વાવત એક ઉપયોગી ગાઈદની ગરજ સારે પડેલે દરજે ગ્રંથકર્તાએ તેમાં પ્રયત્ન કર્યું છે, તે પડીખૂત થાઓ! વિશેષે કરીને પ્રમુખ ગ્રંથ જૈન મતાનુયાયીને ઉપયોગી છે, કેમકે અમર્ય અનંતકાવને સમજી તેના ત્યાગ કરવામાં જૈનો જેવા મશ્હુર છે તેવા અન્ય મતાનુયાયી નથી. તોપણ જો આ ગ્રંથને કોઈ સત્ત્વરથી દોડ મધ્યમ્યતા પૂર્વક ચાંચી તો તે કાંઈને કાંઈ લાભ મેળવી શકશે. જાણેલો ગ્રંથ એ સનાતનથી ઉપર ચપ્કે જાયો છે; એકંદરે તેથી સ્વથી જનોને તો લાભજ સંપન્ન છે. દુષ્માં પોગા જોનારા છિદ્ર બુદ્ધિને તો તેથી લાભ ન થઈ શકે એ સ્વાશ્રવિક મસલાય છે. આ નાના ગ્રંથ હાન્યો પણ કર્તાનું ચર્પમાં કેવું પ્રવૃત્ત છે. તથા ગ્રંથ નિષ્પત્તિમાં તેની ક્વચિત્ દ્રઢ ટેક છે, તે પ્રસંગે કહી શકાય છે. જ્યારે પ્રશ્ન કરવાનો પ્રયત્ન અવશ્ય નથી. પક્ષ તેનો વાર્તાનિક અથવા સમજાવવા માટે દરેક સત્ત્વરીદાસ સમજાવે આ ગ્રંથ આપત ચાંચી તેમાંથી સુષ્ય પ્રશ્ન કરી લેવા માગદ મળ્યા-
- કરો અથવા વિચારું છું. સ્ત્રી. સન્નિવૃત્ત સુનિ કરૂંરવિજય.

પ્રસ્તાવના.

ગ્રન્થધારી શ્રાવકો મુલ્યસ્ત્વે કરીને વાચીશ અમર્યનાં સ્વામી
 હોય છે તેમના ઉપયોગની જાણતિને અર્થ તથા અન્યં મર્ણ્યં પ્રાણિ-
 ઓનાં હિતને માટે વાચીશ અમર્ય, અનાચરણીયં વસ્તુઓ વગેરે
 સંબંધી કિંચિત્ અધિકાર દર્શાવ્યો છે, તે વાંચી વિચારી તદનુસાર
 વર્તન રાખવા તેઓ યથાશક્તિ ઉજમાલ થશે તો સ્વપરને અતિ દિત-
 કારી થશે. કેટલાક વંધુઓ વાચીશ અમર્ય અગર ચીજા નિયમો
 છે છે પણ તેનું યથાર્થ સ્વરૂપ સમજ્યા વગર લેવાંથી પાછંઝેથી વ્રતમાં
 સ્વલ્પના પડે છે, જેથી પ્રથમથીજ તેનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ સમજવાને
 માટે આ પ્રયાસ કર્યો છે. જેમાંની ઘણીજીરી વાચતોનો જુલાંસો
 વિદ્વાન્ મુનિમહારાજાઓ તથા ઉપયોગવંત શ્રાવકો વગેરેને પૂછી
 લેવાં છે. કેટલીક વાચતોમાં મતભેદ હોવાથી મધ્યસ્થપણું રાખવું
 યોગ્ય જાણી યથાયોગ્ય લેવાં છે; છતાં પણ શંકા જેવી વાચતોનો
 વિશેષ જ્ઞાની પાસેથી નિર્ણય કરી લેવો. આ ગ્રંથમાં મતિમંદતાથી જે
 કાંઈ શ્રીવીરરામની આજ્ઞા વિરુદ્ધ લેવાયું હોય તે સંબંધી શ્રીસંઘ
 સમક્ષ મિથ્યાદુષ્કૃત દંડે છે તથા દષ્ટિદોષથી જે કાંઈ કાનો, માત્રા,
 અનુસ્વાર તથા ઈશ્વ દીર્ઘની ભૂલ રહી ગઈ હોય તેને માટે સુત્ર
 વાચકજનને તે મુધારી વાંચવા સવિનય માર્થના કરું છું.

વોલે અન્યથા તે સાવધ જાણવી. જેથી અષ્ટ મવચન માતાના રક્ષક
 મુનિમહારાજાઓને પણ અમે પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે પ્રમાદ ત્યજી
 મુદ્ધપતિ કે જે નામની થઇ ગઇ છે. તેનો સદ્ઉપયોગ કરવા કાલજી
 રાત્રવામાં આવે તો પાસે રહેનારા શ્રાવક શ્રાવિકા વર્ગ પણ તેનો
 સદ્ઉપયોગ કરતાં શીખે. રસ્તે ચાલતાં પણ જ્ઞાન નાભિ ઉપર
 અને મસ્તક નીચે (છાતી સરમું) રાખવું; જેમ રાજા, શેઠ પ્રમુખ
 આવતાં ઉભા થઇને તેમનું વહુમાન કરીએ છીએ તેમ જ્ઞાનનું વહુમાન,
 વેદન, પૂજન કરવું. જો જ્ઞાનાવરણીય કર્મ શીઘ્ર ક્ષય કરવાં હોય
 તો જ્ઞાનની આશાતના કોઈ પણ પ્રકારે ન થાય તેવો શુદ્ધ ઉપયોગ
 રાત્રો જેથી લોકાલોકમકાશક ઉત્તમ કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય.
 મુતેષુ કિં વહુના ?

લિ० ગ્રંથકર્તા.

મૃતિકા.

પ્રિય વાંચનાર !

કોઈ કોઈ જાતિની દેશી પરદેશી દવાઓ, હમેશાની ઉપયોગની વસ્તુઓ, ઘન અને પ્રવાહી પદાર્થો, કે જે દોષવાળા છતાં તે વસ્તુઓની ઉત્પત્તિ અને દોષના જ્ઞાનના અભાવે ભવભીરૂજનોથી પણ તે વસ્તુઓ જાણ્યે અજાણ્યે વપરાશમાં લેવાતી; તેમજ પાશ્વિમાત્મ છાયાના વધુ સંસર્ગથી ભક્ષ્યાભક્ષ્યનો વિવેક વહુજ ઓછા હૃદયોમાં રહેવા પામ્યો અને તેને લઈને ઘણીક વસ્તુઓ કે જે એક જૈન તરીકે ઓછાવાતી વ્યક્તિને કદી પણ નહીં સ્વાદી પીવી જોડે એવી વસ્તુઓ પણ વપરાવી શરૂ થઈ; આવા સમયમાં દોષવાળી અભક્ષ્ય અનંતકાય વસ્તુઓ કે જે શું કારણથી નહીં વાપરવી જોડે? વાપરવાથી શું દોષ થાય છે? તે અને તેને લગતી વધુ હકીકતો સ્વચ્ચનારા એક પુસ્તકની સ્વાસ જરૂર હતી; તેવા સમયમાં જુનાગઢ નિવાસી મી. પ્રાણલાલ મંગલજીએ કેવલ ઉપકાર બુદ્ધિથી જ ગ્રંથની યોજના કરી છે. જે જરૂરીયાતના વસ્તુમાં જિજ્ઞાસુ જનો ઘણીજ ઉપયોગી થઈ પડવાથી પ્રથમની આવૃત્તિઓ ટુંક મુદતમાં થઈ રહી છે; હજુ પણ પેયાપેય અને ભક્ષ્યાભક્ષ્યની વાવતનો વિવેક પ્રાપ્ત કરવાના જિજ્ઞાસુઓ તરફથી ઉપરાઉપરી માગણીઓ થવા આ આવૃત્તિમાં વનતો સુધારો વધારો કરીને છપાવી છે. આ ગ્રંથ

કેટલોક પુટનોટ શ્રી માવનગર નિશામી શ્રીકૃષ્ણ મોટોરા અપરતંદ્ર
જમરાજે સ્ત્રી આપેલ દાસ્તુલ કરી છે.

આ પુસ્તક ધાંત્રી ધર્મના સ્ત્રી પુરુષો પોતે અમર્ય વસ્તુ-
ઓનો ત્યાગ કરશે અને અન્યવસ્તુઓ ને સંપાદી, ઉપદેશી સમ-
જાવી ત્યાગ કરાવશે તો યોજકનો અને અમારો ઉદ્દેશ અને પ્રયત્ન
સફલ થશે મમજીથું.

આ ગ્રન્થના યોજક કે જેમણે પોતાનો કિંમતી વસ્તુ રોકો
કેવલ દિનસુદ્ધિપીઝ આ ધાવતોની માહિતી મેલશે ગ્રન્થરૂપે યોજના
કરી છે તેવદલ તેમનો તથા આ ગ્રન્થને તથાસી મુવારો વધારો
કરવાની સૂચના આપી છે તેમનો આ પ્રસંગે અમો અંતઃકરણપૂર્વક
આમાર માનીએ છીએ અને પુનઃ પુનઃ આવાજ પરમાર્થના કાર્ય
પરત્યે, તન, મન, અને ધનનો યથાશક્તિ ભોગ આપ્યા કરે, एवं
इच्छी विरमीए छीए.

લિ. પ્રસિદ્ધ કર્તા.

અનુક્રમણિકા.

ચાવીશ અમર્ય વર્ણન	૧
ચલિત રસ આશયી સૂચના	૩૭
ચત્રીશ અનંતકાવ	૬૪
ચાવીશ અમર્ય ઉપરાંત ધીજી અમર્ય ચીજો	૭૨
વહુ આરંભ થતાં તુષિ ન થાય અને પાછળથી હિંસા વહુ થવાના કારણે વર્જવા યોગ્ય વનસ્પતિઓ	૮૯
દર્શન વિરુદ્ધ તથા લોક વિરુદ્ધના કારણે વર્જવા યોગ્ય વનસ્પતિઓ	૯૨
વસંતીવની વહુ હિંસા થવાના કારણે વર્જવાયોગ્ય વનસ્પતિઓ	૯૩
ફાગણ શુદ્ધ ૧૬ થી કાર્તિક શુદ્ધ ૧૬ સુધી વર્જવા યોગ્ય વનસ્પતિઓ	૯૪
આદ્રા નક્ષત્રથી ત્યાગ કરવા યોગ્ય વનસ્પતિઓ	૯૫
ચોમાસામાં વસંતીવ પડવાના કારણે વર્જવા યોગ્ય વનસ્પતિઓ	૯૬
ચાલુ વપરાવામાં આવતી વનસ્પતિઓ	૯૮
મચિત ત્યાગી, દ્વાદશ વ્રતધારી તથા શૌદ નિયમ ધારનારને સચિત સંબંધી ધ્યાનમાં લેવા યોગ્ય કેટલીક વાવતોનો શુભાસો	૧૦૧
શુભ ચંદ્રોને ધ્યાનમાં લેવા યોગ્ય સૂચનાઓ	૧૧૧
મંમુર્ચિમ મનુષ્યની પ્રમાદવટે સંચાલી હિંસા	૧૨૧
પરમાર્થ કુમારપાલ મૂળાઝના ધારવતની સંક્ષિપ્ત નોંધ ...	૧૩૧

श्री लक्ष्मी रत्नसूरिकृत अभक्ष्य अनंतकायनी सद्भाष्य.

ढाळ—जीन सासन रे सूधी सद्दहणा धरे,
सुणी गुरु मुख रे नवे तत्व निरता करे;
मिथ्यामति रे कपट कदाग्रह परिहरे,
सही पाळे रे ते नर समकित मन खरे;

चुटक—मनखरे समकित शुद्ध पाळे, टाळे दोष दया परो,
धुर पंच अणुव्रत व्रण गुणव्रत, च्यार शिक्षा व्रत धरो;
इम देशविरति क्रिया निरति, करो भवियण मन रुली,
दाखवी नियगुण परह केरा, दोष मम काढो वली. १

ढाळ—मम काढो रे लोभी नर कूडो करो,
जाणी सावद्य रे अभक्ष्य वाचीसे परहरो;
वड पीपळ रे पीपरीने कटुंवरो,
उंवर फळ रे रखे तुमे भक्षण करो;

चुटक—रखे भक्षण करो माखण, मद्य मधु आमिष तणुं,
विष हिम करहा छांडी परहा, दोष मूल माटी घणुं;
परिहरो सज्जन रयणी भोजन, प्रयम दूरगति वारणुं,
ममकरो व्याळु' अति अमुहं, रवि उदय विण पारणुं. २

ढाल—अषाणुं रे अनंतकाय सवि निर्माणे,
 कानुं गोरम रे मांहे कडोळ न जीभीये;
 कळी वेगण रे तुच्छफळ सवि छडीये,
 आपणपुं^१ रे घन लीपुं नवि खंडीये.

घुटक—नवि खंडीए सवि नीम मेइ, देह कळ घन भंगनुं,
 अज्ञान फळ बहु बीज भक्षण, चम्लित रस हुये जेहनुं;
 मंजर आणी अक्षय जाणी, तजो ए पारीशए,
 गुरु वयण विगतं वळोय मीछो, अनंतकाय वचीन ए. ३

ढाल—अनंती रे कंद जाति जाणां सहु,
 जस भक्षण रे पात्रिफ बोल्या छे बहु;
 फचूरुं रे दळदर नीली आहु वळी,
 वस सूरण रे कंद वेहु कुमळी फळी.

घुटक—जे फळीय कुमळी बीज पाखे, चाखे चतुर न आंचली,
 आळू पींढाळू धेग धुहर, घतावरी लसण फळी;
 गाजर मूला गळो गिरणी, बिरहाळी टंक पध्दुलो,
 पल्लंक सूरण बोलवीळी, मोयनीली सांमळो. ४

ढाल—वंस करेलां रे कुंपळ कुअलां तरतणा,
 अंकुरा रे छोदा ते जळ पोंयणा;
 कुंआरी रे भगर वृक्षनी छालही,
 जे कहीयें रे लोके अमृत बेलही.

चुटक—वेलडी केरा तंतु ताजा, खिलोढाने खरसूआ,
 भूईं फोडी छात्राकार जाणो नीलफूल ते सवि जूआ;
 वनीस लोक प्रसिद्ध वोल्या, लक्ष्मी रत्नसूरी ईम कहे;
 परिहरे जे बहु दोष जाणी, प्राणी ते शिव सुख लहे.
 इति अभक्ष्य अनंतकायनी सज्ञाय संपूर्ण.

अथ श्री सचित्त अचित्त विचार सज्ञाय.

प्रवचन अमरी समरी सदा, गुरुपय पंकज प्रणमी मुदा;
 वस्तु तर्गु कहुंकाळ प्रमाण, सचित्त अचित्त विधी जीमलीयो जाण. १
 बेहु रतु मळी चोमासामान, पट् रतु मळीने वर्ष प्रमाण;
 वर्षा शीत उष्ण त्रीहुं काळ, त्रिहुं चोमासे वर्ष रसाळ. २
 श्रावण भाद्रवो आसो मास, कार्तिके वरसाळो वास;
 मागशीर पोष माहाने फाग, ए चारे शीयाळा लाग. ३
 चैत्र वैशाख ने जेठ आपाढ, उष्णकाळ ए चारे गाढ;
 वर्षा शरदं शिशिर हेमंत, वसंत ग्रीष्म पट् रतु एम तंत. ४
 वर्षा पनर दिवस पक्वान्न, त्रीस दिवस शीयाळे मान;
 वीस दिवस उनाळे रहे, पछी अभक्ष्य श्री जीनवर कहे. ५
 रांध्युं विदल रहे चिहुं जाम^१, ओदन आठ प्रहर अभिराम;
 सोळ प्रहर दहिं कांजी छास, पछी रहे तो जीव निवाश. ६

पापड लोइया बटक प्रमाण, चार प्रहर पोळीनुं मान;

मात्र प्रमुख नीवीगय पक्वान्न, चलितरसें तस काळनुं मान. ७

धान धोयण छ घडी परमाण, दोय घडी जळवाणी जाण;

फळ धोयण एक प्रहर प्रमाण, त्रिफळा जळ घे घडीने मान. ८

प्रणवार उकाळे जेह, शुद्ध उप्नजळ कहिये तेह;

प्रहर तीन चउ पंच प्रमाण, वर्षा शीत उनाळे जाण. ९

श्रावण भाद्रवडे दिन पंच, मिश्र लोट अणचालित संच;

आसो कार्तिक चिहुं दिन जाण, मागशीर पोष दिन तीन प्रमाण १०

माह फागणे कदा पण जाम, १ चैत्र वैशाख चिहुं पोर अभिराम;

जेठ आपाठ प्रहर प्रण जोई, तद उपरांत अचित्त ते होई. ११

अलसो कोद्रवा कांग ने जवार, साते वरसें अचित्त रसाळ;

विदल सर्व तळ तूयरी घाल, पांचे वरसें अचित्त रसाळ. १२

गहुं शालि खडधान कपास, जब त्रिहुं वरसें अचित्त ते खास;

सीत ताप वर्षादिक जोई, सचित्त योनी अचित्त ते होई. १३

हरडे पीपर मरिच घदाम, खारंक द्राक्ष एकां अभिराम;

श्वेत जोयण जलवटमां वहे, श्याव जोयण थलवटमां वहे. १४

धूम अग्नि परियट्टण करी, अचित्त योनी तस याये खरी;

सचित्त योनी प्रवहणनी जेह, याये अचित्त मवचन वहे तेह. १५

- ગેરુ મળશિલ લૂણ હરિયાલ, આવે જલવટ માંહે રસાલ; ૧૬
 તે અચિત્ત હોયે પ્રવચન સાંચ, પળ લેવાની નહિ તસ ખાચ.
 ધોલો સિંધવ કહ્યો અચિત્ત, શ્રાદ્ધ વિધે અક્ષર પરતિત;
 ઈલાદિક ઓલા જે થાય, તેહ અચિત્ત થાપના નવિ થાય. ૧૭
 સ્વોરું ઘૃત જે કાલાતોત, પલટાવે વરણાદિક રીત;
 કાચું દૂધ વિદલ સંયોગ, થાયે અભક્ષ્ય કહે મુનિ લોગ. ૧૮
 ચાર પ્રહર રહે જુગલી રાવ, શોલ પ્રહર રાઈતું અજાવ;
 દહિં રાઈ વિદલે દેવાય, ઝળન કરે તો શુદ્ધજ થાય. ૧૯
 કઢા વિગય પરિ શેક્યું ધાન, મૂઢૂત ચોવીશ ગોમૂત્રનું માન;
 હુંદળીયાદિક વિદલની દાઢ, શેક્યાં ધાન પરે તસમકાઢ. ૨૦
 ચાર પ્રહર શીરો લાપસી, વિદલ પરે તે પ્રવચન વસી;
 જીદાં જેદનો કાઢ પૂરો થાય, તિદાં તે વસ્તુ અભક્ષ્ય કહેવાય. ૨૧
 અથાળાં પ્રમુખ સહુ જાણ, ચલિત રસે તસકાઢનું માન;
 વલવણાદિક કેરો કાઢ, શાસ્ત્ર માંહે છે તેહ વિશાઢ. ૨૨
 તેહ ભળીં ઇદાં નાળ્યો એહ, અલ્પ બુદ્ધિને પડે સંદેહ;
 આદ્ર ધાન અંકૂરા નિકળે, તે સહુ વસ્તુ અભક્ષ્યમાં ભળે. ૨૩
 એ વોલ્યો લવલેશ વિચાર, વિસ્તાર પ્રવચનસારોદાર;
 ધીર વિમલ પંડિત મુપસાય, કવિ નયવિમલ કીધી સજ્ઞાય. ૨૪
 ઈતિ શ્રી સચિત્ત અચિત્ત વિચાર મજ્ઞાય સંમ્પૂર્ણ.

શુદ્ધિપત્ર.

પાનું	સોંટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ.
૨	૧૦	મિદાંતમાંથી	સિદ્ધાંતમાંથી
૭	૪	સત્રિયોને	સત્રીયો તથા
૭	૬	ચલ્લપુષ્ટિ	ચલ્લપુષ્ટિ માટે
૭	૭	લોલપા	લોલુપી
૭	૨૧	ડ્યાં	જેથી
૧૦	૩	ત્યારે	તેમ
૧૦	૧૦	ને	જે
૧૬	૩	લે	હે
૧૯	૨૦	ઉપો	ઝંધો
૨૫	૧૭	કે	તે
૨૮	૧૩	થાઝ	વાલ
૩૭	૧૮	ચળાનો	ચળાના
૩૮	૮	તે	૦
૪૪	૧૮	મુકાઈ જવું	મુકાઈ જવું જોઈએ
૪૬	૧	કલા	કાલ
૪૭	૧૨	થાય છે	થાય છે તે
૪૮	૯	ચપલ	ચપેલ
૪૯	૩	ગ્રીષ્મ	ગ્રીષ્મ
૪૯	૧૯	વિમુક્ત	વિમુક્ત
૫૨	૧૮	નવી	નવી સાથે
૫૩	૨૦	વજારમાંથી	વજારમાંથી
૫૩	૨૨	દ્યનું	દ્યનું

૫૫	૨૨	રાખવા	રાખવો
૫૭	૨૧	આપે	આથે
૬૨	૧૪	આપણા	આપણો
૭૦	૬	પરધેર	૦
૭૫	૭	પાણીમાં	૦
૭૮	૧૭	ત્યારેજ	જ્યારે
૮૩	૧૬	ને રાખી	૦
૮૩	૨૧	દિલ્હા	દિલ્હી
૮૮	૫	વર્ત છે	વર્તે છે.
૯૨	૧૭	કારેલાં	કારેલાં
૯૨	૧૮	ટોંઢોરાં	ટોંઢોરાં
૯૮	૧૮	કામાં	૦
૯૯	૧૬	શક્તા	શક્તી
૧૦૦	૪	લોલોતરીનો	લીલોતરીનો
૧૦૦	૨૧	વ્યાખ્યાન શ્રાવણ	વ્યાખ્યાન શ્રવણ
૧૦૨	૧૬	સચિત્ત છે તે	૦
૧૨૬	૨૦	લાહી	લોહી
૧૩૨	૧૨	અન	અને
૧૩૫	૨૧	વિષ	વિષે
૧૪૪	૪	પૂર્વ પળ આદ્રકુમાર	પૂર્વે પળ આદ્રકુમાર
૧૪૫	૧૨	નિજ	જિન
૧૪૬	૬	ગ્રહત્રત	ગ્રહવંત
૧૫૦	૨	एकादशनादि....	एकाशनादि
૧૫૨	૭	વર્તવું	વર્તવું
૧૬૦	૧૬	૦-૩-૦	૦-૩-૬

॥ नमः श्रीपरमात्मने ॥

अभक्ष्य-अनंतकायविचार

मंगलाचरण.

जेणे अति दुष्कर एवो तप करी राग द्वेषनो क्षय करी विशाल
शिव समृद्धि प्राप्त करी छे एवा निकटोपकारी शासन नायक श्रमण
भगवंत श्री महावीर जिनेश्वरने अमे नमस्कार करीए छीए.

जे अष्ट मदनी जय करवा साधे इंद्रियोनुं दमन करवामां तथा
उत्तम धर्म ध्यान, शुक्ल ध्यान, ध्यावामां तत्पर छे एवा श्रीमान्
मुनियोमां प्रधान गणधर महाराज तथा पूर्वाचार्यो अमार्ह
मंगल करौ !

चौद पूर्वधारी श्री भद्रबाहुस्वामी, स्थूलीभद्रजी, दशपूर्वी
श्रीवज्रस्वामी तथा श्रीदेवर्द्धिमणिसमाश्रमणादि निर्ग्रंथ साधुओनुं
अमोने शरण होजो !

श्रीमृगावती अने श्रीचंदनवालाप्रमुख साध्वीजीना उत्तम चारित्र,
श्रियल तथा विनयादिक गुणोनुं अपने अनुमोदन अर्हनिश् हो !

श्रीआणंदजी, श्रीकामदेवजी, श्रीपुणियाजी अने श्रीजीरणजी
प्रमुख श्रावकोनां उत्तम द्वादश व्रतो, ज्ञान, दर्शन, चारित्र

ए रत्नत्रयीनी आराधकता तथा दृढ सम्यक्त्वादि उत्तम आचारोनुं
अमे शीघ्र अनुकरण करता थइए !

श्रीसुलसा अने रेवतीप्रमुख शियलवती श्राविकाओना दृढ
सम्यक्त्वादि सुचरित्रोनुं स्मरण, अनुकरण अमने सदा प्राप्त थाओ !

श्रीजिनशासननी अधिष्ठायिका श्रीसरस्वती देवी सकल
सिद्धि आपो !

श्रीगहावीर भगवंतना शासननी रक्षा करवावाळा मातंग यक्ष
देवता तथा सिद्धायिका देवीनी स्तुति विघ्नशांति માટે કરું છું.

શ્રીજૈનધર્મમાં તત્પર સમ્પદ્વિદેવનું સ્મરણ કરીને અભક્ષ્ય-
અનંતકાયવિચાર નામના ગ્રંથનો શ્રીસૂત્ર સિદ્ધાંતમાંથી ઉદ્ધરીને
જિનાજ્ઞાનુસારે પ્રારમ્ભ કરીએ છીએ.

શ્રાવકને ઉત્સર્ગ માર્ગે તો પ્રાસુક આહાર લેવો કહ્યો છે. જો
શક્તિ ન હોય તો સચિત્ત ત્યાગી હોય, જો તે પળ ન કરી શકે તો
વાવીશ અભક્ષ્ય અને વત્રીશ અનંતકાયનો તો જહર ત્યાગ કરે.

પંચુંવરિ ચઝ વિગર્ડ, હિમ-વિસ-કરગે અ સઘ્વમટ્ટી અ ।
રાઈમોયળગં ચિય, વહુર્વાઅ-અણંતે-સંધાળા ॥ ૧ ॥
ઘોલવડા વાયંગળ, અમુણિઅનામાઈં પુપ્પફલાઈં ।

૧. અણંત-વત્રીશ અનંતકાયનું વર્ણન વાવીસમું દર્શાવ્યું છે,
વાકીના ક્રમવાર લખ્યાં છે.

मुच्छफलं चन्द्रिअग्गं, यजे वज्जाणि धारयसि ॥ २ ॥

भावार्थ-पांच प्रकारના કેવર ફળ ૬, ચાર મહા વિગદ ૯,
 દિવ ૧૦, વિષ ૧૧, કરા ૧૨, મર્ષ દસાશની માત્રી ૧૩, રાષીમો-
 જન ૧૪, ચતુર્થી ૧૫, અનંતકાષ ૧૬, ધોલ અગાધું ૧૭, ગોત્ર-
 ચક્ર, ૧૮, યેગળ ૧૯, નામ ન જાણીય પણ મજાન્યા ફળ ૨૦
 ૨૦, સુચ્છ ફળ અને પાનિય રમ ૨૧, ૫ ચાપોડ વર્તવા યોગ્ય
 અમધ્યોને વર્તવા જોઈય. ૧-૨.

૧ ઘઉંની પીણી (ટેટા), ૨, પારસપીંણીની તથા પીંણ-
લાની પીણી, ૩ પલ્લ (પીંણનો જાતિ છે), ૪ ઝંઘર (ગૂલર)
ની પીણી, ૫ કાંચર (કાંચર) ની પીણી, ૬ પાંચે દહાડા પાંચમાં
ચણા મૂલ્ય પ્રસ જીવો હોય છે, જેની ગણતરી થઈ શકતી નથી માટે
તે સઘળાં અમલ્ય છે, તેથી તેનો ત્યાગ કરવો. દુર્ભિષ્માં અમલ ન
મળે તોપણ વિવેકી પૂરપો પૂર્વોક્ત ફલો સ્વાધ નહિ.

૬ મધ; ૭ મદિરા; ૮ માંસ; ૯ માગ્ગળ; ૧૦ ચારે વસ્તુનો જીવો રંગ છે તેવાજ રંગના તેમાં નિરંતર અસંખ્ય જીવો ઉપજે છે, માટે તે અમર્ય છે; થલી તે ચાર મહાવિગદ્ અતિ વિકાર કરવાવાળી છે.

* આ ટેટામાં અતિ સૂક્ષ્મ વીજ તથા જીવ ઘણા છે.

૧ પોંપરની પેપટીમાં મુક્ત ધીજ અને જીવ ઘણાં છે.

२ कोइपण फळपां जेटलां चीज तेडला जीवो वनस्पतिकायना जाणवा. ते धमानी अल्प स्वाद सारु हिंसा करवी ते युक्त नथी.

તેનું વિશેષ વર્ણન યોગશાસ્ત્ર, જૈન તત્ત્વાદર્શ વિગેરેમાં દર્શાવ્યું છે, જેથી અત્ર સંક્ષેપમાં કહ્યું છે.

૧મથ-વાઘરી લોકો મથનાં પુડાં લાવે છે ત્યારે પ્રથમ તેઓ તે જગ્યાએ ધૂમાડો કરી મથમાલીઓને અત્યંત ત્રાસ ઉપજાવી તેના ઘરમાંથી કાઢે છે; તેમાં નાનાં ઘણાંઓ અનેક હોય જેઓ ઉઢવાને અશક્ત હોવાથી તેના પ્રિય પ્રાણથી મુક્ત થાય છે. જેમ એક માણસે ઘણા વર્ષ પર્યંત અત્યંત પરિશ્રમથી સંગ્રહેલું ધન હોય તે એક રાત્રિમાં ચોર આવી ચોરી જાય ત્યારે તેને તથા તેના કુટુંબને કેટલું દુઃખ થાય ? તેમજ આ અનેક જીવોએ ઘણા વસ્તુના કરેલા પરિશ્રમથી સ્વમક્ષણ અર્થ તૈયાર કરેલું મથ (તેઓનું મથપોટું-આનંદી ગૃહ) વાઘરી વગેરે અનાર્ય લોકો તેને અત્યંત કિલામણા (પરાભવ-કષ્ટ) ઉપજાવી ચોરી જાય ત્યારે તેઓને કેટલું દુઃખ થતું હશે ? અને તેવા અનાર્ય લોકોને આપણે ઉત્તેજન આપીએ તે કેવું ત્રાસજનક ! વઢી તે મથમાં નિરંતર અસંખ્ય જીવો ઉપજે છે, તેથી તેનો અવશ્ય ત્યાગ કરવો યુક્ત છે. કોઈ રસ લંપટતાથી મથ સ્વાય એ વાતતો દૂર રહી, પણ જો ઔપધ માટે મથ સ્વાય તો પણ તે નરકનું કારણ છે.

૨ કોંતાનું, ભમરીનું અને માલીનું એમ ત્રણ પ્રકારનું મથ માન્યકારે વર્ણવ્યું છે. તેમાંનું દરેક મથ કે જે જીવ જંતુની લાલ છે, તે જૂઓ તો વિષ્ટાદિ દુર્ગંધનીય વસ્તુથી લાવે છે; તેથી તે એકદં કરેલું એટલું છે, તે ભલે મીઠું લાગે છતાં પણ પાપમીરૂપ ચાસવા જેવું પગ નથી.

જેમ પ્રમાદના હૃદયથી જીવવાને માટે કોઈ કાલકૂટ વિપત્તિ, કળ માત્ર ભક્ષણ કરે તોપણ જરૂર પ્રાણનો નાશ થાય, તેમ મધ શ્વાચ્ચો નરક ગતિ પ્રાપ્ત થાય; તેથી સર્વથા તેનો ત્યાગ કરવા પુરાણ વગેરે અન્ય શાસ્ત્રમાં પણ કહ્યું છે. આત્મશૂરાઓજ પરના જીવોને સ્વ સમાન ગણી આવી અમર્ય ચીજોનો સર્વથા ત્યાગ કરે છે, અને મહારોગ વ્રજે કે પ્રાણાન્ત કષ્ટે પણ તેનો સ્પર્શ પણ કરતા નથી, તેઓને સદૃશ વાર ધન્ય છે ! માટે હે વંધુઓ ! પ્રમાદ ત્વજી આ ચીજ પરિ-
દ્રવા શૂરવીર થાઓ.

મદિરા—તેનો સર્વથા ત્યાગ કરનારે ઇંગ્રેજી દવા પ્રમુખ વર્જિયું જોડિય, કારણ કે તેમાં પ્રાયઃ ટ્રિક્લિચર—'સ્પોરિટ (દારુ) આવે છે; વઢી

૧.—૧ દ્રાક્ષાસવ, ૨ કુમાર્યાસવ, ૩ લોહાસવ, ૪ દેશી દવા પણ પચીજ છે, દ્રાક્ષ અને મહુદાને સોઢ્યે છે, તેવી સોઢનું નામ આસવ છે. શરબતમાં પણ અમર્યના કારણો વિચારવંતો દેખી શકે છે.
૨. અનેક જાતનો ઘાફ (દારુ) પીનારા વ્યસનો છે તે દરેકના યુરા શાલ જગ જાહેર છે; કોઈ જાતનો કેફ હિતકારી નથી. ગાંજો, બીલાગર પણ મજબા જોડિય. દારુ પટલે અનેક વસ્તુનો સહો કરી તેમાં ઘસ જીવો ઉપજે તે મુદ્દાંની યંત્રથી રસ કાઢી લેવો છે. કેટલાક ભોળા જનો કોલનવોટર વાપરે છે, પણ તે અચિત્ત નથી અને તેના ઉપર દારુ તરિકેની મોટી જગત લેવાય છે.

ગ્યારે આપુર્વેદના કર્તાઈ અનાયોની સ્વાતર અમર્ય ઓપચો—
ચરવી તેલ વગેરે ચલાવેલું છે ત્યારે યુનાની દ્વોમોઈ આયોર્વર્તને

કેટલીક પાઉડર (ભૂકો-ચૂર્ણ) વાળી દવામાં પણ અભક્ષ્ય વસ્તુના મિશ્રણ થાય છે; જેથી ઇંગ્રેજી દવાનો ત્યાગ કરવો જ ઉત્તમ છે.

માંસ—જે અનેક જીવોને મારીને તૈયાર કરે છે, તે મુખ્ય ત્રણ મેદે અભક્ષ્ય કહેલું છે—જલ્લચરનું—મચ્છી વગેરેનું, સ્થલચરનું—પાઠા વકરા હરણ ગાય ઘેટાં અને સસલાં વગેરેનું, અને સ્થલચરનું—ચકલાં

માંસ, ઇંડા અને મચ્છી વગેરે અભક્ષ્ય પદાર્થનો ભોગ સહેજે ફરમાવ્યો છે. માટે દરેક દવા લેતાં આર્ય ધર્મ જાલ્લવનારાં થવું જોઈએ.

ઇંગ્રેજી દવા જેમાં અભક્ષ્ય પદાર્થ હોય છે તેની વિગત.

૧ કૉડલીવર પીલ્સ-દરિયાઈ માછલીના કલેજાના તેલની ગોળી.

૨ સ્કૉટ્સ મલ્ડેન વૉવરીલ-વલ્લદ અને પાઠાના અમુક ભાગનું માંસ.

૩ વિરોલ ગાયના મગજનો માંસરસ.

૪ વીફાઈરન વાઈન-ઘેટાના માંસ યુક્ત બ્રાંડી.

૫ કારતિક લીકવીડ-માંસ મિશ્રિત.

૬ સરોવાની ટોર્નિક-સ્પીરીટ (મદિરા) યુક્ત.

૭ ઇક્ષટેટ મોલ્ટ-મધ અને માંસ મિશ્રિત.

૮ ઇક્ષટેટ ચિકન-કુકડીના વચ્ચાનો રસ.

૯ વેત્તેન ઇવ-ડુકરની ચરબી.

૧૦ પેપસીન્ટ પાઉડર-કુતરા અને ડુકરની બે ગોળીનો ભૂકો.

કુકડા અને પારેયાં વગેરેનું, તે પ્રસ પંચેન્દ્રિય અનેક પ્રાણીઓને
 શીકાર તરીકે કે ધંધા તરીકે મરણ પમાડીનેજ નીપજાવેલું છે—
 અર્થાત્ તેઓ નિરપરાધિ છતાં તેઓનો નાશ થાય છે. તે પ્રાણી
 સઘળાપ માંસપના પીડાવથીજ પેદા થયેલ છે, માટે જાનિયોને
 મોહમેદનોને પણ તજવા યોગ્ય મહાદુર્ગંધનિક માંસ છે.

પુરાણમાં તેમજ કુરાનમાં તેને અપકૃત્ય કરમાવેલું છતાં વઢ પુટ્ટી
 અને જીભના લોલપા તેવું અસ્વાદ્ય સ્વાદ છે, પણ પરના પ્રાણ લીધેથી
 કોઈને પોતાનું મોત અઢસાતું નથી. જેમ આપણને મરવું ગમતું નથી,
 વાઢવ્યાનો કે માવતરનો વિજોગ પોસાતો નથી; તેમ દરેક જીવ
 મરણ કે વિજોગ ઇચ્છતા નથી, માટે જેવું વર્તન પોતે ચીજા તરફથી
 ઇચ્છવું તેવું વર્તન આપણે અન્ય દરેક પ્રાણી પ્રત્યે રાખવું, એવી ન્યાય
 ભરેલી દૃષ્ટી રાખશો તોજ પોતાનું શ્રેય થશે.

પવિત્રતા અને આર્યપણુ જે હિંદુસ્થાનમાં છે તે માંસાદાર તજીને
 ફક્ત વનસ્પતિ તથા દુધના સ્ત્રોત્રાકથીજ જઢવાય છે, પરંતુ કોઈ
 રીતે (મર્યદા કે પરોક્ષ) માંસ, લોહી કે ચરબીજન્ય કોઈપણ પાપ-
 મય ચીજો સ્વાધા પીવાથી જઢવાતું નથી; તેમજ તંદુરસ્તી પણ વગડે
 છે તે અવધય સમજો. રાક્ષસ જેને કહેવાય છે તે મનુષ્ય સુધાને
 સ્વાદ, સ્વારે જેનો માંસ મક્ષણધર્મ છે તેને પાપ હોવાનું યાકી ર્યું ?

પ્રકર્મવાળાપ કુકડા, હરણ અને માછલાં વગેરેના મક્ષણથી
 અનેક પ્રાણીઓ મારવાનું પાપ થાય, માટે તે તજવાસારુ પ્રક દાથીને
 મારવાથી ઘણી સુદત માંસ પહોંચે, જ્યાં થોડી હિંસા થાય એ

ચલાવ્યું. જુઓ ન્યાય શું છે ? હમેશાં નરકગામી (માઠીગતિ જનારા) ઓને સિંહ કે વાઘ અને હાથી મારવાનું સૂજે છે. જેઓ આ જીંદગીમાં ઇંદ્રનું વાહન તથા ગણપતિની આકૃતિ રૂપ હાથી જેવા પ્રાણીનો નાશ કરે તે અવશ્ય પાપી છે.

સ્વાદકી પોતાનો ધંધો છતાં વકરાં ઘેટાં કે પાઠાનું ગલું કાપવાની છરી પોતાને હાથે નહીં પણ એકાદ પૈસો આપીને વીજા નોંચ માણસને હાથે મૂકાવે છે.

માંસની અંદર પહે પહે અનેક જીવો (ત્રસ) ઉપજે છે, તે માંસને અગ્નિ ઉપર પચાવતાં અને પચાવ્યા પછી પણ ઉપજ્યા કરે છે. સ્વાત્રી સારું જુઓ મુઘલા જનાવરનું કલેર વધારે વચ્ચત પડી રહે ત્યારે તેમાં વારીકરૂપે ઉપજેલા હોંને જ પછી મોહોટાં થતાં દૃષ્ટિગોચર થાય છે. તે સત્ય વક્તાયે તદ્વર્ણે (માંસનાંજ કલરવાળા) કહ્યા છે. એજ પરોપકારી નરવીરે સર્વ જંતુઓને પોતાનો સમાન ગણવા માટે પરના પ્રાણ વચાવવાના હેતુએ પ્રાણીયો નીવજતી ચીજો માંસ, ઇંડા કે મચ્છીના તેલવાળી કોઈપણ વસ્તુ ભોગ્ય ન કરવી એમ ફરમાવ્યું છે.

એજ હીસાવે શ્રીજિનશાસનમાં પંદર કર્માદાન તજવાનું દરેક ધર્મિઓને અનાદિ કાલથી હમેશને માટે ફરમાવ્યું છે. કેટલાક દગા-ઘોર લોકો ધીમાં ચરવીનો ભેગ કરે છે; વિલાયતી વિસ્કુટ પ્રમુખમાં તેવું મિશ્રણ કરે છે, તેવી ચીજનું આજે કેટલાક ભક્ષણ કરે છે, તે સ્વદ્ગનક છે. તેથી વિસ્કુટ વગેરે આમદહેટવાળી ચીજોનો

પર્યં પગ ન કરવો. કેટલીક ઇંગ્રેજી દવાઓ જેમ કે 'કૉલ્ડલીવર-
ઓઇલ (માછલીનું તેલ) સ્કૉટ ઇમલ્શન, પૉવરીલ અને મુંબદ
મસૂલ, ધરતી વિગેરેનો મેગ કરી બનાવે છે તેનો અવશ્ય ત્યાગ
કરવો જોઈએ. તંદુરસ્ત થવા માટે અસ્વાભશ્યનો વિચાર કર્યા વગર
આવી ધીજો વાપરો છો, પણ હે મેઘ્યો ! તેના કિંવાકસમાન વધુ માટી
ગતિનાં ફઝ મોગવવાં પડશે તે વિચારો ! અનાદિ કાલથી તન
(પુદ્ગલ) ની સંપાદ્ધમાં જ આ જોવે ચતુર્ગતિમાં શ્રવણ, કર્યું પણ
મન દુરસ્ત વગર આત્માનું કલ્યાણ થવાનું નથી. તેથી જન્મ, જરા,
મરણ, આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિના દુઃખનું નિવારણ કરવા આવી
અમશ્ય ધીજોનો ત્યાગ કરો ! ધન્ય છે ચંકચુલ રામકુમારને કે
જેણે પ્રાણાન્તે પણ માંસનું ભક્ષણ કર્યું નહિ અને દેવ ગતિ સાધી.
ચારે આપણે તેવા મહાત્મા પુરુષોનું અનુકરણ કરતાં શીખીશું અને
શિવસંપદા પામીશું ?

૧ કૉલ્ડલીવર ઓઇલની ગરજ લોપરેલ્લથી સર છે. જૂઓ હોં
ધીમોવનદાસકૃત વૈદ્યક ગ્રંથ.

૨ મુંબદ નામની દવા જે માણસ તથા જનાવરના કલેજામાંથી
બનાવે છે તે તો મગટપણે અમશ્ય છે, તેના બદલે ધીજાનીય વાપર-
વાથી તે દવાનું કામ સરશે.

૩ નવઝાઈના દરદ માટે જો તેલનો વ્યય હોય તો ઘદામનું
ઝાંઝું તેલ સર્વ દવાથી ચઢીયાનું કામ આપે છે.

माखण—जेम दुधने काळांतरे वगाडपणुं थये अभक्ष्य छे, दहीने मेळव्या पछी वे रात्री गये अभक्ष्य छे, अने उंटडी प्रमुखना दुधमां एक मुहूर्तमां जीवात उपजे छे माटे अभक्ष्य छे; त्यारे सवळा सर्वज्ञोए सरखी रीते दशविलुं माखण अभक्ष्यज छे, छाशमां सहज स्वभाविक माखण आवी जवा संभवळे, तेथी विरतिवंते तो ते गाळीने वापरवी; अथवा अजाणता आवी जाय तेनी जयणा राखवी. माखण छाशमांथी व्हार काढे के तरतज' अंतर्मुहूर्तमां सूक्ष्म तद्वर्णा जीव उत्पन्न थाय छे; तेमां शंका करवी उचित नथी; कारण वस्तु मात्र वे प्रकारे सिद्ध थाय छे. एक हेतुगम्य, बीजुं आगमगम्य; माखण तथा द्विदल प्रमुखमां ने जीव उत्पन्न थाय छे ते हेतुगम्य नथी पण आगमगम्य छे. माटे जिनेश्वर भगवंते जे प्ररूप्युं छे ते सत्य मानवुं ज जोड्ए, जो कोड् पण पुरुष कोड् पण शास्त्र न माने अने चक्षुए दीठेली वस्तु ज माने तो नरक स्वर्गादि जे अदृश्य छे, तेमज परमेश्वर (सिद्धना जीवो) सातमा के चउदमा राजलोक उपर छे, अने स्वर्ग तथा नरकमां जीवो पुण्य पाप करवाथी जाय छे ते पण मानी शकाशे नहि; तेनी सातमी के आगळनी पेढी हती के केम ते शंका थशे; पण तेम नथी. कारण के केटलीक वस्तु हेतुगम्य होय, अने केटलीक माटे आगमप्रमाण पण

१ अहीं जघन्य अंतर्मुहूर्त समजवुं, तेनो काळ नव समय छे. एक सेकन्डमां असंख्याता समय थाय छे, माटे छाशथी जूदुं पड्युं के तरत अभक्ष्य समजवुं.

માનવું; કારણ સર્વે વાતુ આપણા જીવામાં પ્રાવેલી નથી. માટે માત્રજ પ્રભુત્વમાં જો જીવની ઉત્પત્તિ થાય છે તે આગમગમ્ય સમગ્રી અસ્તિ-
ત્વ મળવાનના રચનામાં વિચિત્ર શંકા કરવીજ નહિ. છાત્રમાંથી માત્રજ કાદનાં નરમજ માવડાયાં વૃક્ષા ગુરુ મૂલી દેવું શુભ છે.

ઉપરની ચાર મહા વિગદ (મપ-મદિરા-માંગ-માત્રજ) નો અવશ્ય યાગ કરવો જોઈએ. પ્રભુની આજ્ઞા પાલ્લી તેજ વર્ષ છે.

૧૦. વરફ, હીમ અને કરા પ વળે વીનમાં સરસા દોષોનું :
કારણ છે. અપ્કાય (હરંક સચિત પાણી) નું એક વિંદુ અસંસ્કૃત જીવમય છે, તે જીવનું સરસય જેવડું સ્થૂલ શરીર હોય કે પાય તો તે એક વિંદુના જીવો આ ત્રાસ જોડનના જંબૂદીપમાં સમાય નહીં, ઘટલા મૂલ્ય શરીરે જીવમય પાણી છે, તથાપિ પાણી વિના નિર્વાહ ન થાય માટે જરૂર પુરતું વાપરવું પડે, પરંતુ ઘણા પાણીનું ઘટ (ક-
ટણપણું) થયે તે વરફ અને કરારૂપે દેલાવમાં થોડું હોય છે, તેથી ઘણા જીવરૂપ પાણીનું સંક્રમણ નાની આકૃતિએ થયું તેટલા બહોલી સંસ્કૃતિ (અસંસ્કૃત) ના જીવોનો વિનાશ આપણા કામે અને અલ્પ વૃત્તિ સારુ કરવા બદલે તે વીજો તજીએ તો સામદા જીવોને અભયદાન અપાય છે.

દાદ થતો મટાઢવાને ચંદન (મુલ્લ) કે વરાસનું અથવા સ્વદસલીયાનું વિલેપન કરાય છે. સાકરનું પાણી, ઘદામ અથવા મુલ્લ સહિત પીવાથી વૃષા ઢીપે છે, કેઝાં પણ ઠંડી કરનાર છે.

મલયાગરુ, સુરોચાર, લીંવડો, ગળોનું સત્ત્વ, કરીયાતુ અને
 બુચકળ વગેરે ઠંડી અળાહારિ ચીજો રાત્રે પચ્ચલાણ છતાં વપરાય
 છે. હિમ (વરફ) કુદરતી તથા સંચાઓ પ્રમુખ સાધનોથી વનાવે
 છે તે વન્ને જાતનો અભક્ષ્ય છે; કારણ કેતેમાં પાણીના અસંખ્ય જીવ
 છે; વહુ આરંભિક છતાં સ્વાદિષ્ટ નથી; વલી શ્રીતીર્થેકર મહારાજે
 પળ નિષેધ કર્યો છે. આઈસક્રીમ, આઈસવૉટર (વરફનું પાણી)
 આઈસસોડા, કૂલ્ફી પ્રમુખ વરફની ચીજોનો પળ ત્યાગ કરવો.
 આઈસક્રીમ વનાવવામાં વરફ તથા કાચું મીઠુંવેનો આરંભ થાય છે
 એટલે એકેન્દ્રિય જીવોની વિરાધના થવા સાથે તેના સંચાઓની અંદર
 રહેલો દૂધ, પ્રમુખનો રસ તે સંચામાંથી વરાવર લુહીને સાફ કરવામાં
 ન આવવાથી તેમાં વેદંદ્રિય વગેરે જીવોની ઉત્પત્તિ થવાનો પળ સંભવ
 રહે છે; પળ તે જીવો વહુ સૂક્ષ્મ હોવાથી દૃષ્ટિ પડી શકે નહિ, અને
 નવું દૂધ પ્રમુખ પડતાં તરતજ તે વિચારા વિનાશ પામે; આવી વિરાધ-
 નાનો વિચાર જિહ્વા ઇન્દ્રિયમાં લુબ્ધ થવાથી અર્હિસામય ધર્મના આગે-
 વાન આપણામાંના કેટલાક જૈનવંધુઓ ન કરતાં અનેક જીવોના પ્રાણ
 લેવાના કારણિક થઈ પડે છે. જ્યારે આગલ આપણા પૂજ્ય વઢિલો
 સચિત્ત ત્યાગી તથા ગંઠસી-વેઢસી પ્રમુખ સરુત નિયમો પાઠવામાં
 મશગુલપણે વર્તતા ત્યારે આજે અનેક વંધુઓ રસ્તામાં હાલતાં-ચા-
 લતાં, હૉટલો-વિશ્રાંતિગૃહ (વિશ્રાંતિ નહિ પળ સ્વરેંસ્વર વિનાશકા-
 રીગૃહ) વગેરેમાં ભક્ષ્યાભક્ષ્ય અને સ્પર્શસ્પર્શનાં મલીન દોષનો
 વિચાર ન કરતાં, તેમજ પરભવનો પળ (આ ભવમાં ગુરુ વઢિલ કે

જાણિનો ભય તો ક્યાંથીજ હોય ? > મય તરિં રાખતાં સ્વચ્છંદપણે નિર્ધ્વંસ પરિણામે આવી તુચ્છ વસ્તુઓથી સ્વ મનકામનાઓ વૃત્ત કરી સ્વઆત્માઓને મલિન-અટ્ટ કરે છે. અફસોસ ! આ વેલું સેદજનક ! બંધુઓ ! ધરના જીવોને ધતી વેદનાનો સહજમાત્ર ત્રિચાર આપના કુમલા મગજ ઉપર લાવી, આવી તુચ્છ-અસાર વસ્તુઓનો સર્વતર ત્યાગ કરો !! ત્યાગ કરો !! બગદતું વાતાવરણ સુધારો !

૧૧. વિધ-અફીણ, સોમલ, વચ્છનાગ, હરતાલ, મીઠા, તેલી-યા, સંસ્ત્રીયા મધુસ્ર વીજો અશ્વ્ય છે. કારણ કે તે સ્વાધ્યાયી પેટના કૃમિ આદિક જીવનો નાશ થાય, હરીર શિથિલ થાય અને પરવ-દ્યતા થાય, માટે વિપચક્ષણ કોઈ શોધથી કે વલ્લપુષ્ટિ અર્થે ન કરવું, ઔષધ તરિકે છૂટ રાખાય છે. જુઓ વ્યસની માણસના હાલ શા શા થાય છે ? ત્યાં અવસરે અમલ ન મળે તો ચેતના મુંઝાય, ક્રોધ મિત્રાજ વધે, અને તે વસ્તુ સ્નાનારો વ્યાં મલ-મૂત્ર કરે તે સ્નેહમાં પ્રસ સ્થાવર જીવનો દિસા થાય. આવી વસ્તુ સ્નાઈને આપઘાત કર-વાથી પરમ્વે નરકાદિ નીચ ગતિ પ્રાપ્ત થાય. માટે વિપ વ્યસનકે આપ-ઘાત કરવામાં ઘાપરવુંજ નહિ; તેમ તેનો વ્યાપાર પણ કરવો નહિ. રાજ્યકર્તાઓ પણ વિપવ્યાપારની સનંદો તેની હદ રાખવા માટે આપે છે. એવું કારણ જાણનારા સર્વેજ્ઞ શુરુઓ પંદર કર્મોદાન તજવામાં વિપવ્યાપારને નિષેધ્યો છે. કેમકે તેના વ્યાપારથી અનેક અનર્થ નીપજે છે. માત્રાઓ વર્ષાઓને ઘાલાગોલીનું અમલ આપે છે, તેમાં અફીણ આવે છે, પણ તે વ્યસનથી વર્ષાઓને ફાયદો નથી, પણ ઝલકું

નુકશાન કરે છે. અને કોઈ વેળા ભૂલથી વાઝાગોઝી ઠેકાણાસર ન મૂકાયાથી અને વાઝકના હાથમાં આવવાથી વધારે પ્રમાણમાં खाइ जाय છે તો મૃત્યુ પળ પામે છે. જેથી સુજ માતાએ આવી ફેરી કે અભક્ષ્ય વસ્તુઓનાં અમલ આપવાં નહિ, તેને માટે તો દેશી વૈદ્યકૃત ગુટિકા વસ છે.

૧૨. કરા—મેઘ (વરસાદ) ના કરા આકાશમાંથી પડે છે. તેમાં પળ વરફાના જેવો મહા દોષ છે; જિનઆજ્ઞા વિરુદ્ધ છે તેથી વર્જવા.

૧૩. ભૂમિકાય—(પૃથ્વીકાય)—સર્વ જાતની માટી; ટાકી, ભૂતડો (સરાકડો), ટાકો, કાચું મીઠું પ્રમુખ અભક્ષ્ય છે, કારણ કે તેમાં અસંખ્ય જીવ છે. માટી મીઠું એમાં દોષનું પહેલું કારણ જુઓ, પ્રત્યેકવનસ્પતિકાયમાં એક શરીર (પાન, ફુલ, ફળ, બીજમાં) એકેકાં જીવ છે, પળ એક લીલાં આમળાપ્રમાણ પૃથ્વી-કાયમાં જેટલા જીવ છે તે દરેક જીવ કવુતરના જેવડું શરીર કરે તો તેટલા જીવો આ લાખ જોજન ગોઝાકૃતિ જંબૂદ્વીપમાં સમાય નહીં. એવી વહોઝી સંખ્યાના છતાં અલ્પ શરીરે છે. તેનો વિનાશ

૧. જેમ કાચું ફળ કે ઉગતું ધાન્ય ટાકાથી મીળો ચડે છે, અને ગર્ભિણી સ્ત્રીને કાચો ગર્ભ પડી જાય ત્યારે સુવાવડમાં ટાકાની ઘોઈ વગેરે ઉત્તમ ચીજોના વદલે તે કસુવાવડમાં તેલ ચોઝા કઢી અને વાજરીનો લુખો રોટલો વગેરે ટાકું પડે છે, તેમ કાચા વરસાદનું સ્વરૂપ કુદરત વિરુદ્ધ હોવાથી અભક્ષ્ય છે.

કરીને અન્યદક્ષિ ભેરાનું ઘણું થઈને તેની ધીનો નજો તેના મામડા જીવને અમરદાન લેવું યોગ્ય છે, અને તેથી થાવળને મરી નવાશે નહીં. ૧ ધીનોના થઈને સીજી નીનો ઘણો અવેગન મળી શકે છે. તે સ્વારો તથા મુનદો નાણાવા ધોવાને ચરણને તેના થઈને મોટાગાર, આમઝાં, કંપોટી; માયુ, અરીઝાં એમીદ મોંમુદ છે.

ગર્ભિણી સ્ત્રી જેને મુનદો સ્વાવાનું મૂંજે તે ગર્ભને સ્પાધિ, વિનાશ અને મુકદ્દાનકારી છે.

પાપટ કે સાઝીયાં ધનાવવા માટે સ્વારો ચાપચાને થઈને સાજીસ્વાર, સોદાસ્વાર ધણા ઉપયોગી છે.

ચઢી કે રાત્રી માટીને થઈને ચાક ચૂનો મેદ મળે તેમ છે. માટી સ્વાવાથી પેદમાં અસંરુપ જીવનો રૂપસિ થાય છે; તથા પાંડુરોગ, આમઝાત, પિત્ત પથરી રોગ થાય છે; તથા કેટલીક જાતની માટી દૈદ્યાં વિગેરે સંમૂર્છિમ જીવોની યોનિરૂપ હોય છે તેથી પણ તે અમરુપ છે; માટે તેનો અવશ્ય ત્યાગ કરવો. પણ અનાજમાં કાંકરો સ્વાવામાં આવી જાય કે પાણીમાં ધુલરજ ઊઠીને પડે, તેમજ, શાક ખાજીમાં ચોંટેલી માટી હોય તેથી કાચી માટીની ધાપાનો ભંગ થતો નથી, છતાં તેની જયણા રાખવી.

કાચું સચિત્ત મીઠું શ્રાવકે વર્જવું અને અચિત્તવાપરવું. પૃથ્વી-માંથી સ્વાણ સોદતાં તથા કોઈ પહાડના શીખરરૂપે અને સમુદ્રના પાણીથી આગરમાં જમાવેલું એવું સર્વ વઢાગરુ, ઘણોવું. સ્વારો, લાલ સિંચવ વગેરે અનેક સ્વાર જેને અગ્નિ શક્તિ ન લાગ્યું હોય, ત્યાં મુથી

‘ સચિત્ત ’ છે; તેવું સર્વ મીટું દરેક જૈનોએ શ્રદ્ધાથી તજવા યોગ્ય છે. ગૃહસ્થીઓને જો અચિત્ત કરેલું વેચાતી મઠે નહીં તો સ્વપજેટલું અચિત્ત કરાવે છે. દાઢશાકમાં તો સચિત્તનું અચિત્ત થઈ જાય છે, પણ અયાણામાં, મશાલામાં, મુલવાસમાં અને ઔષધમાં અચિત્ત મીટું વાપરી શકાશે.

અળાદારીમાં ગળેલા મુરાશ્વાર, સાજીશ્વાર, ટંકણશ્વાર અને ફટકઢી તો અચિત્તજ છે. અચિત્ત મીટું જુદી જુદી રીતે થાય છે. એક તો માત્રીના વાસણમાં મીટું ભરી ઉપર મજબુત પેક કરી કુંભારની અગર કંદોડની મટીમાં મૂકવાથી વરોવર અચિત્ત થાય; તે મુજબ અચિત્ત કરેલું મીટું બે ચાર વર્ષ કે તેથી વધારે વચ્ચત સુધી સચિત્ત થતું નથી. શ્રાવકો સ્વધેર એક શેર મીટું સ્વાંડીને દહીંને આશરે વેશેર પાણીમાં પલાલી તે એક રસ થઈ જાય ત્યારે તે રસ ગાલીને ચૂલા ઉપર જેમ સાકરસ્વાંડનું બુરંબનાવે છે તેમ શેકી નાંખે છે; આ પ્રમાણે બનાવેલું મીટું અચિત્ત વરોવર થાય, પણ પાણીના સંયોગે રસ કયો છે માટે બે ચાર માત્રે સચિત્ત થવાનો સંભવ છે;

૧. મીટું કુંભારને ત્યાં અચિત્ત કરવા માટે આપવાની પ્રવૃત્તિ ગુજરાતમાં પાટણ શહેરમાં છે, જે કુમારપાલ રાજાના વચ્ચતથી ચાલી આવે છે એમ કહેવાય છે. તથા દાતળનો ચીર પણ તૈયાર વેચાતો મળે છે. વઝી મીટું પણ અચિત્ત મળે છે, જે અમદાવાદના કેટલાક શ્રાવકો મંગાવે છે. તથા સ્વારો તો કંદોડ (દહ્લવાડ)નો પેઢીમાં અચિત્ત મળે છે.

મઢીના પાકેલા વલખળ, જેટલો કાઢ તેનો સંખ્યે નહિ, કારણ કે મઢીમાં શેકેલું મીઠું જ ગળી પાણીરૂપ થઈ ઢેફું વંચાય છે. તાવડી કે 'લોડી' ઉપર શેકે છે પણ તે લાલ રંગ, જેવું થાય તેવું આકરું શેકેલું થયે અચિત્ત થાય, કારણ કે મીઠાની યોનિ વહુ સૂક્ષ્મ છે તેથી તેને અગ્નિનું ઘરોઘર શસ્ત્ર લાગે ત્યારેજ અચિત્ત થાય. મુનિરાજ શ્રી-ધીર વિમલજી મહારાજ સચિત્ત અચિત્તની સજ્ઞાયમાં લેલે છે કે:- અચિત્તલવણ વર્ષા દિન સાત, સીયાંલે દિન પન્નર વિખ્યાત; માસ દિવસ ઉન્હાલામાં હિ, આઘો રહે સચિત્ત તે થાય ॥૮॥

પટલે અચિત્ત કરેલું મીઠું વર્ષા ઋતુમાં સાત દિવસ, શીયાલામાં પન્નર દિવસ અને ઉન્હાલામાં એક માસ મુધી અચિત્ત રહે, તે પછી

૧ કાઠીયાવાડમાં કેટલાણક આવંધીલ, 'એકાસણા' પ્રમુખમાં અચિત્ત મીઠું વાપરવા માટે તાવડી ઉપર કે ચાટકામાં સચિત્ત મીઠું નાંખી શૃલા ઉપર થોડીવારમાં શેકી ઉપયોગ કરે છે. તેઓ એ અવશ્ય સમજવું કે મીઠાની યોનિ પટલી થયી સૂક્ષ્મ છે, જે માટે શાસ્ત્રકારે થી મગવતી સૂત્રના ૧૯ માં શતકના ત્રીજા ઉદ્દેશમાં ફરમાવેલું છે કે ચક્રવર્તિની દાસી વચ્ચમયી શીલા ઉપર વચ્ચના ઝિસોટાથી મીઠું એકવીશ વાર ઘાટે તોપણ તેમાંના કેટલાણક જોવોને કાંડ, અસર થતી નથી. જેથી અગ્નિનું શસ્ત્ર ઘરોઘર લાગવાથીજ અચિત્ત થાય, અન્યથા સંકાશીલ જાણવું. અચિત્ત મીઠું કાઢતી વચ્ચ કોરા દાપ કરીને કાઢવું, નહિતર સચિત્ત પાણીનું એક ટીપું માત્ર પડવાથી તે મીઠામાં મધી જતાં સચિત્ત થઈ જાય છે, તેનું ઘડુ ધ્યાન રાખવું.

તે સચિત્ત થાય. એ કાઝમાનનો વિગત જોતાં ઘરમાંજ તાવડી ઘીવ કે લોઢી—ત્રામાં શેકીને કરેલા અચિત્ત મીઠાનો આટલો કાઝ સંભવે છે કેમકે મઠીમાં પાકેલા વઝમણનો કાઝ તો પ્રવચનશારોદ્ધાર યનેરેમાં યજો મોટો (પ્રમૂત) કર્યો છે. બે ચાર વર્ષ કે તે ઉપરાંત મુખી અચિત્ત રહે, અર્થાત્ તેનો કાઝ ઘણોજ સમજવો. શ્રાવકમૂલ-ભાંગે સચિત્ત પરિહારો હોય, તેથી પ્રમાદ ત્યજી સચિત્ત સર્વનો ત્યાગ કરવો; તેમાં પણ સચિત્ત મોટું તો અવશ્ય વર્જવું.

૧૪. રાત્રિભોજન—આ ભવ તથા પરભવને વિષે મહા-દુઃખનું કારણ છે. રાત્રિ ચારે આહાર અભક્ષ્ય છે. રાત્રિભોજન

* આ દુનિયામાં આહાર, ખય, પરિગ્રહ અને મૈથુન એ ચારે મંજા નર્વ જીવોને છે. ચાર ગતિમાં દેવ દેવોઓને તો કોઈ વ્રત પ-ચાગણનો ઉદય નથી, તેથી તેઓ પાછલા ભવની કમાણી ભોગવીને પછી પ્રાયઃ સ્વાર્થી દાયે પરભવ જનારા તથા નરકગતિમાં જીવો ફક્તું દુઃખજ ભોગવે છે; તેમજ તેઓને દિવસ કે રાત્રિનો દેશાવ નથી, ત્યાં વ્રત નિયમનું પાલનું કે તેનું રચાવણું નથી, અને તિર્યગગતિ-માં પશુપણું સર્વ વિવેકહીન (માતા પુત્રની વ્યવસ્થા રહીત) હોવાથી દિવસનું કે રાત્રિનું જ્ઞાન નથી, સ્વાતું પીતું પ્રાય પરાધીન છે. ફક્ત મનુષ્ય ગતિમાં જોઓને માત્રાં શાસ્ત્રનો મુલ્કમો છે, તે પેકીના મન્યો રાત્રિભોજનના પાગવાર દોષને સમજે છે, પછી મનુષ્યનું જ કતેન્ન્ય કરો, ત્યાં પછી દાન અર્ચાદિ અમયદાન જેનું ફલ પ્રિય છે તે તને મેલ્યો. અહાર વાન સ્થાનકમાં પડેલું માનિવય નજરનું, પછી યોના

કરનારા પરખે ઝલ્લક, કાગ, ગીધ, મુંદ, ચીંછી, ઘો, મંજાર, મૂપક, સર્પ, શામ્લ, ચામાંચીડીયા વિગેરેના ભવ પામે, મહા દુઃસ્તી પાપ

જે; અથવા તો પહેલું માંખાકિપાત કિરમળ વ્રત પાલ્લવાને અર્થ ધીજાં વ્રતની સંમાલ માટે ક્ષેત્રની વાટરુપે જરૂરનાં છે, ત્યારે કોઈ માનોનો પાત આપણે નિમિત્તે થવા ન દેવો છું સદ્વર્તન રાસવાની તરફ “રાત્રિ ભોજન” નો ચાર પ્રકારે ત્યાગ સર્વજ્ઞ સર્વદર્શિઓએ રોપકાર અર્થે અનેક શાસ્ત્રદ્વારાં કરમાવ્યો છે, અને સાધુ મુનિરાજે રાત્રિભોજન સર્વથા તજીને તે હુકમને પાંચ મહાવ્રત જોડે છઠ્ઠાં વ્રત તરીકે પાલ્લવાને વધાવી લીધો છે.

ધીજાં જીવોને પણ કાન, આંત્ર, નાક, મોઢું વગેરે મનુષ્યોનો પેઠે છે, ત્યારે ફક્ત વિવેકથી સદ્વર્તન પણ ધર્મવસ્તુ મનુષ્યોને વધારે છે; પણ અનાદિકાલથી સ્વાદં સ્વાદં કરતો આવેલો જીવતુંળ્યા છોદે નહિ ત્યાં સુધી સંનોષ-મુલ્લ પામતો નથી.

મૂર્ચ છતાં વાતાવરણ સુધરે, તે વાતાવરણ રાત્રે વગડે છે, તેવા વગાડ સમયે સ્વાદું પીવું જે કરે તે રાસસ અને ભૂત પ્રેત સદૃશ છે, તેઓને નિશાચર (રાત્રે ચારો છેનાર ઘુઅઢ તથા ધીલાહી જેવા) કહેવાય છે. સ્વોરાક વનાવતાં ક્ષેત્રી જીવોની લાલ પદતી ન દેવાય તેવા ક્ષેત્ર મીથિલ આહારે મોત નીપજે છે. જેમ કોઈને મારીને માગી જવું તે અન્યાય છે, તેમ સ્વાદને છૂડ જવું પણ દુન્યાય છે. માટે એક-વાર અને મૂર્ચ છતાં જમવાનું વેદપુરાણમાં કહેલું તેનો સ્વધો અર્ધ વ-

અને ધર્મ પામવો દુર્લભ થાય. પોતે રાત્રિ ભોજન કરે તો તેના પુત્ર દિક પળ તેવી કુચાલે વર્તે. વઢી કીડી ભોજનમાં ખાવામાં આ તો બુદ્ધિ મંદ કરે છે, જૂ જલોદર કરે છે, માંસી વમન કરાવે, મરુદ કુષ્ટ રોગ કરે, અરુવેરી પ્રમુખ કાંટા તથા કાષ્ટના ટુકડા, વડાં વગેરે તેના સદૃશ રૂપવાળા શાક ભાજીમાં વીંછી આવી જાય તો તાલુકું વીંધે, અને વાલ આપે તો ગળામાં અતિ પીડા કરે. રાત્રિભોજનના દોષ છે. ઉત્તમ પશુ પંક્તી પણ રાત્રિ ભોજન કરતી નથી માટે રાત્રિ ભોજન વર્જવું, અને દિવસ છતાં પણ અંધારામાં

તાવીને વીજી આજ્ઞા લોપે છે. કીડી, કુંથુ, જુ, ફલી, ઉધેડ, મચ્છા વગેરે ફીળા મોટા જીવનો ઘાત રાત્રે ખાવા પીવાથી થાય છે, કામ આર્યને છાજતું નથી.

જ્યારે માગ્યું ન મળે ત્યારે અને જોગવાઈ ન હોય ત્યારે કે માંડગીથી અને લંઘનથી મુશ્કેલી રહે તો રાત્રિભોજનના ત્યાગનું ફલ નથી, પણ છતી શક્તિ અને છતાં જોગે ત્યાગ ભાવે ઇચ્છા સંધે તો રાત્રિભોજન તજવાનું દરરોજ અરધા ઉપવાસ પ્રમાણે મહાફલ થાય છે.

૧ કરોલીયો.

૨ પુરાણ આદિ હિંદુ શાસ્ત્રોમાં પણ રાત્રિભોજનનું મહાપાપ કહેલું છે અને એજ કારણથી સૂર્ય છતાં એક વસ્તુ ભોજન કરવાનું ફરમાન કરેલું છે.

શ્રીનિશીથસૂત્રની ચૂર્ણિમાં પણ કહેલું છે કે ઢેડ ગરોળી.

માંકશા ચાસણમાં જખતું તે પણ તેવુંન દોપિત્ર છે. દિવસે ચનાચેતું
 મોજન રાત્રિપ સાવું, રાત્રિપ ચનાચેતું રાત્રિપ સાવું, રાત્રિપ ચના-
 પેતું દિવસે સાવું એ પ્રમેખાંગા અશુદ્ધ છે. ફક્ત દિવસે ચના પૂર્વક
 નો અવયવ રાત્રિપ જખશમાં આરે તો જરૂર પેટમાં ગરોળી જેવાં
 જીવદાં ઉપજે, અને સર્પોદિ સ્કાલ પહેલ હોયતો મોત મીપજાવે છે.
 હંદર ચગેરેની લીંદી કે મૂંપથી મહા બ્પાચિ ઘાપ છે, તેમજ બ્યંતર
 પણ છેલે છે.

તેજ નિશીથ સૂઘના માપ્યમાં લેલ છે કે, તો રાત્રે કામુ
 ચીજ (તૈયાર લાડુ પેદાં સ્વચ્છ દ્રાક્ષાદિ સાપ તો પણ તેનાથી
 દીવો કે ચંદ્રનુ મકાશ છતાં કુંથુ તથા પંચવર્ણી (તેતે ચીજને રંગે)
 લીલ ફૂગી મમુલની વિરાધના ધાય માટે અનાચરણીય છે. મૂલ
 વ્રતનો વિરાપક ધાય.

સ્કંદપુરાણમાં રાત્રે પાણીને લોહી જેવું તથા અનાજને માં-
 સના ફવલ જેવું કીધેલું છે.

રુદ્રે કપાલમોચનસ્તાવ્રમાં રાત્રે ન સ્વાપ તેને તીર્થ યાત્રાનું
 ફલ ફહેલું છે. તથા દાન, સ્નાન, શ્રાદ્ધ, પૂજા, આહુતિ અને મોજન
 પટલા યાનાની રાત્રે મનાઈજ કરી છે.

આયુર્વેદમાં હૃદય અને નાભિ ફમઝનું મીંચાઈ જવું રાત્રે હોય,
 તેથી તેમાં ફોટ (ચાર પ્રકારે) આહાર ન કરવો એમ ફહેલું છે.

યોગશાસ્ત્રે સાંક્ષે તથા સવારે વેવે ઘઢી સૂર્ય છતાં પણ રાત્રિ
 તરીકે સ્નાન પાન તજવાનું મહા પુણ્ય થવું ફહેલ છે.

વનાવેલું ભોજન દિવસે સ્વાયં તેજશુદ્ધ છે. મુખ્યતાએ સૂર્યાસ્ત પહેલાં તથા સૂર્યોદય પછીની બે ઘડી સુધી પણ આહાર વર્જવો. તથા લગભગ વેળા એટલે સૂર્ય છતાં પણ અત્યંત સૂર્ય અસ્તામણની નજીક આવી જાય, જેમ કે સૂર્ય કાંઈક જળાય અને કાંઈક નહિ એમ ભ્રમ પડતી વચ્ચે પણ ભોજન અવશ્ય વર્જવું. સંપૂર્ણ સૂર્ય છતાં ચૌવિહારના નિયમવાળા વિરતિવંત ભાગ્યશાળીએ છેવટ સૂર્ય અસ્ત થયા પહેલાં પાંચ દશ મિનિટ વાપરી લેવું જોઈએ;^૧ તિવિહાર, દુવિહારના પણ નિયમ લેનારે તે મુજબ કરી લેવું જોઈએ, અન્યથા સહસા દોષ લાગી જવા સંભવ છે. એક માસ પર્યંત દરરોજ ચૌવિહાર કરનાર ભવ્યને પંદર ઉપવાસનું ફલ શાસ્ત્રકારે કહ્યું છે, ને અનુક્રમે તે મોક્ષવધુને વરે એ નિઃસંદેહ છે. વળી જેઓ ચૌવિહાર^૨ કરવાને અશક્ત

૧ રાત્રે જમવા સાથે જો પાણી ભરેલી થાલી જોડે મૂકશો તો તેમાં જેટલા જંતુ પડેલા જુઓ-જાણો તેટલાનું માંસાહાર કર્યું જાણી વર્જવું.

શ્રાદ્ધવિધિમાં ઉત્સર્ગ માર્ગે દિવસેજ 'દિવસ ચરિમ' પચ્ચરવાળ કરવું, પણ અપવાદે તો રાત્રીએ પણ કરવાનું કહ્યું છે. યોગ-શાસ્ત્રાદિકમાં 'દિવસચરિમં' શબ્દનો અર્થ અહોરાત્રીનો શેષ-વાકી રહેલો કાલ એમ અર્થ કરેલ છે. તેથી રાત્રે 'દિવસચરિમં' ન થાય

एकांत નહિ, પણ ચીવટ રાખી દિવસેજ કરવું યોગ્ય છે. ચોવિહાર તિવિહાર અથવા દુવિહારનું પચ્ચરવાળ કરવાનો દરેક જૈને નાનપણથીજ અભ્યાસ પાઠવો જોઈએ.

હોય તેને યયાશક્તિ તિવિહારં, દુવિહારં તો અવશ્ય કરવોજ જોઈએ. રાત્રિનું પાણી રુધિર સમાન અને ખોજન માંસ સમાન છે એમ અન્ય-મતિના શાસ્ત્રમાં પણ કહ્યું છે. એક ઇટાલીયન કવિતાનો અર્થ નીચે મુજબ થાય છે:—

પાંચ વાગે ઉઠવું, અને નવ વાગે જમવું;

પાંચ વાગે ચાલુ, અને નવ વાગે સુવું;

એથી નેવુંને નવ, વરસ જીવાય છે.

અર્થાત્ રાત્રિખોજન પરિહરવામાં ધાર્મિક સાચે શારીરિક લાભ પણ ધર્મો સમાધેશો છે અને ઉભયકોકમાં તે મુલ્લક્ષારી છે; માટેજ દશ દશાંતે દુર્લભ એવો આ યનુષ્ય જન્મ તેમાં પણ રત્નચિંતામણિ રૂપી જૈનધર્મ પુણ્ય ઉદયે માત્ર ધર્મો સો આત્માનું કલ્યાણ કરવા પ્રમાદ ત્યજી રાત્રીખોજનને દેશવટો દેવો કે જેથી ચોરાશી લાંચ જીવયોનિમાંથી મુક્ત થઈ અનરામર મુલ્લ પામીએ. પુષ્પાદિક ઉપર મમતાને ભીષે રાત્રિખોજન કરાવવું તે પણ ઠીક નહિ. પણ જો તેઓ રાત્રે આહાર માગે તો તેના સ્વરા હિત અર્થે રાત્રિખોજનના દોષ સમજાવી તેઓને પણ મુપાસ્વા; ચઢી જેઓ પોતેજ રાત્રિના આહાર, અથવા સો દૂધ, ચા, કોફી, કાચો પ્રમુલ્લ લેવાના યોગી હોય, તેઓ વ્યારે ઉત્તમ સામગ્રી પામે છતાં સ્વચ્છે યનને દદ કરી સક્ષામનિર્જરા કરના નથી, તો જે વચ્ચત તેના દિપાન્ત મમાન પડ્યો જેમાં કે-નાર-લીમાં સીસાના ધગધગતા રમ્મો પીવાનાં, તિર્યચનાં મુલ્લ, શૂયાનો

વેદના, તથા પરવશે ચાલુક પરોળા વગેરેના માર પટે તે સહન કરવાનાં ઉદ્યમો આવશે ત્યારે પથ્યાનાપ થશે કે હા ! इति खेदे में पूर्व यद् अनाचार सेव्यो ! माटे हे भव्यो ! हजु चेतो, ने रात्रिभोजनથી विरमो के जेयी मित्रसमृद्धि पेगे संपादन थाय.

૧૫. **વહુબીજ**—જે ફાલોમાં બીજે બીજને અંતર હોય નહિ/ અર્થાત્ સીજે બીજ અંદરનાં હોય તરીકે જે ફળાદિકમાં બીજ રહેલાં હોય, જેમાં ગર્ભ પોટો ને બીજ ઘણાં હોય, જેના જુદા જુદા સ્થાનો (સ્થાન) બીજ રહેવાનાં નથી તે વહુબીજ જાણવાં. કોઠીવડા, ટીંકરે, કરમદાં (બીજ ઘણા અગાડ અનંતકાય), રીંગણા, સ્વસલ્સ, રાજગરો, પંચોટા, પટોલ પ્રમુખમાં જેટલાં બીજ છે તેટલાં તેમાં પર્ણમ જીવ છે, તેથી ત્યાગ કરવો; જેથી સ્વાવામાં થોડું આવે છે અને જીવ દિના ઘણીજ થાય છે; માટે વહુબીજવાળી चीजોનો सर्वथा ત્યાગ કરવો શ્રેષ્ઠ છે. વહુબીજ ફળ સ્વાવાથી પિત્ત પ્રમુખ રોગનાં કારણ થાય છે, તથા તિનયાજ્ઞા વિરુદ્ધ છે. દાદમ તથા ટીંકરો અપત્ત્ય નથી.

૧૬. **સંધાણા** કહેવે કોઈ અથાણું. તે અનેક વનસ્પતિઓનું કરે છે. કેવડે, આંચેલી, પાટલ, લીંદુ, કેરી, મુંદા, કેરડ, કરમદાં, વાકરડી, ટાઝાં, મુન્દાર, ત્રીણાં મરી, ચાંમડાં, મરચાં પ્રમુખ અથાણું કમ દિવસ ઉદગત અપત્ત્ય છે. પર્ણમ અથાણાં કુચ્છ અને વન સીંચી સ્થાન છે. કંદમૂલ (આદુ, કચ્છર, મરમર, ગાજર, મુંવાર અને મોચ) જે તે અનંતકાય છે તે વસ્તુ, તથા પંડુંવડ, વહુબીજ અને શીયાં

લીલી, લીલોનાંમ કેતેનાજેનો મધમધી અમર્યરૂપે ગજાડી ચીત્રોતું
અધાણું પળ નજ કરાય. ચોલે દિવસે તેમાં નિશ્ચય વેંદ્રિય જીવ
ઉપજે, અને ઘટે હાથે સ્પર્શ કરે તો પંચેન્દ્રિય મંમૃર્જિમ જીવો ઉપજે-
લીલાં લીલાં (મરી) જે મનુષ્યારથી મીઠાનાં પાણીમાં આપીને અર્ધિ
આવે છે તે ઘોઠ અધાણું છે, તેથી તે અવશ્ય વર્જવાં. તેને અર્ધી
આવતાં પળા દિવસ ભાગે સેધી તે ઘોઠ અધાણું જાય છે.

અન્ય દર્શનીયોના શાસ્ત્રમાં પણ ઘોઠ અધાણું નરકદ્વાર તુલ્ય
ગણ્યું છે, તે માટે તેનો સર્વથા ત્યાગ કરવો જોઈય, જે ફઝમાં સ્વદાશ
છે તે, અથવા તેથી વસ્તુમાં મેઝવેલું હોય તે અધાણું પણ દિવસ ઉપ-
રાંત અમર્ય, પણ જો કેરી લીંતુ મમુલની સાથે નહિ મેઝવેલું, જે-
મકે શુવાર, શુંદાં, ઢાઢાં, ચીમડાં, મરચાં મમુલનું અધાણું કે જેમાં
સ્વદાશ નથી તે તો એક રાત્રિ થીત્યે ઘટલે થીજેજ દિવસે અમર્ય
થાય. કેરો કે લીંતુની સાથે આધ્યું હોય તો પણ દિવસ સ્વાવામાં
વાષક નથી. પણ જો તેમાં શેકેલી મેથી નાંચી હોય તો થીજેજ
દિવસ વાશી થવાથી અમર્ય છે. કારણ કે મેથી થાન્ય છે, તેથી મેથી
કે આટો દાઢીઆ નાંચેલ હોય તો તેજ દિવસ વપરાય. વઢી જે
અધાણામાં મેથી નાંચી હોય કે ફાચાં મોરસ સાથે સ્વાય નહિ.
કેરી, શુંદાં, સ્વારેક, મરચાં મમુલનું મુકવેલું અધાણું વનાયેછે તે પણ
તદફા વરોવર ન દેવાયા હોય અને લીલાશ રહેવાથી વાઢ્યું વઢી
શક્તું હોય તો તેવું અધાણું પણ પણ દિવસ ઉપરાંત અમર્ય થાય.
પણ તદફા દેવા તેવું કાંડ નથી પણ જ્યાં મઘી વંમટી જેવું મુકાય

त्यां सुधी पांच सात के बधारे दिवस पण तडका देवा जोइए. ते मुजब सुफल्या बाद राइ गोल चढाये, अने तेरुबुड होय तो तेवुं अथाणुं वर्ण-गंध-रस-स्पर्श फरे नहि त्यां सुधी भक्ष्य संभये छे; पण तेल ओलुं होय तो घेळासर बगदी अभक्ष्य थाय. हवे आ प्रमाणे उपयोग पूर्वक करेला अथाणां माटे पछी पण बहु उपयोग तथा कालजी राखवी जोइए.

(१) अथाणानी वरणीओ खुब गरम पाणीथी साफ करी लुहीने कोरी कर्या बाद भरवुं जोइए.

(२) ते वरणी उपर सख्त ढांकण मूकी कपढाथी मजबुत बांधवुं; तेमां हवानो प्रवेश न थवो जोइए, नहिंतर चोमासामां हवा लागवाथी लीलफूग थवाथी अभक्ष्य थाय.

(३) अथाणुं नोकर चाकर के वालवचां पासे कढाववुं नहि, पण घरना उपयोगवंत माणसे जाते हाथ स्वच्छ करीने कोरा कर्या बाद चमचावती अगर बीजा कोइ साधनबडे काढवुं पण वनतां सुधी हाथ बोळी (नांखी) ने काढवुं नहि; बळी पाणीवाळा हाथ कोरा कर्या पछीज काढवुं नहिंतर तेमां पाणीनुं फक्त एकज टीपुं पडवाथी जीवोत्पत्ति थाय, माटे आ वाबत खास उपयोग राखवो.

१ अथाणामां ते बीज उपर (डुबती रहे तेवुं) तेल के सरसीयुं नांखेल होय ते.

૪) અધાણાની ઘરણી ઉપર કીટી, મરીઝા પ્રમુખ જીવ ન જડે તેવા સ્થાનકે રાખવું, તથા ચોમાસામાં હવા ન લાગે તેવી જગ્યાએ રાખવું, કેટલાક અધાણાં મુરબ્બા પ્રમુખ અંધારામાં રાતે છે અને તેનો રસ પ્રમુખ પદવાયી ને રાફ ન થવાયી તે જગ્યાઓ પીકાજવાઢી ને મંદી પવાયી ત્યાં મચ્છરાદિ જીવો થાય છે; અને એપારાને ઢીલે કાઢતાં કરતાં તે વિચારા જીવો તે ઘરણીઓમાં પદવાયી કાઢવજ થાય છે, પછી પેટમાં પળ આવે, તો જ્યાં સાહેં અજવાલું પડી ચકતું હોય ત્યાં તથા સારી જગ્યાએ રાખવું.

૫) મૂકવતી વેઢાએ જેવું તેવું મૂકવ્યું હોય તો તે અધાણાં ત્રણ દિવસથી વધારે ઉપયોગમાં ન લેવાય; માટે ઉપર કંઠા મુજબ મૂકવવું જોઈએ; તથા અધાણાં કરતી વસતે પાણીનો કિંચિત્ સ્પર્શ માત્ર પણ થવો ન જોઈએ.

(૬) વઢો આ અધાણાઓ ઘરસ કે તેથી વધારે મુદત પણ રાખી મૂકાય છે, પણ તેમ ન કરતાં જેમ ઘને તેમ થોડા સ્વત્તમાન વાપરી નાંખવા જોઈએ.

ઉપર લેલેલ મૂચના અનુસાર અધાણું કરી વપરાતું હોય તોપણ દોષ લાગે કે નહિ તે પણ કેવળીગમ્ય. પણ આજ આપણે પ્રથમ તો રસઈન્દ્રિયના લાલચુઓ તે મુજબ મૂકવીજ નહિ; કારણ પછી તેમાંથી સ્વાદની લહેજત મલવી મુદકેલ, અને ઉપરની મૂચનાઓ મુજબ કરવા-વર્તવાવાઢા માગ્યે કોઈ ચિરલા હોય ઉપરના તુચ્છ અધાણાઓનો

સ્વરેશ્વર જિહ્વાઇન્દ્રિયનો જય કરનારા રત્નશિરોમણિ, વીરપુત્રોજ ત્યાગ કરે છે, અને તેજ સ્વરેશ્વર પ્રશંસનીય છે; કારણ આ જીવે અનંતીવાર દરેક चीजો खाइने वमन कर्तुं तोपण તુણા જતી નથી તે આશ્ચર્ય જ છે ! અળાહારી થયા શિવાય કોઈ મોક્ષે ગયા નથી, જતા નથી ને જશે પણ નહિ; તો ક્રમે ક્રમે આવી તુલ્લ અમશ્ય વસ્તુપરથી મ-મત્ત્ર ભાવ ઉઠાડવો કે જેથી સદાને માટે અળાહારી પદ પ્રાપ્ત થાય.

૧૭. ઘોલવડાં શબ્દે દ્વિદલ જે વિદલ—કઠોલ નિઃસ્નેહ *છતાં દાઢ થઈ શકે એવા હોય, બે સરસી ફાડ થાય, જેમાં ચી-કળાશ ન હોય, અને ઘાળીમાં પીલવાથી તેલ ન નીકળે તે તથા તેનાં સુકાં કે લીલાં પત્ર અને તે શિવાય પણ જે તેલ વિનાના હોય અને જેની બે દાઢ થતી હોય, પણ તે વૃક્ષનું ફલ ન હોય; કેમકે સાંગરી (વૃક્ષનું ફલ છે તેથી દ્વિદલ નહિ) પ્રમુખ વૃક્ષ ફલ શિવાય સર્વે દ્વિદલ જાણવા; કેમકે ચણા, મગ, મઠ, અહદ, તુવેર, વાઢ, ચોઢા, કઢથી, મટર (વટાણા), લાંગ, ગુવાર, મેથી અને મસુર પ્રમુખ ક-ઠોલ તથા તેના લીલવા, તેની દાઢ, લોટ તથા મેથી ભાજી વિગેરે દ્વિદલ છે. તેની સાથે કાચાં ગોરસ (દૂધ-દહિ કે છાશ)નો સંયોગ થતાં જ તત્કાલ બેઈન્દ્રિય જીવ ઉપજે. છાશ, દૂધ, દહિ સુવ ગરમ કરી અથવા ગરમ કર્યો પછી ઠંડા પાઢીને ચિદલ સાથે મેલવે તો દોષ નથી. મેથી, ગુવાર, કઠોલ માત્રનાં પાંદડાની ભાજી, વાલોઢ, તુ-વેરા, ચોઢાફઢી, મગની ફઢી, ગુવારની ફઢી. વટાણાની ફઢી

* તેલ નીકળી શકે નહિ તે.

લીલા ચણા, પાંદડો વગેરેનું શાક, મુકવણી, સંભારો, અંચાણું કે દાઢ, ઘુંદી, કઢી (સેવ), ગાંઠીઆ પ્રમુખ વહેલું જે કાંઈ હોય તેનો સાથે તથા મગ, અડદ ચોઝાં પ્રમુખ કઠોઝના પાપદ, વડી પ્રમુખની ધીજો સાથે, તથા મેથી નાંચેલ અથાણાં સાથે કાચાં ગોરસ (દૂધ-દહિ-છાશ) નો સંયોગ ન થવો જોઈએ. ઘોલવડાં (દહીં-વડાં) તે દ્વિદલ છે પણ તે ઘોલવડાં જો વકાલેલા ગોરસમાં કર્યાં હોય તો તેજ દિવસ અશ્ય, કાચા ગોરસના અમશ્ય છે. રાઈ તથા સરસવ દ્વિદલ નથી, કારણ તેમાં નેલ છે. શિલિંડની સાથે પણ દ્વિદલની સ્પર્શ ન કરવો. સ્પર્શ દોષ ટાળવા દ્રાક્ષ, કેળા, સ્વારેફ વગેરેનું રાઈનું પણ ગોરસ વનું કર્યા પછીજ ઘનાવવું જોઈએ. ઘડેં વાજ-રાના રોટલી રોટલા સાથે કાચું ગોરસ સ્વાણું હોય તો દ્વિદલવાળું વાસણ હાય તથા મુખ વગેરેની શુદ્ધિ કર્યા પછી વાપરવું; અથવા જો પ્રથમ કાચું ગોરસ સ્વાણું હોય તો તે વાસણ હાય મુખ વગેરેની પરોવર શુદ્ધિ કર્યા પછી વિદલ વાપરવું. અર્થાત્ કોઈ પણ રીતે કિં-ચિત્ પણ વિદલ જે કાચાં ગોરસનો અન્યોઅન્ય સંપોગ ન થવો જોઈએ. કઢી, રાઈનું, દહિંવડી, ઢોકલોયો, શાક, દાઢ (જેમાં ગોરસ નાંચવું હોય તે) વિગેરે કરતાં પહેલાં છાશ કે દહિ હવા ઉઠાવવા લેવાં ગરમ ષેટલાક કરે છે પણ તેમ કરવા કરતાં છાશ દહિમાં મીઠું (નિમક) અથવા શાજગનો સ્લોટ નાંચી મારી રીતે ગરમ થતાં મુખી દલાવ્યા કરવાથી છાશ પાટી જાગે નહિ, માટે સારી રીતે ટ-કાવવું જોઈએ; પરંતુ સ્થગાર ગરમ થવું (મામાન્ય વગાઝ નીકળે)

તે ઝકાલેલું ગોરસ કહેવાય નહિ. શાસ્ત્રોમાં ઝકાલેલું ગોરસ એમ લખે છે. શ્રી જિનદત્તસૂરિ મહારાજ વિરચિત સંદેહદોલાવલીમાં આ પ્રમાણે ગાથા છે; “ ઝકાલિયંમિ તલ્લે વિદલલ્લેવે વિ નત્થિ ત્ત્વોસો” इत्यादि पूर्वोक्त गायानो अर्थ वाचनाचार्य प्रबोधचंद्र विरचित विधिरत्नकरंढिका नामा नानी टीकामां आवी रीते कर्यो છે—

“उत्कालिते ऽग्निनाऽत्युष्णीकृते तत्रे गोरसे उपलक्षणादध्यादौच द्विदलं—मुद्गादिस्तस्य क्षेपो द्विदलक्षेपस्तस्मिन्नपि सति, किं पुनर्द्विदल भक्षणानंतरं प्रलेहादिपाने इत्यपेरर्थः, नास्ति तद्वोषो द्विदलदोषो जीवविराधनारूपः । ”

इत्यादि—ए पाठमां पण साफ लखेल છે કે “अગ્નિવઢે અતિ ઝુણ ગોરસ—છાશ ઉપલક્ષણથી દહીં આદિ શબ્દે દુધમાં દ્વિદલ પડવાથી વિદલનો જે દોષ છે તે લાગતો નથી.” માટે ઉપરના પાઠ મુજબ તો અતિ ગરમ થાય તો પછી વિદલનો દોષ ન લાગે. આજકાલ ઘણા લોકો પોતાની અક્કલમાં જેમ આવે તેમ વર્તે છે, પણ તે અયુક્ત છે. તેથી પૂર્વોક્ત વિધિ અનુસાર ઝકાલ્યા પછીજ ચણાનો લોટ, મેથી પ્રમુખ દ્વિદલ મેલવાય તો દોષ ન લાગે. શ્વાટાં ઢોકળાંનો જે આધો કરે છે તે પણ ઉપર મુજબ છાશ ગરમ કરવી જોઈ. સ્વજનકુટુંબ, અન્ય દર્શનીય નાન જમણવાર વિગેરે ઠેકાણે જમવા

જતાં વિદલ માટે તીવ્ર ઉપયોગ રાખવો જોઈએ. નહિતર સહસા દોષ
 લાગી જાય. વ્હી કઢી રાઈતું પ્રમુખ વનાવેલ હોય તે ગોરસ ગરમ
 કર્યા પછી વિદલ નાંચ્યું હશે કે કેમ તેવી શંકાને પ્રથમથીજ પૂછી
 દૂર કરી મર્યાદાઓનો વિચાર કરીને ઉપયોગ કરવો. કદાચ ગો-
 રસ ગરમ ન કર્યું હોય, તેથી ચિરતિવંતે તો સ્વેદ પળ અવશ્ય ઉપ-
 યોગ કર્યા પછી જાણું ઉચિત છે. વ્હી હાલ ગોરસ ઘણેભરે ઠંડાણે
 ચરોબર ઉકાઢવાની પ્રવૃત્તિ જોવામાં આવતી નથી. તેથી ચિરતિવંતે
 તો ઘોંસ સ્વામી વગર ઘટેતર છે કે તેવી વસ્તુ વાપરવી નહિ, કે
 નેવા ઠંડાણે જમવા જવું પણ નહિ. આશા છે કે ચિરતિવંતો તથા
 અન્ય શ્રાવક શ્રાવિકાઓ હવેથી ગોરસ પૂર્વોક્ત રીતે ગરમ કરવા
 કરાવવાની જાણ સંપાદિ રાખી તે મુજબ ચર્તવા અથમ કરશે. દિવલ
 સાથે જાણું ગોરસ મહાશયી વેદંદ્રિય જીવ તરતજ ઉત્પન્ન થાય છે તે
 આગમગમ્ય છે. તેનું વિચેન આગળ “મારણ” ના સંબંધમાં થઈ
 ગયું છે માટે શંકા કરવી નહિ. અને આ અમર્ય તજવા અવશ્ય જવ
 કરવો, પણ “બીજાને ત્યાં જમવા જતાં વિદલનો જવણા અને સ્વ-
 ઘેર ઉપયોગ રાખું” એ નિયમો વાપર પુરુષો માટે છે. અમર્ય વ-
 સ્તુઓ કોઈ પણ ઠંડાણે જમવા જતાં જાણનાં કદિ આગાર હોયજ
 નહિ. “ આ તો લઢુ થી જાણનાં ને મુક્તિ થી જાણનાં ” તેની લેણું
 થયું. પણ વંધુઓ અને વંદેનો ! એમ મુક્તિ કદિ હાય આવવાની નથી.
 એ તો જ્યારે આત્મ ચીર પોરવળું ત્યારેજ મુક્તિ મળવાની; પણ મા-
 ર્યાપાનો સંબંધ પુદ્ગલ સાથે રાખવું ત્યાંમુધોતો પદ્મગનિના પોતા-
 માંથી નિઃશ્ચય તદન અશક્ય છે, તે પુદ્ગલનો તો સદન પદન

વિધ્વંસ થવાનો સ્વભાવજ છે તેથી પુદ્ગલ પરથી મમલ ભાવ ઊઠાડી
 હે વીરપુત્રો ! હવે તો મોઢરૂપી નિસો ઉતારો, પ્રમાદ દુર કરી જાગ્રત
 થાઓ, અને આ મનુષ્ય જન્મનું સાર્થક કરો ! આજ કરશું કાલ
 કરશું એમ વિચારના કરતાં કરતાં ચમરાજના સપાટામાં ઓચિંત્તા
 જેમ “આઈ અચાનક કાલ તોપચી, ગહેગો જ્યું નાહર વકરીરી”
 ની માફક ફસાઈ જશું, માટે પાછલથી પસ્તાવું ન પડે તે માટે સતત
 પ્રયાસ કરવા ડજમાલ થાઓ ! આ હજુ હમણાંજ પ્રભુજી કહી ગયા
 છે “ક્ષણ લાચેળો જાય” તે કેમ ભૂલી જાઓ છો ! તે વાક્ય
 અહર્નિશ યાદ કરી આ ક્ષણિક અને પરિણામે દુઃખરૂપી સુખ ઉપર-
 થી રાગ ડઠાવી દ્વિદલનો સર્વથા ત્યાગ કરો તોજ જિનેશ્વર મહા-
 રાજની આળા યથાર્થ પાઠી કહેવાય. તેવા જગત્વંદ્ય જિનેશ્વર મહા-
 રાજના વચનનો અસ્ખંડિતપણે આદર વ્યારે આપણે કરશું અને અ-
 વિચલ સુખ પામશું ?

૧૮. વેંગળ—સર્વ જાતિના રીંગળા અમ્હ્ય છે, કારણ કે એક
 તો તેમાં વહુ વીજ છે, તથા તેની ટોપીમાં સૂક્ષ્મ ત્રસ જીવો હોય છે.
 વળી તે સ્વાવાથી કામસંજ્ઞા (દુઃશીલતા) અને નિદ્રાને વ્યારે છે વળી
 તે અતિ વિકારી તથા નિર્ધ્વંસ પરિણામ ઉપજાવવાવાળા છે. પિત્તા-
 દિક રોગ પળ થાય છે; તેથી તેની સર્વ જાતિ અમ્હ્ય છે.
 રીંગળાની સુકવળી કરીને પળ સ્વાવાનો નિષેધ છે; તેથી તેને તો

૧ પુરાણાદિ અન્ય શાસ્ત્રો પળ રીંગળાનો નિષેધ કરે છે. ‘યસ્તુદ્વતાકકા-
 લિં ગમૂલકાનાં ચ ભક્ષકઃ અંતકાલેસ મૃદાત્મા ન સ્મરિષ્યતિ માં પ્રિયે ॥’

કોપ્રતાથી જલાંજલીજ દેવી. કેટલાક રોગના કારણે આ અને આવી અમર્ય વસ્તુનો આગાર રાત્રે છે: પણ વંધુઓ ! જે કર્મરૂપી રોગનું ઝન્મૂલન કરવા માટે ત્રિકાલજ્ઞાનીઓએ આ અમર્ય વસ્તુનો ત્યાગ કરવો કહ્યો છે ત્યારે આપણે તેનો અનાદર કરી કર્મરૂપી રોગવૃદ્ધિ થવા માટે રીંગણા પ્રમુલ્ક વાપરી ભવભ્રમણ વિશેષે વઢોરી લઈએ છીએ. અફસોસ છે કે આપણા રોગનું, તેથી નિવારણ થવાને બદલે સ્વરેલર તેને પુષ્ટિ મળે છે. મર્યાદા જ્ઞાનચક્ષુથી જરા ચિલોકન કરો ! હવે આડલેથી વિરમો ! જેથી આપણે કર્મરૂપી રોગનું વિદારણ કરી અમરપદવી ધેને લઈએ.

૧૯. અજાણ્યું ફલ—જેનું નામ કોઈએ ન જાણતું હોય, તથા કોઈએ ન જાણ્યું હોય તેવાં ફલ કે ફુલ અમર્ય છે; કારણ કે તેના ગુણદોષની જાણ નથી. કદાચ વિષફલ હોય તો આત્મચાત થાય તે માટે તેનો ત્યાગ કરવો. ચંકચુલ રાજકુમારને દિતસ્વી મહાન્ સપગારી શુરમહારાજે અજાણ્યા ફલનો નિયમ કરાવ્યો હતો, જે તેને અતિ છુદ્ધાં લાગવા છતાં પણ શરૂથી પાલવાથી તેના માણ વધ્યા, અને તેની સાથેના ઘીમાં ચોરો અજાણ્યા ફલ ત્યાગથી કાઢીને વચ્ચે થયા, ખો ! મર્યાદા ! આવા પરપ્રકાશ કેવલ નિઃસ્વાર્થી

વહી કરું છે કે રીંગણાના શાકનો ધુપાદો લાગતાં આકાશ ચાલતું વિમાન અટકે છે. જો પુરાણીઓ સત્ક શાસ્ત્રને માન આપતા હોય તો તેને તેમાં સ્પષ્ટ રીતે નિર્ણયેલી વસ્તુ પોતેજ વર્જી દઈ શ્રોતા ઉપર દાખલો સજ્જદ બેસાડવો જોઈએ.

તીર્થંકર મહારાજ તથા ગુરુમહારાજનો શીઘ્ર અનંતા દુઃખમાંથી મુક્ત કરવાનો ઉપદેશ પૂર્વ પુન્ય ઉદયે જે પામ્યા છીએ તે ફરી મલ્લવો દુર્લભ છે. પુન્યરૂપી મૂઢીનું વ્યાજ સ્વાઈ ગયું અને હવે તો મૂઢી પણ સ્વાવા મંડ્યા, અને જો તે સઘલ્લુસ્વાઈ જશું તો પરભવે સુખ-સંપદા ક્યાંથી પામશું? માટેજ શાંત અને ગંભીરતાદિક અનંત ગુણના ધારક પ્રભુજીની આ ઉમદી શીસ્વામણ માનો અને તદ્વત્ આચરણા કરવા વીર્યેશ્લાસ ફોરવો ! જેથી સ્વયમેવ મોક્ષમાળા કંઠને વિષે આરોપિત થાય.

૨૦. તુચ્છફલ-જે અસાર પદાર્થ હોય, તૃપ્તિકારક હોય નહિ, ઘણા આરંભે પણ તૃપ્તિ થાય નહિ, સ્વાણું થોડું ને ફેંકી દેવું વળુ, જેમકે ચણીવોર,^૧ પીલુ, પીચુ^૨ ગુંદી,^૩ મોર^૪ પ્રમુખ તે તુચ્છ-ફલ છે. તથા અત્યંત કુમળી મગ, ચોલા, ગુવાર, વાલ, સમી પ્રમુ-સ્વની શીંગ તથા વીજી જે ફલની જાતિઓકે ફલની જાતિઓ અતિ કોમલ હોય તે સર્વેતુચ્છ ઔપયિ જાણવી. અને ચળાના ફુલ, કેરીના મહોરકે જેમાં ગોટલી બંધાણો નહોય, ચોરના ઠલીઆમાંથી ગર્ભકાઢીને સ્વાવો તે વગેરેમાં પ્રસંગ દૂષણ પણ લાગી જાય, કેમકે વનસ્પતિયો અતિ કોમલ અવસ્થામાં અનંતકાય પણ હોય છે, તેથી અનંતકાયના વ્રત ભંગ થઈ જાય. एवी વસ્તુઓ વધુ સ્વાઈએ નો પણ તૃપ્તિ ન થાય,

૧. કાશીના આમલવોરમાં પણ ત્રસજીવો થાય છે. ૨. પેચ.

૩. કટ ગુંદા, જાંચુ પણ તુચ્છ ફલ ગણાય છે. ૪. આંવાનો મોર.

અને સ્વાદમાં થોડી આરે, નથા સ્વાદા પછી તેની ગોટલી (ઠઠોયા) વહાર નાંચીયે. પટલે તેમાં મુલની લાઝ અટકાવી અગત્ય (લા-લીયા) સંમૂર્ણિય જીવ ઉત્પન્ન થાય, તથા જે પુરુષ વધુ તુચ્છ ફલ સ્વાદ તેને નાકાલ રોગ પણ થઈ જાય છે, તેથી તુચ્છ ફલ મર્યા વર્જવાં. હે શંપુઓ ! ડ્યારે આ તુચ્છ અભક્ષ્ય વસ્તુ ઉપરથી શ્રાવણો તુચ્છ મમત્વ માય ઉઠશે ત્યારેજ નાશના અનંત મુલની લેરીઓમાં મમ થવાનો સમય શીઘ્ર માત્ર થશે.

૨૧. ચલિત રસ—કોયું સહયું અન્ન, વાઘી રોટલો, રોટલી, ખાત, દાઢ, શાક, સ્ત્રીચડી, શીરો, લાપશી, મજીયાં, થેપલાં, પુદલા, વડાં, નરમ પુરી, ઢોકલાં વિગેરે અનેક રસોઈ કે જે એક રાત્રિ વ્યતીત થયે વાઘી થાય—પટલે સૂર્ય અસ્ત પછીજ તે તે ચીજનો સ્વાદ ગંધ રંગ સ્પર્શ વદલાઈ જતાં “ચલિતરસ” થવાથી અભક્ષ્ય છે. મિઠાઈ વર્ષાકાળમાં સારી ઉત્તમ પ્રકારની થનારી હોય તો ઉત્કૃષ્ટ પંદર દિવસ, ઉન્હાલામાં બીશ દિવસ, શિયાલામાં એક માસ સુધી ભક્ષ્ય છે, અને થનાવવામાં ફવાશ રહેવાથી જો તેનો વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ ફરે તો ફાલ પરિણામ પહેલાં પણ પટલે આજની થનાપેલી મિઠાઈ આજેજ અભક્ષ્ય છે. શાસ્ત્રમાં જેટલો ફાલ ફણો છે તે ચિત્યા પછી તે ચીજનો ચલિત રસ થાય છે ત્યારે અસંખ્ય બે ઇન્દ્રિય જીવ તેમાં ઉપજે છે, તેથી શ્રાવકે રાત્રે તલમાત્ર પણ અન્ન કે પઠવાદ રાખવો નહિ. જે વિવેકી પોને માણામાં પીરસેલુ કાંઈ પટું ન છાંંડે, નથા થાલી વાટકો ધોઈને

પીંછા છે તેઓને નિમિત્તે સંમૂર્ચ્છિમ પંચેન્દ્રિય મનુષ્ય અસંખ્ય ઉપ-
જતા અટકે છે; તેથી આંવિલ તપના જેવો લાભ મળે છે, માટે
જમણવાર કરીને ઠામ કે ઇઠવાડ રાતવાશી નજ રાખવો. દિવસે
ઘડી પળ વે ઘડી પહેલાં પરઠવી દેવું, અને જો જનાવરના ઉપયોગમાં
આવી જાય તો તે વધારે સારું. લાપશી, શીરો પ્રમુખ સૂર્ય અસ્ત
પહેલાં જો સારી રીતે ધીમાં દાણે દાણો છુટો થાય તેવું શેકી નાં-
ખ્યું હોય અથવા રોટલી રોટલા ચાખરા વગેરે જેવા આકાર શેકી
નાંખ્યા હોય તો તે વાશી ન થાય. રાત્રે રાંધેલું પળ ચાવું યુક્ત
નથી. સવારે સૂર્યના કિરણ ફૂટ્યા પછી કે જ્યાંથી જોવની યત્ના
પાઠી શકાય ત્યાંથી ચુલાનો આરંભ રાખી ને સાંજે સૂર્ય અસ્ત
યથે ઓલવી નાંખવો જોઈએ, તેજ શ્રાવકનો દયાલુ આચાર છે.

ચલિતરસ આશ્રયી-સૂચનાઓ.

૧. આટો-ચાઢ્યા વગરનો લોટ દહ્યા (વીસ્યા) પછી કેટલાક દિવસ મિશ્ર (કાંઈક સચિત્ત ને કાંઈક અચિત્ત) રહે છે, પછી અચિત્ત થાય છે. શ્રાવણ, ભાદ્રવામાં આટો દહ્યા પછી વગર ચાઢ્યો પાંચ દિવસ મિશ્ર રહે; આસો, કાર્તિકમાં ચાર દિવસ; માગશર, પોસમાં ત્રણ દિવસ; માદ, ફાગણમાં પાંચ પહોર; ચૈત્ર વૈશાખમાં ચાર પહોર; અને જેઠ, અશ્વાઢ્યામાં ત્રણ પહોર મિશ્ર રહે, પછી અચિત્ત થાય. અને જે દિવસે દહ્યો હોય તેજ દિવસે ચાઢ્યો હોય તો વધી ક્રતુમાં તેજ દિવસે અચિત્ત છે, અને જે ઘડી પછી કારણ પડ્યે મુનિ મહારાજ પણ વહોરી શકે. સિદ્ધાંતમાં આટાનો કાઢ જોવામાં આવતો નથી, પણ અચિત્ત થયેલા છોટમાં પણ સ્વો-રાશ થયેથી અથવા વર્ણ, ગંધ, રસ પછટાય પડેલે અમશ્ય છે; તથા જીવની ઉત્પત્તિ જોવામાં આવે તો તે લોટ ચાઢીને ન સ્વાય-અર્થાત્ તે 'અમશ્ય થયોજ માનવો. સોમાસાની ક્રતુમાં આટો દરરોજ જે દસત, તથા શિયાળા ડગ્ગામાં એક વરસ ચાઢ્યો, કારણ ન ચાઢ્યાથી તેમાં જાડાં ઘાજી જાય છે અને તે તુરત વગરી અમશ્ય થાય; તથા દરેક વરસ વાપરતાં પહેલાં અવશ્ય ચાઢ્યો; જેથી જી-વની યત્ના સચવાય. વાપરાતો છોટ ઘડે ઘણાનો છોટ કરતાં વધુ

વ્હેલો સ્વોરો થઈ જાય, તેથી ઉપયોગ રાખવો. વને ત્યાં સુધો કારણ
 વગર સામટો દઢવો દઢાવવોજ નહિ; આટો તૈયાર વજારમાંથી લેવો
 નહિ, કારણ કે વેપારીને ત્યાં ઘણા દિવસનો જુનો માલ હોય,
 સડેલો તથા હલકો દાણો વરોવર જોયા તપાસ્યા વગરનો પણ
 દઢવા આપે, તેઓને તો વ્યાપાર કરવો છે એટલે પ્રાયઃ વેઠજ કરે;
 જેથી સ્વઘેર સારો માલ મંગાવી, જોડ તપાસી જયણા પૂર્વક દઢવો
 કે દઢાવવો, અને સારા આંક^૧ વતી ચાલીને વાપરવો. ઘડં પ્રમુખ-
 માં કેટલીક વસ્તુ વહુ શીણાં સાર હોય છે તે તેમાં ધનેડાં પ્રમુખ
 જીવની ઉત્પત્તિ થાય છે, તે જીવો વહુ શીણાં હોવાથી એકાએક
 નીકળી શકતા નથી, પણ જ્યારે મોટા થાય છે ત્યારે તે દાણામાંથી
 નીકળી શકે છે, તેથી તેવા દાણાઓ વીણીને ઉપયોગ પૂર્વક સારી
 જગ્યાએ મૂકી દેવા; પણ કેટલાક તેને સહેજ છિદ્રો સમજી જેમને
 તેમ દઢવા પણ આપી દીધે છે તે સ્વેદજનક છે. તુચ્છ સ્વાર્થની સ્વાતર
 તેવી વર્તણૂંક અથવા પ્રમાદ મહા અનર્થકારી થાય છે. આતો કોઈ
 કોઈ દાણા તેવા હોય છે, પણ કેટલીક વસ્તુ સામટો દાણો ભરે છે
 તે ઋતુ ફેરફાર આદિ કારણથી તદ્દન સડી જાય છે. તો તેવા દાણા
 ગમે તેટલા પ્રમાણમાં હોય તોપણ કિંચિત્ ન વાપરવા. મુખ્યતાએ તો
 જેમ જોડે તેમ મળ વે મળ કે પાંચ મળ પરીક્ષા કરી સારો માલ
 લેવો યુક્ત છે; પણ કદાચ તેમ ન વને તો તેને ઉપયોગ પૂર્વક રાખમાં

૧ જીવની સારી રક્ષા થઈ શકે તેવાં સાધન. ૨ જ્યાં પાંજરા-
 પોલ ન હોય ત્યાં પણ જીવાતની રક્ષા માટે ઓરડા અવલય જોડે.

ખારવા, પારો દેવો, તથા અવાર નવાર જોવા તપાસવાનો ઉપયોગ
 કરવો જોઈએ; તેમાં પણ ચોમાસામાં સ્નાન કરી દરેક વસ્તુઓમાં
 જીવોત્પત્તિ થવાનો સંભવ હોવાથી અતિ સંભાળ રાખવી; આ વગેરે
 કાર્યોમાં સ્ત્રીઓએ વિવેક તથા ચતુરાઈ પૂર્વક પોતાની ફરજ સમજી
 ઉપયોગ કરવો ઘટે છે. વહી જો ધની શકે તો દલવા પણ ન આપે.
 કારણ કે તેને તો મજુરી કરવી હોય તેથી ઘંટી પ્રમુખ ડુંગે કે નહિ,
 ઘંટી ઉપર ચંદરવો પણ હોય કે નહિ (માયઃ કરી તેઓ ધર્મના
 અજાણ હોવાથી તેવો શુદ્ધ ઉપયોગ ક્યાંથી રાખે!) તથા તિયોને
 દિવસે પણ દલે અને મેઝ સંમેઝ-દગો પણ કરે; પણ આ પંચમ
 કાઢમાં મોટા શહેરોમાં ગરીબ સિયતીનો માણસ દલાવીને વાપરે
 ત્યારે શ્રીમંત શુદ્ધોની તો શી વાત ! પણ ધર્મ તો શ્રીમંત કે ગરીબ
 ઘણેને માટે એક સરલો છે. શાસ્ત્રમાં ઘંટો ઉપર ચંદરવો ન હોવાથી
 કેવા કેવા દોષો કદાં છે તે વગેરેનું અત્રે વિવેચન ન કરતાં ટુંકમાં
 પટલુંજ કહેવું થયે છે કે આપણે જીવદયાના હેતુ માટે જયણાપૂર્વક
 જેમ આજથી ફક્ત પચીસ કે પચાસ વર્ષ પહેલાં શ્રીમંતોના ઘરવા-
 લાઓ જાતેજ દલવું, પાણી ખરવું વગેરે કાર્યો કરતા હતા તેમ કરવું
 તો તેમાં લઘુતા નથી, પણ આ ઘાવન મુશ્કેલ ઘડેનોનેજ લાગણી હોય
 તો ઘણે દરજ્જે સારો ઉપયોગ રાખી અનેક જીવોને જીવિતદાન
 આપ્યાનું ફલ મેળવે, તથા અનુક્રમે મુશ્કેલ સંપદા પામે; તેથી જયણા-
 પૂર્વક જાતે કરવું તેજ ઉચ્ચ છે.

૨. જલેથી-જલેથીનો આયો કરવાની જે રીત છે તેજ જીવો-
 ત્પત્તિની રીત છે. કોઈ ટેકાળે દિવસના આયો વગેરે ધનાથી તેજ

દિવસ જલેવી વનાવી ઉપયોગ કરે છે, અને તેમાં દોષ લાગતો નથી એમ કહે છે. પણ આ વાત વિશેષ નિર્ણય કરતાં જણાયું છે જે કિં-
ચિત્ પણ જુના ઘોઢનું જામણ દીધા શિવાય નવો ઘોઢ કદિ
ઉપસતો નથી, અને ઉપસ્યા વિના જલેવી ફુલે નહિ, માટે જે
આથો હોય તે ઉપસે છે અને ઘોઢ ઉપસતો નથી. માટે જલેવી કોઈ
પણ રીતે અનાચરણીય જણાય છે, કેમકે તેમાં અસંખ્ય વેદંદ્રિય જીવ
ઉપજે છે, તેથી તેનો સર્વથા ત્યાગ કરવો. જલેવી દિવસની વનતી
નથી એમ સાંભળ્યું છે, છતાં તત્ત્વ કેવલીગમ્ય; પણ વજારમાં જે થાય
છે તે તો રાત્રેજ આથો કરે છે તેથી તે અમ્હય જ છે.

૩. હલવો—લીલો, સુકો, વદામી વિગેરે જાતનો હલવો
અમ્હય છે. કારણ કે ઘઉંના લોટને બે ત્રણ દિવસ સઢાવીને તેમાંથી
સત્ત્વ કાઢીને પછી વનાવે છે. તેથી તેમાં અસંખ્ય જીવ ઉત્પન્ન થાય,
માટે તેનો સર્વથા ત્યાગ કરવો યુક્ત છે. દૂધીનો હલવો ફક્ત તે દિ-
વસનો કરેલો મ્હય છે, વીજે દિવસ અમ્હય થાય છે. જલેવી હલવો
કે જે ઘણાં આરંભથી નિષ્પન્ન થાય છે. તેનો અવશ્ય ત્યાગ કરવો
જોઈએ. મુંવડમાં હલવો વહુ પ્રસિદ્ધ હોવાથી જેઓ ત્યાંથી સ્વવતન
જાય છે ત્યારે હલવો શ્વાસ કરી લઈ જાય છે. પણ વંધુઓ ! અનેક
વેદંદ્રિયાદિક જીવોની હિંસાવાળા પદાર્થ શ્વાસ કે સ્વરાવવામાં આ
આપણાજ આત્માને તેનાં કટુક ફળ ચાશ્વનાં પડશે, તે વચ્ચે માતા,
પિતા, વંધુઓ, વ્હેનો, સ્વજન કુટુંબી કે મિત્ર અથવા તો સ્ત્રી કોઈ
પણ તે મહા દુઃખમાંથી મુક્ત કરાવવા નહિ આવે કે થતી

વેદનામાંથી થોડી વાંતે ઝાંખીકાર નહિ કરે, ખર્ચાનું સર્વ કર્મનો મોક્તા આપજોજ આત્મા થશે. માટે તેના અમહત્વ પદાર્થ મુદત્ત વાપરવા નહિ, તેમ નાવમાં કે કુટુંબી અથવા અન્યદર્શનીને ત્યાં જ-મયા જતાં પણ તે અમહત્વ વસ્તુઓને વિપતમાન સમજી સ્પર્શ પણ ન કરવો. રાંદ વગેરેના રમકડાંની જનાવરરૂપે કરેલી સીજો અમહત્વ છે. જેમ યજ્ઞોધરે પૂર્વે માતાની દાક્ષિણ્યતાથી અદ્વત્તો કુકુટો કલ્પી મારીને માંસરૂપે કલ્પી તેનું મહાન કર્યું તેથી ઉપરાઉપર તિર્યચના મધોમાં કેવા છેદન મેદનાદિ થયાં, માટે તે અવશ્ય વર્જ્યું. ધર્મી માતપિતા૯ આ વાચત અવશ્ય લક્ષ્યમાં રાખી પોતાનાં વાઙ્મનોને તેની સમજ આપવી.

૪. અમ્મતી-અમ્મતી કે જે કલકલા તરફ યનાયે છે, તેનો દેલાવ લંગમગ જલેલીના જેવોજ જણાય છે; પણ અમ્મતી યનાવયામાં આયો કરવો પડતો નથી. તેથી તે વસ્તુઓ દિવસના ઉપયોગપૂર્વક યનાવી હોય તો તે દિવસ વાપરવામાં વાધક જણાતો નથી, યીજે દિવસે તે અમહત્વ થાય છે. માટે તેનો નિર્ણય કરીનેજ લેવી.

૫. માયો—દૂધનો માવો જે દિવસે કર્યો હોય, તેજ દિવસે મહત્વ છે; રાત્રી૯ અમહત્વ થાય છે, પણ જો તે માવાને ધીમાં તક્લીને સોંતક્લી રાણ્યો હોય તો રાત્રી રહી શકે; તેથી પેંઢા, વરફી, જાંબુ, ઘારીપુરી, મોદનથાલ વગેરે મિઠાઈ કે જેમાં માવો આવે છે તે મા-વાની મિઠાઈ તુરત યનાવવી જોઈ૯, અને ચાર પાંચ દિવસમાં તેની મિઠાઈ પ્રમુલ્લ વાપરી નાંચવી જોઈ૯. તે ઉપરાંત રાચવાથી ચાટો

थई जवा तथा लील फुल पण थई जवा संभव छे अने ते मुजब
 केटलाक वेपारीओना मावा उपर लील फुल थयेली जोवामां आवे
 छे; तेवा मावानी मिठाइ अभक्ष्य छे. वळी मावो काचो रह्यो होय
 एटले तेनी अंदर दूधनो प्रवाही भाग रह्यो होय, तेवा मावानी
 मिठाइ तेज दिवसे वनाववी जोइए. अने मीठो मावो जे ढीलो
 वेचाय छे ते वाशी थये न लेवो. केटलाक दगाखोर मावानी साथे
 वटेटां रताळ प्रमुख कंद वाफी तेनुं मिश्रण करे छे, माटे ते उपयोग
 राखवो. हे भव्यो ! आवी मिठाइओमां प्रथम, मध्ये अने पश्चात्
 केटली हिंसा थाय छे, तथा केवा दगा करे छे तेनो सहज ख्याल
 करवो. जलेवी, हलवो प्रमुख मिठाइ वगर शुं आपणने वीजी भक्ष्य
 मिठाइ नथी मळती के आवी अभक्ष्य मिठाइनो उपयोग
 करवो ? धन्य छे तेवा वीररत्नोने के जेओ वहु आरंभधी
 निष्पन्न थती एवी मिठाइनो रस स्वादधी विमुख थई
 सर्वथा त्याग करे छे. ते वात यथार्थ ज छे के एक रस
 इन्द्रियना तुच्छ स्वाद माटे असंख्य जीवोनी हानी थाय छतां आ-
 पणे भक्ष्याभक्ष्यनी दरकार राख्या विना आंख आडा कान
 करी अनादिकाळनी टेव मुजब मुख हलाव्याज करीए छीए ते केवुं
 अफसोस जनक छे. अरे ! क्यारे आपणा मुखो बंध रहेशे अने अ-
 णाहारी अनंत सुखमां लय लीन थईशुं ? जो एक रसइन्द्रिय वश
 न थई तो वाकीनी चार इन्द्रियो कदि वश थवानी नथी, तेथी
 प्रबल एवी रस इन्द्रियने वश न थतां तेनो जय करवा उजमाळ
 थवुं. सुज्ञ बंधुओ ! जुओ के वीर प्रभुए साढाचार वर्ष मध्ये फक्त

૩૪૯ દિવસ આહાર કર્યો, ઘાંકી સર્વથા તપ કર્યો. તેવા આત્મ શૂરાઓ આત્માનું કલ્યાણ કરી સિદ્ધિમહેલ પામ્યા, અને અત્યંત રસાન્દ્રિયને વશ થઈ પુદ્ગલિક મુલમાં આનંદ પાનતા હતાં આપણે હજુ ચતુર્ગતિમાં ભ્રમણ કરીએ છીએ તે પ્રત્યક્ષ જોડાઈ છે, અનુભવીએ છીએ છતાં આ અનાદિની કુવાસના હે ચેતન ! કેમ મટાડતો નથી ! હવે તો ચેત ! ચેત ! જિનશાસન કરી મઠનું દુર્લભ છે તો આ દેહવડે કાંઈક સાર્થક કર ! કર !

૬. મુરખો—કેરીનો મુરખો ક્ષીત, રણ તથા વર્ષાઋતુમાં જ્યાં મુધી વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ પ્રલટાય નહિ ત્યાં મુધી મધ્ય, અને પછી અમધ્ય એમ સેનમશ્વાદિકમાં છે; પણ જેમ અયાણાને માટે જુક્તિથી રાત્રવાની તથા કેમ કાઢવું વગેરે મૂંઝનાઓ લેવા છે તેમ મુરખા માટે ઉપયોગ રાત્રવો. ચોમાસામાં ભીલ કુળ થઈ ન જાય તેવી જગ્યાએ સંભાળથી રાત્રવો. મુરખાની 'ચાસળી' જો

૧. ચાસળી ઘણ તારી કરવાથી ઘટ રહેવાથી પછી આપ મૂકે પટલે ઢીલા ગોઝ જેવો મુરખો ઘણે ને નહિ ઘગહે, પરંતુ જે આંમલાનો તથા સફરજનનો મુરખો અથવા તેનો રસો દવા સાથે લે છે તેમણે તે જુનો હોય તો નહીં લેવો.

શરયત—દાદમ (અનાર) નો, ગુલાવનો અને ચીજો જે થાય તે મ-
વાહી હોવાથી મળે પરંતુ છતાં યોગ્ય અયાણા જેવો ગળવો
જોડાઈ. કેમકે તેની ચાસળી કાઢી હોવાથી તેમાં પાણી
ધણું છે.

સીરકો—અનેક સ્ત્રીઓની વચ્ચે આવે છે, તે યોગ્ય અયાણુ છે.

નરમ હોય તો વેલાસર વગડી જાય. નરમ ચાસણીના મુરબ્બામાં પંદર વીસ દિવસ પછી લીલ ફુગ થઈ જાય છે, માટે આવી चीजો વનાવવા-રાखવામાં વहु उपयोग राखवो. वीजोरां, सफरजन, ना-रंगीना मुरब्बानो लेख नहीं माटे उपयोग धरीने वर्ण गंधादिकनी तपास करी लेवो घटीत છે. મુરબ્બો અથાણાં પ્રમુખ ઉઘાડું રહેવાથી વગડી જવા સંભવ છે, અને મિઠાઈ, વસાણું (સેવ ગાંઠીયા પ્રમુખ) તદ્દન વંધ રાखवाથી વગડી જાય છે, અને ચોમાસામાં તો હવા લાગવાથી પણ લીલફુગ થઈ જવાથી અમ્ક્ય થાય છે. માટે જે વસ્તુ જેમ उपयोग पूर्वक सारी रही शकें तेम करवुं. वहेतर છે કે જેમ વસ્તુ તેમ રસ સ્વાદની ન્યૂનતા કરી આવી વસ્તુઓનો ત્યાગ થાય તે સારું છે. અને જો કોઈ પણ રીતે જીખલડીને ચાલે નહિ તો અતિ યોગથી વર્તવાની આવશ્યકતા છે; નહિતર અનેક જીવોના વિનાશના કારણિક થઈ દુર્ગતિમાં જઈ કરેલ કર્મ ભોગવવાં પડે. કાંતો રસ ઇન્દ્રિયનો જયજ કરવો, નહિતર પ્રમાદ વર્જી જયવર્તવું જેથી અલ્પ દોષ થાય.

૭ સેવ, વડી, પાપડ, સ્વેરો, ફરફર, અડદની સેવ, સૂર્યોદય પછી પાપડ પ્રમુખ શિયાળા ઉન્હાળામાં સૂર્ય ઉદય થાય તેનો લોટ વાંધી વનાવવું, અને સૂર્યઅસ્ત પહેલાં વરોવર સૂર્યોદય પછી જ વાંધવો.

૧ સેવ (પરદેશી મેંદાની અમ્ક્ય), પાપડ, અડદની લોટ સૂર્યોદય પછી જ વાંધવો; વડી, ફરફર, સૂચીયાં (સૂચીયાં લોટ રાંધીને કરે છે તે પણ સૂર્યોદયે જ કરવું)

નદિતર બાજી યાય. ચોમાસામાં ખાલી चीजों बनावनी, राखनी के
 खावी युक्त नहीं. कारण के नेमां प्रग जीव, जीन्डकुगनी उत्पति
 थवा पामे छे. फदाच चोमासायां पापड (जे अशाड सुद १ थी
 १५ सुधीयां बनावेला होय ते) खावा माटे राखवा होय तो तेने
 तदको अवार नवार देखो. अने बारंवार पुंजवाणी तथा हेरववा फेर-
 बवानी पडु संभाल राखवी; पण भाजे ममादने बज थइमाय: तेको
 उपयोग कदि राखना नहीं के राखवाना नहि. माटेअ चोमासायां
 नज खावा उत्तम छे. केटछाफ शियाळा, उन्हाळायां बनायेल तेव
 पापड प्रमुख चोमासु अने धीजा (आवता) शियाळा पर्यंत राखी
 खाव छे ते केवल अयुक्त छे. खरी रीते तो अशाड सुद १५ पहेलांज
 तेथी चीजो वापरी नाखवी, अने कार्तिक सुद १५ पछीज बनाववी
 योग्य छे. तेव पापड प्रमुख जे बजारमां तैयार मले छे ते वापरयुं
 युक्त नहीं; उपयोग पूर्वक घेरज बनी शके तेम वापरयुं जोइए.
 पापड बढी चोमासायां अभक्ष्य छे एम श्राद्धविधिमां कहेल छे.

८. दूधपाक—घामुदी, खीर, चीखंड, दूध, दूधनी मलाइ
 धीजे दिवस वाशी યાય તેથી અભક્ષ્ય છે, તથા રાત્રે બનાવેલું
 પળ અભક્ષ્ય છે. રસસ્વાદની લોલુપતાને લીધે આવી चीजો ધીજે
 જે ચળાનો લોટ મશાલો પાણીમાં આથીને પાડે છે તે પળસૂર્યોદયે
 આથીને વનાવવો જોઈએ, અન્યથા તે અભક્ષ્ય છે. વિરતિવાળાએ જાસ
 આવી चीजોનો ઉપયોગ કરતાં અગાઉ તે કયાં કેવી રીતે, બનાવેલ
 છે તે ભક્ષ્યાભક્ષ્યનો વિચાર કર્યા પછીજ વાપરયું યુક્ત છે.

દિવસ રાखीને આરોગવી તે શરમ ભરેલું છે. દહીંની મલાઈનો કઢા નહિ મુજબ જાણવો.

૯. કેરી—આર્દ્રા નક્ષત્ર વેસે ત્યારથી પાકેલ કેરીનો રસ ચલિત થાય તેથી કેરી અમ્લક્ય છે. ગંધાઈ ગયેલી, સડેલી, ઉતરી ગયેલી કાયમ અમ્લક્ય છે. કેરી ચુસીને રાખી તે કરતાં રસ કાઢીને જ રાખી યુક્ત છે. કારણ ચુસવાથી તેનો ગોટલો જ્યાં નાંચીએ ત્યાં આપણી લાલ અઢી હોય તેથી અસંખ્ય સંમૂળ્લમ લાલ્લીયા જીવ ઉત્પન્ન થાય, વળી કેરીમાં ત્રસ જીવ (ફયલો) કદાચ નીકળે છે, તેથી રસ કાઢ્યો હોય તો દેખાવાથી રસની જીવાતો પેટમાં નહિ જતાં તેની રક્ષા થાય. કેરીનો રસ ઝન્ટાલાની સરખા ગરમીને લીધે સવારનો કાઢેલો સાંજ સુધી રહી શકવા થોડો સંભવ, તેથી જ્યારે ઉપયોગ કરવો હોય ત્યારે રસ કાઢવો અને ચાર છ કે આઠ ઘડી રાખવો હોય તો ઠંડા પાણીના વાસણમાં રસનું વાસણ રાખવું, અને જ્યાં ગરમી ન લાગે તેવી જગ્યાએ રાખવો. આર્દ્રા નક્ષત્રથી કેરીનો અવશ્ય ત્યાગ કરવો ઘટે છે, કેમકે ત્યાર વાદ આ ક્ષેત્રમાં તો કેરી પ્રત્યક્ષ કોહી જતી જણાય છે.

૧૦. પાપડ—શેકેલો પાપડ વીજે દિવસ સીતાવી ફરી જાવાથી વાશી થાય. તેલ કે ઘીમાં તળેલો વીજે દિવસ વાપરી શકાય.

૧૧. ચટણી—કોથમીર, ફોદીનાની જે ચટણી કરે છે, તેમાં દાલ્લીયા (શેકેલા ચણા) કે ગાંઠીયા પ્રમુખ નાંચીને બનાવેલી તેજ

દિવસ મહ્ય, ઘીજે દિવસ વાશી યાય. સ્વટાઈ(હોં)કુ. કોટ પ્રમુલ) વાઝી કોથપિર પોદીનાની પાણી વિનાની કોઈ પળ અનાજ નાંચ્યું ન હોય તેવી ચટણી ઘ્રણ દિવસ મુઘી લેવાય. ઘુટતાં પાણી નાંચ્યું હોય તો ઘીજે દિવસ વાશી જરૂર થાય. સ્વટાઈ વિનાની ચટણી તદ્દકો દઈ મુકવી રાખી હોય તો ઘીજે દિવસ લેવામાં વાધક જ-
નાતો નથી, અન્યથા વાધક જાણવો. સ્વહં જોતાં તાજે તાજી રોજે-
રોજની ઘનાવીને સ્વાધી ઉત્તમ છે; કદાચ ઇઠવાઈ પડી જાય કે
ઘટા દાખનો સ્પર્શ થઈ જાય તેથી પણ અમહ્ય થાય.

૧૨. સંભારો—લોટ કે મેથી નાંચીને ઘનાવેલ સંભારો ઘીજે
દિવસ વાશી થાય.

૧૨. પકવાન—પિઠાઈ-ગોઝપાપડી કે પાકના લાડુ જે
સર્વથા જલ રહિત થાય છે વર્ણ ગંધ રસ સ્પર્શ કર્યે અમહ્ય થાય
પટલે તેના માટે પકવાનના જેટલોજ કાઢે હોય તેમ કઠી સફાવ
નહિ, વિશેષ કાઢ પણ પહોંચે તેમ શાસ્ત્રમાં પણ જણે છે. જો
ગોઝની તથા ઘીની વિગડનો ત્યાગ કર્યો હોય અને નીચિયાતની
જેને છૂટ હોય તેને તે દિવસની કરેલી ગોઝપાપડી લેવાય નહિ,
ઘીજે દિવસ લેવાય. કેમકે તેના તેજ દિવસે તેમાં વિગડપણું પડે નહિ.
શોષણ ઉત્કૃષ્ટી મુઝદીના કાઢ મુજબ લેવામાં ઠીક છે, કારણ કે કેટ-
લીકવચન રસદંદ્રિયમાં નુક્ય થઈ જવાથી તેના વર્ણગંધાદિક પચ્છાયા
હોય ને સત્તર ન પડે તો તે ચાપરવાથી દોષ ત્યાગ; માટે ગોઝપાપડીનો
કાઢ જે પકવાન કાઢ જણે છે તે મુજબ લેવો તે ચારે મારું છે.

ધર્મ ઉપર રુચી થતી ન હોય તોપણ કરવી, અને જો વિષયવાસના પ્રમુખમાં લપટાશું તો અનંત ભવ ભ્રમણ કરવું પડશે, તેથી જ કર્મરૂપી રોગનું નિવારણ કરવા આ ધર્મરૂપી જુદાં જુદાં અનુપાનો (ઔષધ) પ્રયોગો જણાવ્યા છે, તેથી કંટાળીને વિમુક્ત ન થતાં સંપૂર્ણ આત્મ-વીર્ય ફોરવડું જેથી સહેજે શિવ સંપદા પામીશું.

૧૪. વસાણું-સેવ, ગાંઠીયા, ઘુંદી,^૧ દાઢ^૨ પ્રમુખ વસાણું પકવાન હોવાથી તેનો ^૩કાઢ મિઠાઈ જેટલો જાણવો, અને કર્ણ ગંધ રસ સ્પર્શ ફરે તો કાઢમાન પહેલાં અમૃત જાણવું. મંજીયાં, કચોરી, લોચાપુરી, માલપુવા, પ્રમુખ નરમ વસ્તુઓ વીજે દિવસે વાશી થાય છે.

૧૫. ચુરમાના લાડુ-તલ્લ્યા વગરના વીજે દિવસ વાશી થાય; પણ સારી રીતે તલ્લેલા ઉત્તમ વનાવ્યા હોય તો વીજે વીજે દિવસે જાણવામાં વાધક નથી *સ્વસ્વસ્વ ચુરમાના લાડુ તેમજ કેટલીક મિઠાઈમાં છાંટે છે તે વાપરવી યુક્ત નથી. વિરતિવંતે તો સ્વાસ્થ્ય ઉપયોગ રાખવો.

૧ ઘુંદી નરમ તલ્લેલ હોય તો વાશી થાય.

૨ રાત્રે પલાલેલી દાઢ વાશી થાય માટે વાપરવી નહિ.

૩ ઘી તથા તેલ સ્પર્શ થાય તો અમૃત કહેલ છે, તો તેવા ઘી તેલની મીઠાઈ પણ અમૃત જાણવી.

* સ્વસ્વસ્વ અમૃત છે, માટે કંદોડની દુકાનેથી મીઠાઈ લેનારે તેનો નિર્ણય કર્યા વિના વિશ્વાસ રાખવો નહિ.

૧૬. રસોઈ-ઝંઘાળામાં સવારે રાંધેલ દાઢ માત મમુલ રસોઈ સહત તાપને ળીધે સાંજે વે સ્વાદ (ચલિત રસ) થઈ જવા સંભવ છે, તેથી અમહ્ય ઘાય. રોટલી રોટલા વિગેરે પળ ઉપયોગથી રાખવા જોઈ. ફકદમ ગરમ ગરમ તેના વાસણમાં ભરી ન દેવા પળ થોડીવાર પછી ભરવા. વઢી કલઈ વિનાના વાસણમાં દહિં ળાશ મમુલ રાઢા પદાર્થ રાખવાથી (ધોડાજ વચતમાં) તેમજ ધીજી રસોઈ દાઢ ઢાક મમુલ રાખવાથી કટાઈ જાય છે, તેથી તે વસ્તુના વર્ણાદિક ફરવાથી તે રાવા લાયક નથી, જેથી પીતલ કે ત્રાંવાના કલઈ રહિત વાસણમાં તે વસ્તુઓ જરાવાર પળ ન રાખવી. કેટલીક વચત થોડી કલઈ રહી હોય તેવા વાસણમાં રાંધવું કે રાંધેલી વસ્તુ કે દહિં ળાશ રાખવી તેથી પળ કટાઈ જાય છે, માટે અવાર નવાર કલઈ કરાવવાનો રાસ ઉપયોગ રાખવો. તેમાં પ્રમાદ કે લોભવૃત્તિ રાખવા જતાં તેનું પરિણામ વ્યાધિ વિગેરે અતિ રવાય યાય છે.

૧૭. ઓદન-(ભાત)-રાંધેલી ભાત 'છાસમાં રાખેલ હોય તેનો ફાઢ આઢ પહોર ધુધીનો છે. તેટલો ફાઢ ભાત સાંજે રાંધ્યો હોય અને ળાશ ળાંટેલ હોય તેનો સમજવો, પળ સવારનો ભાત જો ળાશ ળાંટીને રાખ્યો હોય તો તેજ દિવસે વપરાય, સૂર્ય અસ્ત પછી

૧ ળાશમાં વુઢ જોઈ, ળાશ નવું પાણી મેલવેલ નદિ. જળ દિવસનું ઓદન ન લેવાનું “અતિવાર” સૂત્રમાં કહેલ છે, તે ફક્ત જાઢી ળાશથી રાંધેલ અનાજ સમજવું.

માન ઓછું વધારે કહે, વલી પહૂવા રાંધીને પણ દૂધનો સાથે મિશ્ર કરી મેલવી દહીં વનાવે છે. કેટલીક વચ્ચત મૃત્યુ પામેલા જીવો પણ દહિમાંથી નીકળેલા જોવામાં આવે છે વગેરે અનેક દોષોના કારણથી ઘેર વનાવી વાપરવું યુક્ત જણાય છે.

કાંજી કે જે કાચી અથવા ગરમ કરેલી છાશની આછ-પરાસ કહેવાય છે તે કાંજીનો કાઠ સોઠ પ્રહરનો કહ્યો છે.

દહિં, છાશ ને કાંજીનો સોઠ પ્રહર જે ઉત્કૃષ્ટો કાઠ કહ્યો તે સોઠ પ્રહર એટલે કે વે રાત્રિ ઉલ્લંઘન ન થવી જોઈએ, તે પહેલાં પણ જો વર્ણાદિક ફરે તો તે અમ્લજ છે. ચલિતરસમાં જે જે કાઠમાન કહ્યું છે તે તે વસ્તુ ઉત્કૃષ્ટા કાઠ સુધી આચરણીય, ત્યારપછી કદાચ નિશ્ચયથી ચલિત ન થઈ હોય તોપણ તે વ્યવહારથી અનાચરણીય છે—એટલે કાઠમાનનો અર્થ એવો થયો કે જે મર્યાદા જે કાઠની આચાર્ય મહારાજે વતાવી છે તે પછી તો તે વસ્તુ નજ વપરાય, અને કાઠમાન પહેલાં જો વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ, પલટાય કે તે અમ્લજ જાણી ત્યારથી જ તજવી તે સ્વાસ્થ્ય ધ્યાનમાં રાખવું.

૧૯. દૂધ ચાર પ્રહર સુધી ભક્ષ્ય છે, પણ સાંજનું દોહેલું દૂધ હોય તેનો ઉપયોગ મધ્યરાત્રિ અગાઉ થઈ જવો જોઈએ. કેટલીક વચ્ચત ગ્રીષ્મ ઋતુમાં દૂધ સરૂત તાપને લીધે કે વધારે વચ્ચત રહેવાથી અથવા ઉપયોગ પૂર્વક શુદ્ધ વાસણમાં ન રાખવાના કેટલાક કારણને પામીને વગડી જાય છે, અને કોઈવાર દહિંની માફક જામી જાય છે, તેને દહિં થયું સમજી વાપરવું નહિ, કારણ તે દૂધના વર્ણ-

દિક પલટાયા તેથી તે દૂધજ અમશ્ય છે. કોઢવાર દૂધ ફાટી જાય છે, તે પળ તેના વર્ણાદિક ફરવાથી અમશ્ય માનવું. કેટલાક વેચનારાઓ વાસી દૂધનો મેગ કરે છે, કલકત્તા તરફ રાત્રે દૂધ સૂવ ગરમ કરી તેમાંથી મલાઈ કાઢી તેમાં સીંગાપુરથી આવતા આરાહટ (એક જાતનો આટો)નો મેગ કરી સવારમાં વાંજું દૂધ કહી વેંચે છે. પોતાના તુચ્છ સ્વાર્થને માટે વંધુઓ! આ લોકો શું શું નથી કરતા, અર્થાત્ તેઓ પ્રાયઃ દરેક વસ્તુમાં કૂટકપટકરે છે. તેનો ઘારીકોથી તપાસ કરવો, તથા વનતો ઉપયોગ રાખવો, બગદેલા વાસી દૂધનું દર્દિ, દૂધપાક, ચામુદી, દલાઈ, માવો વગેરે પદાર્થો પણ અમશ્ય થાય. તે લોકો જે દૂધ દર્દિ પ્રમુખ પ્રવાહિ પદાર્થનાં વેચવાવાળા છે તેઓ તે વસ્તુના વાસણ ઉઘાટાં અજયણાથી કેટલીક વસ્તુ રાખે છે, તેથી થોડા વસ્તુ ઉપર ફાટિયાવાદમાં જુનાગઢ શહેરમાં એક દૂધના વેચનારાએ તેનું દૂધ એક દિવસ જ્યાં જ્યાં આપ્યું ત્યાં ત્યાં તેઓને કલાકોના કલાકો મુધી જાઢા, હલટી તથા અત્યંત વેચેની ભોગવવી પડી. જે તપાસ કરતાં માલુમ પડ્યું કે તે દૂધમાં કોઈ જીવની લાલ પ્રમુખ શેરી પદાર્થ પહેલો હોવાથી તેઓને ચિમારી ભોગવવી પડી. કોઢવાર સર્વ પ્રમુખની લાલ (વિષ.) પદવાથી તે વપરાવાથી મૃત્યુ પામવા સંભવ છે; તેટલાજ માટે શ્વાસકારે દશ જગ્યાએ ચંદરવા રાખવા કહ્યું છે. વઢી એક મીનીટ પણ પાણી, ભોજન પ્રમુખના વાસણ ઉઘાટાં ન રાખવા વગેરે પ્રકારની યત્ના જે આ ગ્રંથમાં ફરી છે તે શારીરિક તથા ધાર્મિક ઘનને લાભને માટે છે, જેથી અવશ્ય ઉપયોગ રાખવા. વંધુઓ! આ ઉત્તમ જૈનધર્મમાં પ્રકા-

શેલી યત્ના અથવા દયા સ્વરૂપર તેના પાઠનારાને શીઘ્ર મુક્તિના વાસને પમાડનારી છે. સ્વરૂપર જૈનધર્મની વલિહારી છે ! દોહેલું દૂધ જેમ વને તેમ તુરત વેઢાસર ગરમ કરી રાખવું જોઈએ, નહિતર ઠંડુ દૂધ થોડા વસ્ત્રમાં વગડી જવા સંભવ છે. મુનિ મહારાજ પણ ઠંડુ દૂધ વહોરતા નથી તે તેવુંજ કારણ હોવું જોઈએ; તથા દૂધ ગાઢીને ગરમ કરવું જોઈએ.

દુધને ગળ્યા વિના ન સ્વાવાનું અન્ય ધર્મમાં પણ કહેલું છે, અને જૈનશાસ્ત્રમાં ગલણાં ૭ કહ્યાં છે. —

૧ મીઠાપાણીનું, ૨ સ્વારાપાણીનું, ૩ ગરમપાણીનું, ૪ દુધનું, ૫ ઘીનું, ૬ તેલનું અને ૭ આટો ચાઢવાનું.

દુધ વેચનારા દુધમાં થોડું પાણી મેલવે તે અળગલેલું પાણી જંતુવાલું કે વાઢ પડેલું હોય.

ગાયનું, મેંસનું, વકરીનું અને ગાડરીનું એ ૪ દુધને દુધવિગયમાં શાસ્ત્રે ગણ્યું છે, તેથી વાકી વીજા જનાવરોનું દુધ સ્વાવામાં દોષ છે. જલદી અમ્લક્ય થઈ જાય છે, તેવું દુધ રોગ ઉપજાવે છે.

૨૦. ઘી સ્વરૂપ કાલાતીત થયે વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ, ફર્ય અમ્લક્ય થાય. ઘીમાં કેટલાક દગાસ્વોર લોકો ચરવીનો તથા વટેટા રતાલ પ્રમુખ કંદનો મેગ કરે છે તેનો અવશ્ય ઉપયોગ રાખવો; પરીક્ષા વગર કોઈપણ માલ લેવો નહિ. વઢી જે લોકો ઘી વનાવે છે તે ઘણાસ્વરા સાત આઠ દિવસ કે વે ચાર દિવસનું માલ્લણ એકઠું કરી વનાવે છે (તાવણ મૂકે છે) તે અમ્લક્ય ગણાય. તેને માટે જેને ઘેર ગાય મેંશ હોય તેજ સ્વરો ઉપયોગ રાખી શકે. ઢાશ (અલ્પનો)

માથેજ કે તાણથી જુદું પાઠનાં માત્રજ સુરજ પૂજા કરી મૂકી દેવું
 જોઈએ, પણ ગ્યારે શ્રાવણે સ્વર્ગે અંતર્મુહર્તે ગ્યારાંજ કે કમ્પાસોના
 કમ્પાસો શાથી માત્રજ રાત્રી મુકે ત્યારે શીજાઓને નો મું દરકાર
 હોય ? અંતર્મુહર્તે પટલે જયન્ત્ય નર સમયથી માંડી ગુન્હા જે પટીમાં
 કાંઈક ન્યૂન કાલ તેને અંતર્મુહર્તે કહેલ છે—પટને પક્ક આંગનો પત્ત-
 કારો મારીએ તેટલા ઘસતપાં અસંત્ય સમય થઈ નાય છે. તેથીજ
 માત્રજની યાચન થઈ ઉપયોગ રાત્રીને ઢાંચિત છે, આપના પ્રમાદમાં
 અહારા ! અસંત્ય જીવોનો વિનાશ થઈ નાય છે. હે ચંપુમો ! શ્રી
 જિનશામનમાં આપને આશો અત્યુત્તમ અવસર માત્ર થયો કે લેધો
 મૂલ્ય યાચતોનું જાણપણું થાય છે. અહો ! કેવલી ભગવંત વગર શીનું
 કોણ કહી શકે ? અર્થાત્ પ્રણકાલના માર જેનાથી એક સમયમાં જ-
 ણાય તે કેવલજ્ઞાનથી પ્રધુન પ્રકાશી શરે. ચંપુમો ! ચાલો હવે
 આપને આ ઉત્તમ અવસરને પ્રમાદ ત્યજી હર્ષવદે વધારી લઈએ, અને
 “જીવદયા પ્રતિપાલક” એ નામ સાર્થક કરી મંગલમાલ્યા કરીએ.

૨૧. વઢી—પ્રમુતિવાળી ગાય તથા મેંસના વરતના દૂધની
 વઢી બનાવે છે. ગાયને પ્રમુતિ થઈ હોય ત્યારથી તેનું દૂધ ૧૦ દિવસ,
 મેંસનું ૧૫ પંદર દિવસ, વકરીનું ૮ આઠ દિવસ સુધી લેવું ફલ્યે
 નરિ, ત્યારે તેની વઢી વ્યાંથી કરાય ને વપરાય ? અર્થાત્ નર સ્વાચ.

૨૨. ચાટાં દોફઢાં—જે ચોલાની કળકી, અહદની 'દાઢ
 તથા ચણાની દાઢને^૨ મરદીને છાશમાં આપો કરી બનાવે છે, તે રાત્રે

૧-૨ કટોલ ફાચી છાશમાં આપે તો દિદલ દોષ થાય.

આથો કર્યો હોય તો અમક્ય છે. માટે સૂર્યોદય પછી આયીને કરવાં અને સૂર્યાસ્ત પહેલાં વાપરવાં જોઈએ. વંધુઓ ! આવી વસ્તુઓ પ્રમુ-
 યના વીજા દિવસે શીરામણ થાય તે સ્વરેસર શ્રાવક કુલને શું શર-
 માવા જેવું નથી ?^૧ ટાઢા રોટલી રોટલા, થેપલાં, નરમપુરી, મજીયાં,

૧ વલી કેટલાક દાઢ કઢી વગેરે રાંધ્યું ધાન્ય આપી દાતણ જેવી નમાલી ચીજ સ્વરીદે છે તે વિશેષ શરમાવા જેવું છે. દેસાદેસીથી વીજી નાતના કે વીજા કૂલ ધર્મવાલાની સ્ત્રીઓ પોતાના વસ્ત્ર મફત ધોવરામણનો વદલો ધોવીને હમેશાં રાંધેલ અનાજ દાઢ કઢી આપે છે એવું જોડને શ્રાવિકાઓ તેવું કરે તેને જોડને ઘરઘણી વારી રાત્રે નહીં તો ગુરુ મહારાજે સમજાવવું જોઈએ કે—

ધોવીને તથા વાઘરીને ધંધો છે કે તેઓ વાશી રાત્રે છે, વાશી સ્વાય છે, અને વાશી કોહેલું ધાન્ય લુગડાંઓને આર દેવામાં વાપરે છે, પણ તેઓ કાંઈ ફેંકી દેતા નથી, ત્યારે શ્રાવકોએ વાશી રાત્રે કે સ્વાય નહીં, પણ વાશી રાત્રે તથા સ્વાય એમ થયા કરે છે—એટલે વાશીની જીવહિંસા કરવી કે કરાવવી તેનું સરસ સરસ પાપ ઉત્પન્ન રહે છે.

શ્રાવિકાઓ પોતે ધોવા કે ન્હાવા સારુ નદી તલાવે જાય છે, તેમાં પર્વતિથિને પાલવાનું પુન્ય લે છે, અને ધોવરામણના પૈસા વચાવવા પોતે રાંધેલું આ રીતે વેચીને પાપ લે છે ત્યારે વાશીમાં ત્રસ જીવો વૈ ઇન્દ્રિય ઉપજે છે તેની શ્રદ્ધા ક્યાં રહી ?

ધોવી તથા વાઘરીને દેવા સારુ ઘરમાં સ્વાતાં સ્વાતાં જે દાઢ

દોકઝાં અને છાશ છાંદ્યા વગરનો ભાત પ્રમુખ વાશી ચીજો. રા-
 સ્ત્રીને સ્વાધી એક તો અનેક જીવોનો વિનાશ થાય, પ્રમુનો આજ્ઞા
 લોપી કહેવાય, વઢી શરીરમાં અનેક રોગનો. ઉત્પત્તિ થાય, માટે
 દરેક ચીજ તાજે તાજોજ. સ્વાદી યુક્ત છે. નાનાં, વઢાંઓને શીરા-
 મળ વગર ન પાલે તે સ્વભાવિક છે; તો જેમ ગુજરાત તરફ ઘડના
 તદ્દને પાતળા સ્વાસ્થ્ય શેકી રાસી વાપરે છે તે વાચન સ્વાંસ કરીને
 ફાટીયાવાડી, મારવાડી, માઈઓઈ તથા તે શિવાંય જેઓ વાશી વા-
 પરતા હોય તેઓઈ અનુકરણ કરવું ઘટે છે; પણ અફસોસ તથા સ્વેદ-
 જનક એ છે કે પ્રાયઃ ઘણીસરી અજ્ઞાનરૂપ મિથ્યાત્વજાઢમાં ફસાયેલી
 જૈન સ્ત્રીઓ પોતાના ઘણાંનું રક્ષણ કરનારી શીતલા માતાને માની,
 શીલ સાતમને દિવસેજ સ્નાન આગલે દિવસે રાંધેલું હોય તે વાશીજ
 વાપરે છે, અને તે દિવસે ચૂલાને (શીતલા) શાંત કરે છે. પણ યં-
 ધુઓ સ્વસ્થ આપણામાંજ સ્વશક્તિ પુરુષાર્થપણા (Moral Courage)
 નીજ સ્વામી છે નહિતર શું તેઓ તેમ વાશી સ્વાઈ કે સ્વદાવી શકે ?
 આપણે જ તે અજ્ઞાન સ્ત્રીના મનરંજન અર્થે કે દાસિણ્યતાએ અવધા

કદી ઘરેરે ષટું કરેલું છતાં વપેલું રાસી મુકે, તેઓને પ્રસન્ન
 સમુર્ચિતમ પંચેદ્રિય મનુષ્યો અસંસ્પર્શી હતા લાગે છે, અને તે
 ઉપરાંત વાશીના પ્રસન્નજીવનો વિનાશ જુદો.

શાવક માઈઓઈ પોતાને ઘરે લુગટાં ધોવરામળ સ્વર્ચ કરવાની.
 અથવા છી પોતે ધોવે તેમ નહીં હોય તો કાનું અનાજ દેવાની ફરજ
 સમજાવવી જોઈએ.

તો આપણા પળ મિથ્યાત્વના ઉદયે તેને ઉત્તેજન આપી સ્વઆચારથી
 અટકાવે. શીઠ સાતમને દિવસે મોટો અનર્થ કે સત્યનો નાશ કરી
 દે. સ્વચર આપી વધુ ધિક્કાર પાત્ર અતિ નિંદવા યોગ્ય મિથ્યા-
 ત્વ કર્તવ્ય બીજું શું ? વંધુઓ ! પળ તેથી અનંતા સંસારની વૃદ્ધિ
 થવાથી આપણો મનુષ્ય જન્મ વ્યર્થ ગુમાવી દે. છીએ તે વિચારો !
 સમજો ! ને શીઠ સાતમનો મિથ્યાત્વ આચાર છંડી વાણી ચલિત
 રસ કદિ ન વાચરવું એવી દૃઢ પ્રતિજ્ઞા કરો, જેથી સહેજે સ્વભાવિક
 સુખ વિલસીએ.

૨૩. ઘોલવડાં-(દહીંવડાં)-જો તે ડકાઢેલા ગોરસમાં કર્યા
 હોય તોજ તેજ દિવસે ભક્ષ્ય છે. કાચા ગોરસમાં સર્વથા અભક્ષ્ય છે.

૨૪. સ્વાસ્થરા—જે ઉપરજ જણાવ્યું છે કે ગુજરાત તરફ
 ઘડના શેકેલા સ્વાસ્થરા કરે છે તે પાંચ માત્ર કે તેથી વધારે દિવસ
 સુધી રાખી મૂકાય છે, અને વપરાય છે; પળ જુના સ્વાસ્થરા ઉપર નવા
 પડતા જાય અને ઉપર ઉપરથી નવા વપરાય ને જુના પડ્યા રહે તેમ
 કરવું યુક્ત નથી. વઢી તેની કોઠી કે જે વામણમાં ભરતા હોય તે
 સાફ રાખવું, નહિતર તેમાં ધનેઢાં પ્રમુખ ત્રમ જીવનો પેસારો થાય,
 ચોમાસામાં તો ત્તીઢફૂગ પળ થઈ જાય, જેથી આ વાતન સ્વાસ્થ ઉ-
 પયોગ રાખવા ધ્યાન દેવું ડચિત છે.

૨૫. પાપડના તુઢા, વડાં, પોઢી—અડદ મળ પ્રમુખતા
 પાપડના તુઢા તથા અડદની વાડી ઢાઢના વડાં અને પોઢી એટલે

નરમ પુરી કે રોટ્લી (પુરણોલી-રંડી) સવારે કર્યો હોય તેનો કાઢ ચાર મહરનો કરો છે.

૨૬. જુગલીરાષ—જુવાના લોટને છાગમાં રાંધી ઘેંગ (વિદલ વિનાની) કરે છે તે જુગલી રાષનો કાઢ (૧૨) ચાર મહર છે, તે ઉપરાંત અમર્ય છે. ધાન્ય યોદું અને છાગ ઘણી હોય તે જુગલી રાષ; અને જેમાં છાગ યોદો અને ધાન્ય મિશ્રેર હોય તે ઘેંગ કહેવાય છે. તેનો કાઢ ૮ મહરનો છે.

૨૭. રાયતું—કેલાં, દાસ, સ્વારેફ પ્રમુખનાં રાયતાં કરે છે તેનો કાઢ ૧૬ સોલ મહરનો કર્યો છે. જો તે રાયતું વિદલ સાથે વાપર્યું (જમ્યું) હોય તો દહિસુંબ ગરમ કરીને ઘનાવ્યું હોય તો વપરાય. ફલી (સેવ), માંઢીયા, ઘુંદી પ્રમુખ નાંત્રીને, રાયતું કર્યું હોય તો અવશ્ય દહિ મધમ ગરમ કરીને જ વિદલ મેઢવ્યું જોડય; અને તે રાયતાં સાંજ છુપીજ મર્ય છે.

૨૮. શેકયું ધાન્ય—તે દાઢીયા (વળા), ધાળી, મરમરા, પહુયા પ્રમુખ શેકેલાં ધાન્ય છે તેનો કાઢ કઢાવિગ'ઈની પ્રમાણે છે—પટલે ચોમાસામાં સ્વર્કષ્ટ ૧૫ દિવસ, શિયાળામાં એક માસ તથા ઉન્હાઝામાં ૨૦ દિવસ મુજબ ગણવો.

* જેમાં અન્નનું મિશ્રણ ન હોય તેવાં.

૧ તલાઈને ઉપર આવે તેવાં પકવાન-મજીયાં, પુરી, તહેલ ચુરમાના લાડુ વગેરે.

૨૧. હુંદળીઆ — કે જે ફાટીયાવાદમાં કરે છે તે જુવાર ઘા-
જરીને પાળી નાંચનાં જાય અને સાંદે, પછી સુકની તેનાં ફોતરાં
ઉલેટીને રાखે છે; તેનો કાઢ શેવળા ખાન્ય મુજબ પટલે વર્ષા-
કાલમાં ૧૫ દિવસ, ધિયાળામાં એક માસ તથા ઉન્હાળામાં ૨૦
દિવસનો છે.

૨૨. વત્રીશ અનંતકાય.

સર્વ અનંતકાય અભક્ષ્ય છે, કારણ કે એક સોયના અગ્ર ભાગ
ઉપર રહે તેટલી કંદમૂલની કળીમાં અનંતા જીવ રહે છે. તે માટે સર્વ
અનંતકાય અભક્ષ્ય છે તે શ્રાવકે અવશ્ય વર્જવાં જોઈએ. કારણ કે
એક જીઠા ઇન્દ્રિયની લોહુપતા માટે અનંતા જીવની હાનિ કરવી તે
મહા અનર્થનું કારણ છે, તેથી વત્રીશ અનંતકાયનો સર્વથા ત્યાગ
કરવો જ જોઈએ, કે જેથી અનંતા જીવને અભયદાન મળે. કેટલાક જી-
ઠા ઇન્દ્રિયને વશ થઈ “ મારે વર્ષમાં પાંચ શેર કે દશ શેર સ્વપે ”
એવો નિયમ કરે છે, પણ હે સુજ્ઞો ! શું તે અભક્ષ્ય ચીજો વગર આપણા
નિર્વાહ થવો અશક્ય છે ? દુનિયામાં ક્યાં વીજી વનસ્પતિનો કાઢ
પડ્યો છે ? વળી પાંચ શેર કે દશ શેર એવી છુટ આવી આવી અભ-
ક્ષ્ય વસ્તુનો રાખવી તે આગારમાં કાંદ કહેવાય નહિ. પુદ્ગલિક

મુલ પાટે અમર્ય વસ્તુ લાવાની છુટ રાસત્રી તે કયા પ્રકારનો આ-
 ગાર ? જુઓ કે મરણાંત કષ્ટ પ્રાપ્ત થતાં પણ વંકચૂલ કુમારે અમર્ય
 વસ્તુનો મનથી પણ અંગીકાર કર્યો નહિ, તેવા સત્ત્વવંત ઉત્તમ પ્રતિજ્ઞા
 પાઠવાવાઝાની ક્રોડોવાર જલિહારો છે ! અહોહો ! જેઓ કર્મને વશ
 થઈ આંત્રો મીંચી જાણતા છતાં પરમવનો લેશમાત્ર ભય રાહ્યા વ-
 ગર આદુ, મૂલા, ગાજર આદિ સ્વાપ છે તેવા વિચારા (વામર) પ્રાણિ-
 ળોની શી ગતિ થશે ? શ્રાવક નામ માત્રથી શ્રાવક કહેવાયું તે અ-
 ફસોસ જેવું છે. મનુષ્યપણા સાચે જૈનધર્મ પ્રાપ્તિ આ ભવ સફળ કરો,
 કે જેથી સંસાર ભ્રમણ મટે, અને અનુક્રમે શિવ મુલના થોક્તા ધાઓ !
 હે ભવ્યો ! આપને નમ્રતા પૂર્યક વિનંતિ કરું છું કે ધાવીશ અમર્યનો
 શ્રી ધીર્યકર મહારાજે નિવેધ કર્યો છે તેનો શીઘ્રતાથી ત્યાગ કરો,
 અને શ્રાવક નામ સાર્થક કરો, જૈન બનો !

“ વત્રીશ અનંતકાયનાં નામ.”

૧ ભૂમિ મધ્યે કંદ થાય એવી સર્વે કંદજાતિ. ૨ ઢીલી હઝર, ૩ શૂંગવેર-ઢીલું આદુ, ૪ +સુરણકંદ, ૫ *વજ્રકંદ. ૬ ઢીલો ક-
ચુરો, ૭ સતાવઢીવેલી ઔપધિ, ૮ ૧વિરાલીલતાવિશેષ સોફાલો,
૯ કુંઆર (શેલરાં પળ વર્જવાં), ૧૦ થોહરોકંદ (થોર) તે સીજ
તથા લંકાસીજની જાતિ. હાથીયો, કાંટાઢો ઢાંઢલી વગેરે. ૧૧
ગિલો-ગુલવેલ (ગલો), ૧૨ લસણ, ૧૩ વાંસકારેલા એટલે વાંસ સંવ-
ધોની કારેલી, ૧૪ ગાજર, ૧૫ ૩લુણી એટલે સાજી વૃક્ષ, ૧૬
લોઢીપઢ્ઢની કંદ, ૧૭ ગરમર (ગિરિકર્ણી) કચ્છ દેશમાં પ્રસિદ્ધ છે.
કાઢીયાવાઢમાં તેનું અથાણું કરે છે.

૧૮. કિસલય પત્ર—કોમલ પાંદઢાં જે નવા ડગતાં સર્વ
ગુચ્છાનાં પાંદઢાં, તથા સર્વ વનસ્પતિના જે ડગતી વચ્ચતના અંકુર
હોય તે સવચ્ચ અનંતકાય છે; એટલે સર્વ (પ્રત્યેક તથા સાધારણ)

+ મોરઢની ઢાજી. * લસણ. ૧ વિરાલિકંદ-ઢોંયકોલું. ૨
શેલરાં જે કુંવારપાઢાનાં મધ્યઢાગનો જે શટ નીકલે છે તેના થાય
છે. તે કુંવારપાટું અનંતકાય હોવાથી અઢશ્ય છે. માટે શેલરાં પળ
અઢશ્ય જાણવા, કારણ શેલરાં તેની મધ્ય ઢાંડી છે તે સર્વથા વર્જવા
યુક્ત છે. કાઢિયાવાઢમાં વપરાય છે તો ડયયોગ રાચવો. ૪ લુ-
ણીની ઢાજી કહે છે.

વનસ્પતિના ડગતાં પાંદડાં અને અંકુર પ્રથમ અનંતકાય હોય, પછી પ્રત્યેક વનસ્પતિના થડ પર અંકુર અંતર્મૂર્તિ પછી પ્રત્યેક રૂપે થઈ જાય, ઘોના જીવો રચવી જાય, અને સાધારણ વનસ્પતિના થડ પાદાદિ સર્વ કાઢ અનંતકાયપણે જ રહે. આ અનંતકાય પાંદડાનો સર્વથા ત્યાગ કરનારે (અથવા કયોં હોય તેઓ) માત્રી પાંદડાં વાપરતાં ઉપયોગથી વર્તે. નહિતર સદસા દોષ લાગી જાય. કારણ—મેથી વગેરેની માત્રીના મૂલીઆ આગલ લે પાંદડાં જાડાં હોય છે તેને અનંતકાય કહેવામાં આવે છે; તથા માત્રીના પાંદડાના મૂલમાં ક્ષીણાં અંકુર ફુટે છે; વળી યેગ પ્રમુલની માત્રીનાં પાંદડા પણ હોય છે, જેથી તેનો ઉપયોગ રહે નહિ તો દોષ લાગે. માટે કાંતો પ્રથમથી તેની જયણા રાખવી, અને તે કિસલય પર ન લખાય તેનો ઉપયોગ રાખવો—લખ કરવો.

૧૯. સ્ત્રીરસુઆકંદ—કસેર (સ્ત્રીરસુઓ); ૨૦. યેગકંદ.—યેગી તથા યેગ નામની માત્રી યેગીપોંક. ૨૧. હરિમોંધ (લીલીમોંધ); ૨૨. લુણ ઘૃક્ષની છાંલ; ૨૩. સ્વિલોહાકંદ. ૨૪. અનૃતચેલી.

૨૫. મૂલા—દેશી તથા પરદેશી (રાતા ને ધોઢા—સફેદ) મૂલાના પાંચે અંગ અમર્ય છે; (૧) મૂલાનાં કંદ (કાંદા), (૨) પાંદડાના મધ્યમાનમાં જે કંદલી થાય છે જેને ઢાંઢલી કહે છે તે પાંદડા સહિત, (૩) ફુલ (૪) ફલ જેને મોગરા કહે છે તે, તથા (૫) તેમાંથી નીકળેલાં ક્ષીણાં વીજ, ૫ પાંચે અમર્ય છે. વળી ત્રસ જીવોત્પત્તિ પણ તેમને વિષે હોય તેથી સર્વથા મૂલાનાં પંચાંગ વર્જવાં.

૨૬. મૂમિફોડા—વર્ષાઋતુમાં છત્રને આકારે ઊગે છે.

૨૭. વથુલાની ભાજી—(પ્રથમ ઊગતી).

૨૮. વરુહાર—ઘટલે વિદલ ધાન્ય જેને અંકુર આવ્યા હોય તે. રાત્રે જે કઠોळ પાણીમાં પલાळे છે તેમાં અંકુર ફુટેલા હોય તે તે અનંતકાય હોવાથી અમ્ભ્ય છે, માટે સવારના પાંચ છ વાગે પલાઝવા, તે પળ થોડો વચ્ચે રાખવા. (નહિતર બેચાર કલાક લગભગ માં પળ અંકુર ફુટી જાય.) મતલબ કે અંકુર ફુટવા ન જોઈ સ્વરી રીતે તો દરેક કઠોळ વાપીને કરાય તો તેમાં અંકુર ફુટવાનો ભય નથી. સ્વજન કુટુંબ કે નાતમાં જમવા જતાં સ્વાસ ઉપયોગ રાખવો, કદાચ ત્યાં રાત્રેજ કઠોळ પલાઝી શાક વનાવ્યાં હોય તેથી દરેક ચીજ સ્વાતાં પહેલાં પ્રથમથીજ મ્હંશ્યામ્હંશ્યનો વિચાર કરવો ઉચિત છે.

૨૯. પહ્લંકાની ભાજી.

૩૦. સુઅરવલ્લી. જે જંગલમાં મોટી વેલડીના જેવી થાય છે તે.

૩૧. કોમઝ આંવલી—જ્યાં મુઘી માંહે વીજ સંક્રમે નહિ ત્યાં મુઘી અનંતકાય છે. કોમઝ ફઝમાં જ્યાં મુઘી અંદર થી ન થયાં હોય ત્યાં મુઘી અનંતકાય છે, માટે અતિ કોમઝ એવાં સવઝાં ફઝ સ્વાવાં વર્જવાં.

૩૧-૩૨. આલ્કુકંદ—તે રતાઝ-વટેમાં અને પિંડાઝી

૧ કાઠી પગ પશ્ચિમ દેશનો ડુગઝી કે મૂઝાની જાત મંખે છે.

(કુંગલી) સકરકંદ; તથા ઘોષાત્તી અને કરીર-કેરદા જે વન-સ્પતિના અંકુરોને અનંતકાય કહે છે. તિંદુક વૃક્ષના અતિ કોમલ ફલ, જેમાં ગોટલી વંધાણી ન હોય પણ આંચા પ્રમુલ્લ તથા વળ્લુ જાતના વૃક્ષ વિશેષ તથા વહનું શાદ અને નિંવાદી જાતના વૃક્ષના અંકુર તે સર્વ અનંતકાય જાણવા.

જે પ્રમાણે અનંતકાય જાતિનાં પ્રલ્યાત નામ વખીશ છે, અને વિશેષ નામ તો અનેક છે. તે કોઈ વનસ્પતિના પાંચ અંગ, કોઈનાં મૂળ, કોઈનાં પાન, ફુલ, છાલ, કાષ્ઠ અનંતકાય છે, એમ કોઈનું એક અંગ કોઈનાં ઘે, ત્રણ, ચાર અને કોઈનાં પાંચ અંગ અનંતકાય હોય છે. જે વનસ્પતિના પત્ર (પાન), ફલ પ્રમુલ્લની વસ તથા સંધિ માલુમ ન પડે, ગાંઠ છુલ્લ હોય, જે ભાંગવાથી વરોવર ભાંગે, ભાંગેથી જેનો એકદમ ધુકો થઈ જાય કે વુરવુર થઈ જાય, ટેંચા પછી ફરી ઊગે, પત્ર મોટાં દલદાર ચીકણાં હોય, જેમાં ઘણાં ફલ પાંદડાં વહુ કોમલ હોય તે સર્વે લક્ષણ અનંતકાયનાં છે. ઉપર કહેલાં જેટલાં સાધારણના લક્ષણ છે તે વર્ણન એકમાં હોય એમ સંભવ નથી, કો-ઈકમાં કેટલાંક હોય અગર ન પણ હોય. પોઈની માજીનાં પાન તથા પિંદ (એન્ડીપેન્ડી) અનંતકાય સાંભળ્યાં છે.

અનંતકાય આશ્રયી સૂચનાઓ.

૧. દૂધના માવામાં તથા ઘીમાં ઘટેટાં રતાવડ કે સકરકંદના કેટલાક દગાઓર મેગ કરે છે તેનો ઉપયોગ રાસતો.

૨. લીલું આદુ તથા લીલી હઝદરની વેચાતી મઠે તે સુકવણી (સુંઠ તથા હઝદર) જે સ્વાવાના ઉપયોગમાં આવે છે તે ભક્ષ્ય છે; તે શિવાય કોઈ પણ અનંતકાયની સુકવણીનું શાક અથાણું પ્રમુખ વર્જવું. ગાજરની સુકવણી, અથાણાં કે કુંઆર, લીલી હઝદર, આદુ ગરમર પ્રમુખ અનંતકાયનાં અથાણાં સર્વથા અભક્ષ્ય છે. નિર્ધર્મ (નિર્દય એવું મન) પરિણામ તથા નિઃશૂક વૃત્તિનો ચઢસ, લોહપ્રતાપી પરંપરા વધે અને જોનારા અધર્મ પામે વગેરે હેતુ હોવાથી કંદ એવી કોઈ પણ चीजના ભજીયાં પણ પ્રાસુક છતાં શાસ્ત્રમાં વર્જવાનું સ્પષ્ટ ફરમાવ્યું છે. શ્રાવકે લીલી હઝદર, આદુ ઘેર સુકવવું પણ યુક્ત નથી.

૩. વટેટાં, ડુંગલી પ્રમુખનાં ભજીયાં કરે છે, તથા દુકાનદારો ઢોકલામાં અભક્ષ્ય चीजો નાખે છે, વાશી રાશી વેચવા સારુ ફરી ડોકલ કરી દે છે, અને વજારુ ચટણીમાં પણ લસણનો સ્પર્શ કે આદુ વગેરે સોંધી અને અભક્ષ્ય चीजો નાખેલી, વઢી વાશી રહેલી તે વેવઢા દોષવાળી હોય, ત્રસ સંસક્ત થાય વગેરે કારણોથી પાપભીરુ છે તેવી चीजો સ્વાતા પહેલાં ઉપયોગ કરવો. વટેટાં વિગેરેના ભજીયાં જે તાવઢામાં તઢ્યાં હોય તેજ તેલમાં પછી ઢીજી ભક્ષ્ય જાતિનાં ભજીયાં તઢે તો તે પણ વાપરવા નહિ, દાઢમાં કેટલાક સૂરણ આદુ નાંખે છે; ડંધીયું વનાવે છે, તેમાં પણ ડુંગલી વટેટાં પ્રમુખ અભક્ષ્ય વસ્તુઓ વાપરે છે તેનો અને ચટણી, દાઢ, કઢી વિગેરેમાં કોઈ જ ગ્યાએ કોમઢ આંવલી નાખવામાં આવે છે તેના, તથા મેઢસંમેઢ સ્પ-

શસ્પર્શનો અવશ્ય ઉપયોગ રાખવો. અથવા તો મેઝસંમેલનો પ્રજા-
જનાં, દાક્ષિણનાથ આગાર રાખવો. આગારનો અર્થ એવો નહિ કે
જાણતા અમુક દોષ સેવવો.

૪. મેથી, ઠાંજલીયા પ્રમુલ્લની ભાજીમાં થેંગ તથા તુળીની
ભાજી (અનંતકાય છે) ના ઢાંચલાઓ આવેલ હોય તે કાઢી નાં-
ચવા, છતાં અજાણતાં આવી જાય તેની જયણા રાખવી. વ્હી મેથી
પ્રમુલ્લના ભાજીનાં ફેટલાં જે પાનને અનંતકાય કહે છે, તે પ્રથમથીજ
કાઢી નાંચવા.

પુસ્તકાંતરમાં ઘાવીસ અમ્લય નીચે મુજબ છે.—

પેંચુંવંરિ ચઢ વિગઈ અણાયફલ-કુસુમ હિમ વિસ કરે અ !
મદિ અ રઈજોયણ, ઘોલવના રિંગણા ચેવ ॥ ૧ ॥
પંપુટ્ટય સિંઘાડય, વાયંગણ કાયત્રાણિય તહેવ ।
વાવીસ દવાઈ ચ્યજવલ્લણીચ્ચાઈ સરૂઢાણં ॥ ૨ ॥

અર્થ—૧ ગુલર, ૨ પ્લમ્. ૩ કાફોદુંવરી, ૪ ઘડ, અને ૫
પોપલ, ૬ પાંચ જાતિના ફલ; ૬ માંસ, ૭ મદિરા, ૮ માલખ અને
૯ મધુ ૧ ચાર વિકૃતિ (મહાવિગડ)—વિકાર કરનારી વિગડ, ૧૦
અજાણ્યું ફલ; ૧૧ અજાણ્યાં ફૂલ; ૧૨ હિમ (ચરફ); ૧૩ વિપ;
૧૪ કરા; ૧૫ સચિત્ત માટી; ૧૬ રાત્રિ ભોજન; ૧૭ ઘોલવડાં—
કાચા દૂધ દહિં છાશ સાથે મિશ્ર કરેલ વિદલ (કઠોલ); ૧૮

रींगणा; १९ पंढोडा-खसखसना दोडा (खसखसनो सर्वथा त्याग करवो); २० सिंगोडा (जो के ते अनंतकाय नथी तथापि काम वृद्धिजनक होवाथी वर्जनीय छे); वायंगण; अने २२ कायंबाणि.

एटले प्रथम कहेल बावीस अभक्ष्य साथे आ गाथामांनां १९, २०, २१, २२, नामवाळां अभक्ष्य विशेष छे ते पण वर्जित.

अभक्ष्य अनंतकायपरघेर अचित्तकरेलुं होय तोपण नजख कारण एक तो निःशुक्ता तथा वीजुं रस लंपटता तथा प्रदूषण थाय ते माटे वर्जवुं. सुंठ तथा हळदर नाम तथा स्वाद होवाथी अभक्ष्य नथी. आ अभक्ष्योमां अफीण भांग प्रमुख प्रथमथीज व्यसन लागेलुं होय तेनी तोल मापथी जयणा करे. रात्रि भोजनमां चउविहार, तिविहार, दुविहार एक मासमां अकरुं एवो नियम करे; तथा रोगादिक कारणे कोइ औषधिमां अभक्ष्य खावुं पडे तो तेनुं नाम तथा वखत अने वजननी जयणा पडे. जुओ वत्रीश अनंतकायनो सर्वथा निषेध छे तोपण रोगा कारणे औषधमां लेवुं पडे तेनी जयणा राखे, तेथी अजाणप वस्तु मिश्र थइ खायमां आवे तो व्रत भंग थाय नहि. आगळ एटले रोगादिक कारणे पण न लेवुं तेम लख्युं छे ते उत्कृष्टी माटे छे, माटे जेनाथी जेम पळाय तेम यथाशक्ति करवुं उचित.

“ श्रावके अन्य दर्शनीने घेर के नातमां जम घणो उपयोग राखवो जोइए, कारणके त्यां बावीस अभक्ष्य अने वत्रीश अनंतकायोमां केटलाकनो दोष

લાગવા સંભવ છે, તેથી બને ત્યાંસુધી થોડોજ પરિચય રાખવો, તેમાં પણ દ્વાદશ વ્રતધારી તથા ચિરતિવાલાણ તો તેવે સ્થળે જમવા જવુંજ નહિ.”

બાવીશ અમક્ષ્યનું જે વર્ણન કર્યું તે વરોવર સમગ્રી મનન કરવું, તથા તે ભગવંતે નિપેયેલ છે તેથી પ્રમુખી અર્ચન આજ્ઞા પાલવી. ધંધુઓ! આપણે નિત્ય પૂજા કરીએ છીએ તે પંદેલાં મસ્તકે આપણે પોતે જે તિલક કરીએ છીએ તે એમજ ચિત્રવ્યારૂપ છે, જે હે ભગવંત! આપણી આજ્ઞા હું શિરે ચઢાવું છું, તેથી રીતે નિત્ય ભગવંતની આજ્ઞા-રૂપીજ તિલક કરીએ છીએ, જેથી ભગવંતની આજ્ઞા કદિ છોડવી નહિ અને સાદરપણે પાલવી તેજ ધર્મ છે. આ અમક્ષ્યો સર્વથા પ્રકારે વર્જવાથી અસંભવ અને અનંત જીવોને અમયદાન આપ્યાનું ફલ છે. શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે એક જીવને અમયદાન આપો કે મુવર્ણના મૈરના જેટલું દાન આપો તો તેમાં એક જીવને અમયદાન આપ્યાનું ફલ વધશે, ત્યારે અનંત જીવોને જે પુણ્યાત્મા અમયદાન આપે તે શું ફલ ન પામે! અર્થાત્ સર્વસ્વ તે પામે. પણ મુદ્ધ શાળા ધંધુઓ! તે અજ-રામર મુલ પામવાનો શીઘ્ર ઉપાય ભગવંતના વચનનો આદર કરવો તેજ છે. તે વિષે અજિતશાંતિની દેહી ગાયમાં કહ્યું છે કે “જહ્નુ-સ્વપ્ન પરમપય”-“જો તમે સ્વપ્ન-મોહની ઇચ્છા કરો છો અથવા પ્રણ સુવનને વિષે વિસ્તાર પામેલી પત્ની કીર્તિની ઇચ્છા કરો છો તો પ્રણ લોકના સ્ફાર કરનારાં પત્ની જિન વચનોને વિષે આદરમત્કાર કરો!” હવે જે મૂઢ અજ્ઞાની પુરુષો રહે છે જેણે પીઠ અને મોજ

माणवी ते खरुं सुख छे तो ते भोगवी ल्यो! वळी मोक्ष मळगनुं
हशे तो मळशे, तो तेवा जड प्राणीना हित अर्थे पद्मविजयजी महा-
राजे तपपदनी पूजामां कहुं छे—

तप करीए समता राखी घटमां ॥ तप ॥

खावत पीवत मोक्ष जे माने,

ए सिरदार ठे बहु जटमां ॥ तप ॥

एटले खावुं पीवुं तेज मोक्ष छे एम माननार पुरुष घणा मूर्ख-
मां सरदार छे, तेयी हे भव्यो जिनशासननुं रहस्य समजो “ देहे
दुखं महा फलं ” ए अनुसार वर्तवाथी क्षेमकुशल मोक्षनगरे सत्वर
पहोंचो जइशुं.

“વાત્રીદા અમધ્ય ઉપરાંત વીજી કેટલીક વીજો
અમધ્ય છે, તે તથા કેટલીક અમુક કાલ
મધ્ય વાકીના કાલમાં અમધ્ય છે
તેની વિગત.”

૧. ફાગણ ચોમાસા (ફાગણ શુદ્ધ ૧૫) થી કાર્તિક ચોમાસા (કાર્તિક શુદ્ધ ૧૫) સુધી વધે જાતનો ત્રજુર, વધે જાતના તેલ, ત્રસત્રસ, ત્રારેફ, કાજુ વગેરે મેલો, તથા ખાજી (પાંદડા માત્ર) અમધ્ય છે. ફાગણ ચોમાસા વેઠાં પહેલાં તલનું તેલ આઠ માસ માટે આગળથી ભરી રાખવું, કારણ કે ત્યારથી ઘાણીની આસપાસ ઘણા જીવની હાનો યાય, વઢી તલમાં ત્રસ જીવની ઉત્પત્તિ યાય, તેથી આઠ માસનું તેલ ભરી રાખવું જોઈએ. તલસાંકળી, તલનો લાડલો, રેવડી પ્રમુખનો ત્યાગ કરવો. ફાગણ પછી ત્રવ હોય તો તલને અગાડથી ઓસાવી રાત્રે છે.

૧ ત્રસત્રસ તે વહુવીજમાં તથા ‘પંપુટ્ટય’ એ અમધ્યમાં કહેલ છે તે અપેક્ષા તો સર્વથા વર્જનીય છે. કોઈ ફાગણથી કાર્તિક ચોમાસા સુધી આઠ માસ અમધ્ય કહે છે. મુનિ મહારાજ જે વસ્તુમાં ત્રસત્રસ નાંહેલ હોય તે વહોરતા નથી; જેથી ત્રાવકે તે વાપરવી યુક્ત નથી. ત્રુરમાના લાડુ, ઘુવરા પ્રમુખ મિઠાઈમાં ત્રસત્રસ છાંટે છે તો તેનો ઉપયોગ રાત્રે,

હોળીના રોજથી કાઢ (ફટુ) વદલાતાં અનેક चीजોમાં ત્રસજીવ ઉપજે છે.

ઘજુર સાથે દારદો આપવાનો જે અન્ય જ્ઞાતિનો રીવાજ શ્રાવ-કોમાં પળ પેસી ગયો છે, તેથી ંક તો ઘજુર અભક્ષ્ય (હુતાશનીના દીવસેજ આપે માટે) તે ઘાવો પડે અને વીજું હોળીનું પર્વ કરવું તે મિથ્યાત્વ છતાં આદરવું; ંમ વેવડા દોપથી છુટવાનો રીવાજ વંધ કરવો જોડે, પળ અળછુટકે વર કન્યાને દેવું પડે તો ફક્ત સાકરજ આપવાનું જ્ઞાતિ વંધારણ દરેક ગામના આગેવાનોએ કરવું યોગ્ય છે.

ઘારેક પળ ઘજુર જેવી હુતાશનીથી અભક્ષ્ય છે, છતાં લગ્ન પ્રસંગે વહેંચાય છે માટે તેના વદલે પતાસાં કે સાકર વહેંચવાનો રીવાજ કરવો ઠીક છે.

કાજુના મીંજ, અંગુર, સુકાં અંજીર અને ચારોળીના મીંજ વગેરેમાં જીવો પડેલા પ્રત્યક્ષ જોવાય છે. ંવી चीजો ફક્ત શીયાળા લાયક હોડને આઠ મહિના (કાર્તિકી ૧૫) સુધી મેવો અભક્ષ્ય કહેલ છે.

માજી કે પાન જે શાક તથા મજીયાં કે ઢોકલાં માટે છતાં આઠ મહિના કે અધિક માસ હોય તો નવ મહીના તેમાં ત્રસજીવ ઉપજેલા હોય છે તેથી અભક્ષ્ય છે.

માજી અને પાન સર્વે આઠ મહીના ત્યાગ કરનારાઓએ નાગ-રવેલીના પાન પળ વાપરી શકાશે નહીં, તથા કઢીમાં મીઠો લીંવડો નંચાય છે તે પળ નહીં ઘવાય ંમ ધ્યાનમાં રાઘવું.

૨. અશ્વાઢ ચોમાસા (અશ્વાઢ શુદ્ધ ૧૫) થી કાર્તિક ચોમાસા સુધી સૂકો મેવો-વદામ, પીસ્તાં, ચારોલી, કાલી રાતી ધોલી સ્ત્રીસમીસ-દ્રાક્ષની જાત, અશ્વરોટ, કુંકળી કેલાં, જરદાલું, અંજીર, મગફળી, મુકું ટોપરું, સૂકી રાયણ, કાચી શાંદ, સૂકાં ચણાં વોર વિગેરે અમરૂપ છે. કારણ કે તેમાં તદ્દર્શી જીવ^૧, કુંદુઆદિક દસ જીવ, લીલકુળ તથા ક્યલોની ઉત્પત્તિ થાય છે. તેજ દિવસની તાજી પોલેલી વદામ, પીસ્તાં તથા પાણીના નાલીયેરનું ટોપરું તેજ દિવસે વાપરી શકાય. વદામના મીંજ તથા પીસ્તાના મીંજ તૈયાર આવે છે તે ન વપરાય. નાલીયેરમાંથી મીંજીને મુકું ટોપરું કાઢવું હોય તો તે પળ તેજ દિવસે શાંદ શકાય, પણ જો લીલું કે મુકું ટોપરું રમણીને ઘીમાં તલી નાંચવું હોય તો ઘીએ દોવસે વાપરવામાં વાધક જણાતો નથી; કારણ કે ઘાયઃ આપણે વધ્યું હોય તે નાંચી તો દેતા નથી, તેથી રૂપાંતર ફેરવવાથી દોષ લાગવા સંભવ જણાતો નથી. કેટલાક મુકો મેવો પાગળ ચોમાસાથી અમરૂપ ગણે છે. અપેક્ષા તે પણ સત્ય જણાય છે, કારણ કે ચૈત્ર વૈશાખમાં કાલી દ્રાક્ષમાં પ્રત્યક્ષ તપાસતાં ક્યલો જોઈ છે, તો દ્રાક્ષ જરદાલું, અંજીર જેવા ગલ્યા શ્યાદિષ્ટ પદાર્થમાં જીવોત્પત્તિ વહેલી પણ થવાથી તે ત્યારર્થજ અમરૂપ ગણી વર્જવું શ્રેષ્ઠ છે. રસરવાદનો જય તથા મૂર્છાન્યાગ જેમ થને તેમ કરવાથી લાભજ છે. દ્રાક્ષ, અંજીર, વદામ, પીસ્તાં, ચારોલી પ્રમુખ વેટલાક વેપારી ગયા વર્ષનો માત્ર વધી પડવાથી વેચે છે, તો તે ચીજો

૧ તદ્દર્શી જીવ થાય છે એ સંમિશ્ર્યું છે, મપ્તજ્ઞાની જાગે.

ખરીદતાં પરીક્ષા કરીને લેવી; વને ત્યાં સુધી જાતેજ માલ લેવો, નહિતર જાણીતા હુશિયાર માણસ પાસેજ મંગાવવો, નહિતર નોકર ચાકરના દ્વાથે તો પ્રાયઃ વેટજ થાય; માટે તેનો ઉપયોગ રાખવો જોઈએ.

૩. ચોમાસામાં (અશાઢ શુદ્ધ ૧૫ થી કાર્તિક શુદ્ધ ૧૫) સૂકવણીનો સર્વથા ત્યાગ કરવો, કેમકે તે (સૂકવણી શાક)માં ત્રસ જીવની ઉત્પત્તિ તથા લીલફુગ થાય છે. ઉન્હાઢામાં પણ સૂકવણી સંભાલપૂર્વક ન રાખવાથી જીવોત્પત્તિ થાય છે; વળી જેઓ સૂકવણી તૈયાર વેચે છે તેઓને તો વેપાર કરવો એટલે હલકી સડેલી લીલોતરી પણ ખરીદીને જોયા તપાસ્યા વગર હેદન ભેદન (સમારવું) કરે તેથી જીવહિંસા વધારે થાય. ચોમાસામાં તો સૂકવણી તદ્દન વર્જવી. પાંચ પરવી કે દશ પરવી (પર્વ)—તિથી લીલોતરીનો ત્યાગ કર્યો હોય તો જે દિવસે તિથી હોય તેના આગલે દિવસે ખીંઢા, ચીખડાં પ્રમુખ લાવી, (કે હોય) તેના સંભારો, અથાળાં કે ચટણી પ્રમુખ કરેલ તિથીના દિવસે વપરાયજ નહિ; આમ જો થાય અને થતું હોય તો તે સ્વસ્થ હાસ્યજનક છે. તૃષ્ણારૂપી વેલડી તો વીંટાળી છે, ત્યારે આવી કુયુક્તિઓ યોજી પોતાનો મિથ્યા પ્રયાસ સફળ માની સ્વપરનું હિત કરવાને વડલે અહિતજ કરે છે, અને તેથી ધર્મની હાંસી કે હિલના સિવાય બીજું કાંઈ થતું નથી. હે સુજ્ઞો ! એવી આપણી કુયુક્તિ હોય તેને દેશવટો દેવો, જેથી સ્વપરનું હિત થાય.

૧. વનતાં સુધી તો સૂકવણી સર્વથા વર્જવી એજ શ્રેષ્ઠ વાત છે.

૪. પૌંક—પાપટી, ઘડું તથા ઘાજરાની ડેંચી, છુવારનો પૌંક, ચળાના ઓઝા, ધકાઈ (આરા શેફેલા) તથા પાપટી તથા ચોઝા-
તું સુઢીયુ (માટલામાં આશી ને આશી ઘાફેલી) નાં અવશ્ય ત્યાગ
કરવોજ જોઈએ, કેમકે આ પદાર્થો ઘણા ઘસ ઝીંગોના વિના-
શયી વને છે.

૫. કોઈ પણ ચનરંપતિનો મદ્યો કરવો નહિ, તેમ ફરેલ
સ્વાંનું નહિ.

૬. નાગરવેલાં પાન—કુંધુઆદિક ઘસ ઝીંચે ફરી સહિત
પવા નાગરવેલીનાં પાનનો ત્યાગ કરવો; કારણ કે તે પાણીમાં વધુ
ચક્ત રહેવાથી અપ્કાય (પાણી) ના જીવની વધુ વિરાધના થાય
અને જેમ પાણીમાં સેવાલ થઈ જાય છે તેમ પાન ઉપર પણ યતી સં-
ભવે છે, તે અનંતકાંચ છે, તેથી અનંત જીવની હાનિ થાય છે. વીના
મુલવાસ અનેક મફારના છે, તેથી આ સીજનો ત્યાગ કરવો યુક્ત છે,
વઝો તે ગુણકારી પણ સંભવતા નથી, કેમકે કામવિકારની વૃદ્ધિ
કરનાર છે; મલ્લચારી પુરુષને તો સર્વથા વર્જનીય છે. જેઓ પાનનાં
નિરંતર સ્વાવાચાલજ છે, અને વર્જી ન શકે તોપણ તેઓએ ઉપયોગ
પૂર્વક શોધીને વાપરવાં યુક્ત છે.*

* પાન સ્વાનારાં તેની નસો કાઢે છે, મુખ્ય કારણ તીઢાં તં-
વોલીયા નાગ પણ કદાચિત્ત હોય છે એમ કહે છે. નાગરવેલીના પા-
નને વેલડી ઉપરથી તોટ્યા પછી ગમે તેટલા દિવસ થયા હોય છતાં

७. परदेशी मेंदो—जे कलकत्ता, अमदावाद, मुंबई वगैरे ठेकाणे आटानी मीलो-संचामां वनावे छे, अने पछी आपणा माटे जथाबंध माल पूरो पाडे छे, ते आवतां पण लांबी मुदत थाय, तेम आपणा वेपारीने त्यां पण केटलाक दिवस के अठवाडीयां ते माल अकबंध रहे, ज्यारे ते लोटमां एकली जीवात इंडाळ तथा इयलो होय, अने केटलाक तो ते जीवोनां पुद्गल रखां होय, तेवा परदेशी मेंदानुं आपणे भक्षण करीए ! अफसोस ! आ वात मांसाहारिओ जाणे तो तेओ पण आपणी हांसी करे के “धन्य छे श्रावक भाइओ ! हिंदुओ ! तमारी अहिंसा ते केवी.” अरे भव्यो ! आ आपणे शेतुं भक्षण करीए छीए ? वावीश अभक्ष्यना त्याग करवा साथे उभय लोकनी बीक राखी परदेशी मेंदानो सर्वथा त्याग करवो युक्त छे. कंदोइनी दुकाननी तेवो मीठाइ लेवी नहि के कराववी नहि, तथा तेनो व्यापार पण करवो नहि. आवी अभक्ष्य चीजो नातमां, के कोइने त्यां ज्यां वापरी होय तेवे ठेकाणे जमवा पण जवुं नहि. जेम परदेशी मेंदो अभक्ष्य छे तेमज पडसुदीनो लोट तथा रवो पण खावो युक्त नथी. चलित रसनी आपेली सूचना मनन पूर्वक वांचवी के केटला दिवसनो तथा केवो लोट भक्ष्य छे. तयारेज आपणे प्रमादी थइ आवो वस्तुने उत्तेजन आपवा मंड्या तयारेज तेने माटे मोटी मोटी मीलो-फॅक्टरीओ उघडी छे; केजेथी अनेक जीवोनी हानि

सचित रही शके छे, केमके त्यां सुधी दरेक पाननी साथे जीवसंबंध कायम रहे छे, तेथीज ते लांबो वखत लीलां रही शके छे.

યાય છે. પરદેશી મેદાની મિઠાઈ-જેમકે પરમુદીની પુરી, ઘારી, ગઢ્યાં મોઢાં સાટા, મુતરફેળી, ગળગળગાંઠીઆ, નાનલગાઈ, હિંદુ બીસ્કુટ, સેવ પ્રમુખ અનેક મિઠાઈ, મેદાની બનાવે છે તેનો અવશ્ય ત્યાગ કરવો.

૮. ગઢ્યા કાજુ—ગઢ્યા કાજુ જે કંદોડ બનાવે છે તે પ્રાચીન તપાસ્યા વગર એમને એમ આજીવ બનાવે છે; જેમાં ગ્રસ જીવે હોવા સંભવ છે તેથી તે ન ચાપરવા. કદાચ સ્વાવાની ઇચ્છા યદ્ હોય તો કાજુના બે પદ જુદાં કરી સાફ કરી જીવની યતના કર્યા પછી ઘેર બનાવી ઉપયોગમાં લેવા, બઢી સાદા સ્વાવા તે પણ બે પદ જુદાં કરી જોડ તપાસીને જ ચાપરવા, તે પણ જે ઋતુમાં અમશ્ય હોય ત્યારે તો કાજુ ન જ ચપરાય તે ઉપયોગ રાખવો.

૯. વિલાયતી દધામાં પેક કરેલ દૂધ (નેસલ્સ મીલ્ક, મીલ્કમેઈટ મીલ્ક ઘંગેરે દ્રવ્ય વાર જાતનાં નામોથી વેચાતાં, તે છુસા-ફરીમાં પા બનાવવો હોય તો દૂધને વડલે તે દધામાંથી દૂધ ચાપરે છે), સોસામાં પેક કરેલ કેરી, મુરબ્બા, મુલશંદ પ્રમુખ તથા વિલાયતી વિસ્કુટ વિગેરે અમશ્ય છે તેથી અવશ્ય ત્યાગ કરવો. ઉપયોગ ન કરના હોઈય તો પણ આવી પરદેશી કે દેશી અમશ્ય ધીજોનો નિયમ કરવો કે જેથી આશ્વ ન આવે. કારણ કે ડ્યાં છુપી કોડ પણ ઘસ્ટુ ઉપરથી મૂર્છા ઉતરી ન હોય ત્યાં છુપી ચર્ચા ફઢ ન મળે, તેથી જ શાસ્ત્રકારે કહ્યું છે કે મરદેશમાં જેમ પાન ન મળે છતાં પણ નિયમ ન કરવાથી તેનું ત્યાગફઢ ન પામે, તેથી શાસ્ત્ર નિયમ

करवो. नेसलसमीलक वगेरे जे विलायतथी आवे छे ते प्रत्यक्ष अभक्ष्य जे, तेथी तेजुं विशेष विवेचन करवा जरूर नथी. वंधुओ ! आपणा शरीरमां रोग, सोग, दारिद्र वगेरेनो जे घणोज वास थइ गयो छे तेनां कारण आवी तुच्छ भ्रष्ट वस्तुओ वापरवानुज फल छे. केमके 'आहार तेवो ओडकार' ए द्रष्टांतथीज समजी लेवुं. अहो ! आपणा "उंटनां अहारे वांका" जेवानी शी गति थशे ? हवे आ अभक्ष्य वस्तुओथी विरमवुं योग्य छे.

१०. सोडा, लेमोनेट, जीन्जर, रोझवरी, पीकमोअप, वील्कास, एलटोनीक, कोल्डड्रीन्क, कोल्डक्रीम, जीन्जरएललाइम, लीथीओ, अमरीक, चेरीसीडर, चेम्पेइनसीडर, क्वीनाइन टॉनीक, क्रीमसोडा प्रमुख केटलीक जातो शीशामां पेककरेल होय छे ते अनाचरणीय छे, कारण ते शीशाओ मुसलमान, पारसी प्रमुख लोकोए मुखे मांड्या होय ते शीशाओ आपणे मुखे मांडवा तेथी साफ धर्मभ्रष्टता देखाय छे. वळी ते जीवाकुल होय, अणगळ पाणी वापरेल होय, तथा घणा दिवसना वाशी होय, हलकी वर्णवाळाए वनावेल होय विगेरे अनेक दोषोथी आवी चीजो अभक्ष्य छे तेथी अवश्य त्याग करवो. तेमां पण "Higher education" उंची केळवणी मेळवी जे सुधरेला जैन युवको छे तेओए तो हवे हैडे कांई सान राखी हदमां रहेवाय तो सारुं, नहיתर तेना कडवां फल चाखवा पडशे त्यारै जागृति आवशे.

११. बीडी, होको, चलम, चुंगी, सीगारेट, चीस्ट, तमाकु

અને માંઝા, ચદમ, માગમ, અફીજ, કમુંબો, માંગ, પ્રમુખ વગમનો અનાચરણીય છે. જીવદિસા, અનર્થનું કારણ તથા પૈમાનો મેરગા-યોગ શિવાય તેમાં કોઈ લાભ છેજ નહિ. કદાચ ને ચીજ ન મને તો ચેતના મુશાય તથા સયાદિક યદારોગ થાય, અને કોઈ વસ્તુ પ્રાણમુક્ત થવાનો સંભવ છે. બહી તેમાં અગ્નિ વાયુ તથા વીજા પ્રમ સ્થાવર જીવોની દિમા થાય છે, તેથી માત્રી વ્યવનવાત્રી વીજો સર્વથા વર્જવી.

૧૨. વિલાયતી દવાઓ અમદ્ય છે. ચલ્હા તો એજ છે કે રોગાદિક કારણે પળ અંગીકાર કરવી નહિ; અને આ આત્મા બહીયો થાય તો શું ન કરી શકે? અર્થાત્ આજ આત્મા વૈતરણી નદી (નારકી) નો પમાડનાર છે, આજ આત્મા સ્વર્ગાદિક સુખનો પમાડનારો છે અને છેવટે આજ આત્મા સિદ્ધિ-સૌય (મોક્ષ મહેલ) પ્રત્યે લઈ જનારો છે. કેટલાક ડહાંછહાં સ્વચ્છંદી શોલીનો વિલાયતી દવાના ઢોશી સુશીયી પોયે છે તે પ્રત્યક્ષ અનાચરણીય તથા દુર્ગતિનું સચ્ચ કારણ છે. તેવા પુરુષોને કોઈ હિતચિંતક ઉપદેશ કરવા જાય છે તો તેનું પરિણામ કેટલીક વસ્તુ ડલદું સેદજનક આવે છે. કેની માફક ? જે શાસ્ત્રકારે કહ્યું છે કે—

ઉપદેશો હિ મૂર્ખાણાં પ્રકોપાય ન શાન્તયે ।

પયઃપાનં જુજંગાનાં કેવલં વિપવર્જનમ્ ॥

પટલે “ મૂર્ખોને ઉપદેશ કરવા જતાં શાન્ત થવાને વદલે કો-

ધાયમાન થાય છે, જેમ સર્પને દૂધનું પાન કરાવવાથી ફક્ત વિપની વૃદ્ધિ કરનારૂ થાય છે ” જેથી તેવા મૂર્ખોને પ્રતિવોધ કરવાથી પળ શું ?

૧૩. ગોઝ—ગોઝ (ગુડ) માં જીવની ઉત્પત્તિ થાય છે કારણ કેટલાક લાભ મેળવવા खातर ગોઝમાં ચળાનો લોટ, ધારો તથા માટી એમ ત્રણ પ્રકારે અથવા વીજી વસ્તુઓનું મિશ્રણ કરી વેચે છે. ગોઝમાં તદ્દર્ણ (લાલ રંગની) ઇચ્છો થાય છે, તેથી તેવો ગોઝ અમલ્ય છે, તો તેનો ઉપયોગ રાખવો. પરદેશી ગોઝમાં પ્રાયઃ ભેગ કરતા હશે એમ અનુમાન થાય છે, ચળાનો લોટ તથા ધારો મેળવવાનું કારણ દેખાવમાં સરસ લાગે, અને માટીનો ભેગ કરવાથી સોમળ ગોઝમાં ચારેક મળ માટી મેળવી તોલમાં લાભ થાય એમ દગો કરે છે તેમ સાંભળ્યું છે, તેથી તેવો હલકો માલ મુદ્દલ લેવો નહિ. પણ દેશી શ્રીકાર માલ પરીક્ષા કરી લેવો. ‘સોંધું તે મોંઘા માટે અને વાણથી સુશોભિત તે અંતરથી દોષિત’ આ શીખામળ ધાસ ઉપયોગી છે, માટે જે માલ ધરીદવો તે સસ્તું જોડ કે તેની શોભામાં અંજાઈ જઈ ધરીદવું તે કરતાં તે વસ્તુના ગુણદોષની પરીક્ષા કરી સારું હોય તે લેવું

૧૪. પરદેશી ધાંડ—તે શુદ્ધ કરવામાં જે અશુદ્ધ પદાર્થો પ્રમુખ વપરાય છે, જેનું સ્પષ્ટીકરણ અનેક જગ્યાએ છપાઈ છે, જેથી વિશેષ ન લખતાં માત્ર ઇટલું જ કહેવું વસ છે કે તેવી ધાંડ કે સાકર વાપરવાથી શારીરિક તન્દુરસ્તીનું વગડવું તથા ધર્મભ્રષ્ટતા એ વે

મોટા દુર્ગુણ ધાય છે, તેથી ત્યાગ કરવો. હવે કેટલાક તેનો ત્યાગ કરીને કાશી પ્રમુખની દેશી ચીની વાપરે છે, પણ આ કલ્લિયુગમાં દગલવાજી ઘડુ થઈ છે, તેથી કેટલીક વસ્તુ દેશીને નામે પરદેશી માલ રક્તવંધ આકરા ભાવથી રખે છે, અને જ્યાં દેશી ધનાવે છે ત્યાં પણ પરદેશી ચીનીનું મિશ્રણ ધાય છે, માટે તેનો સપયોગ કરવો. અથવા તો તેથી રીતે અજાણમાં જે દગો પ્રમુખ થાય તેની પ્રયમથી જયણા રાખવી, અને ડ્યારથી ચોકસ કે શંકાપૂર્વક જાણવામાં આવે ત્યારથી તે ચીજ વાપરવી જ નહિ; નહિતર નિયમ લૂઠ્ઠને તેમાં દોષિત થવાય નહિ તે માટે સ્વાસ્થ્ય ઉપયોગ રાખવો. તે મુજબ વિદેશી નિમક, વિદેશી કેન્સર વર્જનું, જ્યાં સુધી વને ત્યાં સુધી દેશની ચીજ શા માટે ન વાપરવી ?

૧૫. આશું કઠોઝ—ફોફ પળ જાતનું આશું કઠોઝ ન રાખું જોઈએ. દરેક કઠોઝની દાઢ કરીને રાખી શ્રેષ્ઠ છે, કારણ કે આશું કઠોઝમાં પ્રસ જીવોની ઉત્પત્તિ થાય છે, તે સાફ કરવા છતાં તે જીવો નીકળે નહિ, અને આપણી દૃષ્ટિ પણ પડે નહિ, તથા જીવ હિંસા ધાય માટે કઠોઝની તુરત દાઢ કરી નાંખવી ને રાખી. કઠોઝ શાણો વચન રહેવાથી તેમાં જીવની ઉત્પત્તિ થાય. છેવટે આશું કઠોઝ સર્વથા ત્યાગ ન થઈ શકે તો ધોમામામાં આશું કઠોઝ અવશ્ય વર્જનું. વટાણામાં મિટાશને વીંચે વિશેષ જીવ ઉત્પત્તિ થાય છે, તેથી તેનો સ્વાસ્થ્ય કરી વર્જવા યોગ્ય છે.

૧૬. હિંદુ-દિલ્હી ચિસ્ત્રુટ—જે દિલ્હા, પુના, વડોદરા

विचार-भक्ष्याभक्ष्यनो विचार करे तो खवाय पीवाय केम ? एवा आपने विवेकविकल अर्पदग्धो जीदाऽन्द्रियनी रस लंपटतामां भुं भुं अहार्य नपी सेवता ? अर्गन्त् स्पर्शस्पर्श के भक्ष्याभक्ष्यनो विचार नहि करतां भोजन करी आनंद मानीए छीए छेवट मुस-समान तो भुं पण दुःखीयन होयेछोमांभी मारण-पांड (विस्तृत) पयेंरे पदार्थों मंगारी मानागभो पण होय छे. अफसोस ! आ अहंकारुं शिष्यन करतां बंधारी दुष्टे, तेवा कार्यना सेवनागभो आ कलिपुटमां व्यापी रया छे. अमने तो आवा प्राणी मय्ये दयानी ग्यामपी मरुते छे के तेओने केवा केवा विपाक भोगववा पडजे अने केवा भाग तेओ पामने ? इजु पण हे वंधुओ ! समजो अने आ अ-हंकारी विरमो ! हे जैन दुवको ! आ श्रमण भगवंत श्री महावीर महला कामनमां मनुष्य जन्म पाम्यानी फेरी सकल करो ! दय दृष्टिरे दुर्लभ एवो आ मनुष्य जन्म करी मळवां दुर्लभ छे. " काग उतावर काज विम निम, दार मणि पछनायारे " एवो अवसर न आगे सोटे दुर्लभ जग आगती ग्यापी (विवेक) छे, ते कपी मियने जगपी अने आत्मसहितार्थे अज्ञानाने देखवतो आपो !

१५. पाणी—आ कलिपुटमां केवलक मोटा शरीरोमां स्नेहनी उतर पाणीला नह मंचा कांकीओ रट लयेल छे, तेथी मृदा-फरी बसल के दवा ग्यावा मली अमर म्वामां दुष्ट लयाई होय ग्याने अमरक पाणी पीवाल छे ते अनाचरपीय छे. अफसल पारी दार कमान इहो छे. तेथी पीवामां के बारम्बारपण अवसर पारी

મનુષ્ય ગળનાવડે ચરોતર મઝીનેજ વાપર્યું; ત્યાં પાણીના ચામડામાં
 ઘડા પ્યાલા કે જેને મુલની લાલ અદી દોષ ને સોજવાળી પ્રમંથ
 સંમૂર્ણિય જીવ સ્વપ્ન થાય છે, માટે પાણી કાઢવા માટે જુદો દોષો
 (ભાસણ) રાખવો જોઈએ. સ્ત્રી જે પ્યાને પાણી પીયું દોષ તેને પણ
 મુલની લાલ અદી દોષ માટે લુગડાવડે તુરમ કોરો કરી નાંચારો,
 ને ચ્યારે પીયું દોષ ત્યારે દરેક વસ્તુ તે પ્યાનો ગોચો કે “તેમાં
 જીવ જંતુ ફરો નથી,” તે નવાસીનેજ પીયું. જ્યાં રહેલું પાણી
 પીવાથી વધુ દોષ છે. અલ્પ પ્રમાણથી અસંખ્ય જીવનો ધાન યાય તે
 કેવું અનર્થકારક છે? માટે દરેક માણસ અને મૈનોએ પાણી માટે
 ત્રાસ લક્ષ્ય રાખવું એવી માર્થના છે. શ્રાવકે પહોરે પહોરે પાણી ગ-
 લીને પીયું જોઈએ, તેમાં જેટલો પ્રમાણ તેટલો દોષ છે. “યદ્ય
 યદ્ય પ્રમાદઃ તદ્વત્તદ્દિહિંસા.” પ્રમાદ છોડ્યા વગર ધર્મ પામવો
 યયાં સહેલ છે; જયણાણ વપયોગ પૂર્વક વર્તવું તેજ ધર્મ છે, કપાલમાં
 ચાંદલો માથે કરવાથી ધર્મ નથી થતો, કે નથી જાણવા માત્રથી
 થતો; પણ ઉભય લોકનો મય રાહી જે સજ્જનો અદ્ય મવચન માતાને
 હૃદયમાં રાહી વર્ને છે, તેઓનુંજ કલ્યાણ તથા પૃથ્વીપર આવવું
 સારભૂત છે, અને વાકી તો પૃથ્વીને સરેસર મારભૂતજ સમજવા.
 ધન્ય છે! શ્રીકૃમારપાલ રાજાને કે જેણે અદ્યાર દેશમાં અમારિ
 (અર્હિસા) પદદ વજદાવ્યો, જેના વસ્ત્રમાં ગાય, મેંસ, વસ્ત્ર,

પ્રમુખ ઘોરને પળ પાળી ગંભીરનેજ પાવામાં આવતું અને તે ધર્મીશ્રને
 ‘પરમાર્હત’ એવું વિરુદ્ધ કલિકાલ સર્વજ્ઞ શ્રીહેમાચાર્યજી મહા-
 રાજે આપ્યું હતું. તે કુમારપાલ રાજા આવતી ચોવીશીના પ્રથમ તી-
 ર્થકર શ્રીપદ્મનાભપ્રભુના ગળધર થવાના છે; તેનો હાલ પણ યશ્વદ
 વર્ત છે, તથા આગામીભવે પણ વર્તશે. સદા તેવા પુરુષો જયવંતા વર્તો!
 અરે આપણે ક્યારે પ્રમાદરૂપી પછેડી દૂર કરી પાપરૂપી મલિન શય્યા
 માંથી ઉઠી તેવા પરમાર્હત થવા અને શિવવધૂ વરવા ઉજમાલ થાશું?
 જેથી ભવરૂપી પ્રચંડ તાપ ઉપશમે!

વધુ આરંભ થતાં તૃપ્તિ ન થાય અને પાછળથી હિંસા
વધુ થવાના કારણે વર્જવા યોગ્ય વનસ્પતિઓ.

વનસ્પતિનું નામ.

વર્જવાના કારણો.

શેરદી—

યળી ગ્વાભી તૃપ્તિ ન થાય; તૃછી તે
લાફને તેના છોતાં ડ્યાં નાંચીયે ત્યાં
આપણા મુલની લાલ અદવાળી અમંદ્ય
સંમૂર્છિમ જીવની ઉત્પત્તિ થાય, તથા
મિઠાસને લીધે કોદીઓ પ્રમુલ પ્રસ જીવ
ચહે, મનુષ્ય કે જનાવરનો પણ પદવાળી
કે તે છોતાંઓ જનાવર પાળી જવાળી
પ્રસ જીવોની હિંસા થાય વગેરે હિંસાના
કારણોથી વર્જવી.

સીતાફલ.

રાયળ, લલેલા,
પાકા શુંદા,
જાંબુ (રાવળાં),
શરમદાં,
ચોરાં,

શેરદીની માફક આ વસ્તુઓ લાફ
તેના ઢલીઆ ડ્યાં નાંચીયે ત્યાં અસં-
લ્ય સંમૂર્છિમ જીવની ઉત્પત્તિ થાય,
તથા પ્રસ જીવોની હિંસા થાય વગેરે
કારણોથી વર્જવા યોગ્ય છે. તેમાં પણ
ચોરજાતિમાં તો પ્રસ જીવની ઉત્પત્તિ
હોવાથી તે અમંદ્ય છે, અને તે શિવાય
જે ન વર્જિ શકાય તેને માટે યત્નાથી

પ્રવર્તતાં અલ્પદોષ થાય-ઘટલે સ્વાદને તેના ઠલીઆ વગેરે રાસમાં પરઠવવા, અગર જે રીતે પછી અનેક જીવોનો નાશ ન થાય તેમ યત્ના અવશ્ય જાઝવવી. જે વોર વગેરે કેટલીક ચીજો અમ્લ છે તે અમ્લ જાણીને તેનો પ્રૌઢ અવસ્થા થઈ હોય તોપણ ત્યજવી; કેમકે તે જાતે અમ્લ છે; માટે આવી ચીજો ઉપરથી તૃષ્ણા ઉતારી વર્જવા લાયક છે. વઢી વોર, સીતાફલ, શેરડી, રાયળ શક્ય પરિહાર છે-અર્થાત્ તે એવી ચીજો નથી જે તેના વગર ન ચાલે. માટેજ તે તે ચીજો પાછળથી હિંસાના કારણને લઈને ત્યાગ કરવા સ્વશક્તિ અવશ્ય ફોરવવી, અને ક્રમે ક્રમે જ્યારે દરેક ચીજ ઉપરથી મમત્વ ઉઠશે અને સર્વથા ચારે આહારનો ત્યાગ થશે ત્યારેજ અણાહારી શાશ્વતાં અનંત સુખની લહરીઓમાં લયલીન થઈશું.

લીલાં અંજીર—

શેતુર;
ફાલસાં,

વીજ વિશેષ હોવાથી વર્જવા લાયક છે.
{ — વહુ સ્વાદથી તૃપ્તિ ન થવાના કારણે વર્જવા યોગ્ય છે.

સોંગોરા—

કામ કૃત્તિનનક હોવાના કારણે વર્જનાં,
નશા તે મટાવમાં પાણીમાં જેલ ઉપર
થાય છે, તેની આમણામ મદુજ પ્રમ
જીવોની ઉત્પત્તિ થાય છે, તેનો સોંગોરા
સોદની મરણે ઘણા પ્રમ જીવની વિરા-
ધના થાય છે માટે વર્જનીય છે.

વાલોઝ—

આવકના અતિચારમાં પળ લહે છે.
કે “વાસી વાલોઝ, પોંક, પાપટી
સ્વાધો” સો જે વાલોઝ આજની ઉતારેલી
હોય તે રાત વાસી રહેવાયો તેમાં પ્રમ
જીવની ઉત્પત્તિ થાય છે તેથી ધીજે દિ-
વસ અમલ્ય થાય છે. તે દિવસની ઉતા-
રેલીમાં પળ ફયલો પ્રમુલ્લ પ્રસ જીવ
હોય છે, તેથી કદાચ તે દિવસની સ્વાધી
હોય તો પળ સ્વપોગ પૂર્વક તપાસી
કરીને વાપરવી યુક્ત છે. પ્રથમ સો તે
દિવસનીજ ઉતારેલી તાજો વાલોઝ
મઝવી મુઝકેલ માટે વને સો સર્વથા
વર્જવી શ્રેષ્ઠ છે.

દર્શન વિરુદ્ધ તથા લોકવિરુદ્ધના કારણે વર્જવા યોગ્ય વનસ્પતિઓ.

વનસ્પતિનું નામ.

વર્જવાનાં કારણો.

પંડોરા—

લાંવાં સર્પાકારે હોવાથી અને અશુદ્ધ
પરિણામના હેતુ હોવાથી વર્જવાં.

ફળસ—

દર્શન વિરુદ્ધ હોવાથી (માંસ પેશી-
રૂપ દેખાય છે) અનાચરણીય છે.

મુરું કોલું—

અન્યદર્શની વગેરે તેને દેવી પ્રમુખની
પૂજામાં ઘેટાદિકની કલ્પના કરી ભોગ
આપે છે તેથી તે વર્જવું. (ઔષધ કારણે
પ્રમાણ રાखે.)

કોલ—

મોટું ફલ હોવાથી કેટલાક નથી
વાપરતા.

કઢવું તુંવડું—(દુધી)

કદાચ ઝેરી નીકળે તો આત્મઘાત
થાય તેથી તે અનાચરણીય છે.

કંટોલા પાકાં

કારેલાં ”

ટોંડોરાં ”

ટમેટાં ”

જો ”

તેના મૂળ રંગ લીલા હોય છે અને
પાકેથી રાતાં થાય છે તે, તથા કંટોલાને
કારેલામાં જીવાત વધુ પડે છે, અને ટોં-
ડોરામાં વીજ ઘણાં છે, માટે આ ચીજો
અશુદ્ધ પરિણામ થવાના કારણથી અને

ગ્રસ જીવોની હિંસા થવાના કારણથી
વર્જવી. આને માટે શ્રાદ્ધવિધિમાં
સુલાસો છે.

મધુક—

તે મહુદાં દુષ્ણનાં ફલ જેને મહુદાં
કહે છે, અને તેનો દારૂ પ્રમુખ થાય છે,
તે કેફકારી તથા અશુભ પરિણામના
હેતુ હોવાથી વર્જનીય છે. વળી ગ્રસ
જીવાકુલ છે.

ગ્રસ જીવોની પદ્ધતિ હિંસા થવાના કારણે વર્જવા
યોગ્ય વનસ્પતિઓ,

ધોલી.
ધોલાં.
લીલો વાંસ.

ફળો તથા છુદ્ધ જોયો આ વન-
સ્પતિઓમાં ઉત્પન્ન થવાનાં હેતુથી સર્વથા
વર્જનીય છે, સ્વારે તેના ઘોઠ અથાળાઓ
કરીને ચાપરવાં તે ઘેરું અધોર-પ્રાસન-
નક કર્તવ્ય ? શુભાચર પ્રમુખ ગમે તેવાં
રોગના કારણો હોય સોપણ આ ધોતો
તો સર્વથા દષ્ટિથી પણ દૂર રાખવા
યોગ્ય છે. સ્ત્રીવર્ગ કે જેને જીમનો સ્વાદ
વિશેષ હોય છે તેઓ આને માટે ઘટ્ટ
મય પાદી વર્જવું જોઈએ.

ફાગણ શુદ્ધ ૧૫ થી કાર્તિક શુદ્ધ ૧૫ સુધી ભાજી-પાંદ-
 મામાત્ર પ્રમુખ જીવોની હિંસા હોવાનાં કારણે વ-
 ર્જવાં કહ્યાં છે તેનાં કેટલાંક નામ,

મેથીની ભાજી.	કઢલીની ભાજી.	અલચીનાં પાન.
તાંજલીયાની ભાજી.	નાગરવેલનાં પાન.	લીલી ચા.
કોથમીરનો	બહુનાં	ફુલાવર.
ફોદીનો	ફાંગના	ગુલાવનાં ફુલ.
	અઢવીના	
ઢાંખાનો ભાજી	મોં પાંચરીની ભાજી	તઢસીના પાન.
ટાંકાનો	મીઠા લીંવડાના પાન	અજમાનાં
મોંઢાની	પોંડના પાન	રાઢાહડીના ફુલ.

આ લોલોતરીઓ આઠ માસ તો સર્વથા વર્જવા યોગ્ય છે.
 સરગવાની શીંગ— તેમાં ફાગણ મૃદ્ધ ૧૫ પછી તેનાં
 વીજમાં ત્રસ જીવ થાય છે, તેથી આઠ
 માસ પર્યંત વર્જવી.

કોવોજ (કર્મકલો)— તેના પાંદડામાં તદ્દર્શા ત્રસ જીવ
 હોય છે. તે માતૃમ્પ પડના નથી તેથી તે
 આઠ માસ તો વર્જનીય છે, અને વાકી
 ચિયાઢામાં પણ યન્ના પૂર્વક ધ્વંસ્વરીને

વાપરવી યુક્ત છે; તેની દુર્ગંધ અને પદ
જોતાં તો ડુંગળીનું સ્મરણ થાય છે, તેથી
તે નજવા યોગ્ય છે.

આ મુજબ વીજાં પણ ભાજીપાન શિયાળામાં ઉપયોગ પૂર્વક
સ્વેચ્છેરી કરોને વાપરવા યોગ્ય છે. તેમાં પણ ભાજી સર્વે જાત્રિની
વારણી ચઢે ચાલોનેજ વાપરવી, કારણ તેમાં ફળક કુંચવાદિક શ્રમ
જીવ નીકળે છે તો તેની જયણા પડે; અને જો ત્રણ વાર ચાલતાં
જીવ નીકળે તો તે પરઠવા યોગ્ય છે.

આર્દ્રા નક્ષત્રથી ત્યાગ કરવા યોગ્ય વનસ્પતિ—

રાયણ, કેરો—

આર્દ્રાનક્ષત્રથી પાકી કેરીનો જરૂર ત્યાગ
કરવો. આ વસ્તુ અતિ મિય હોવાથી
કેટલાંક આર્દ્રા નક્ષત્ર પછી વાપરે છે
તેને બધારે શું કહેયું? મગવંતની આજ્ઞાનું
સહ્યંપન કરીને પણ સ્વકામનાઓ દૂષ્ટ
કરવો ! જાણે કે તે વસ્તુ જોડ નથી
માટે સ્વાઓ, પીવો ને વાપરી લીધો;
પરો આવી લહેજત નહિ આવે, પણ
માની આપણા યુવાન વંધુઓ તો શું
પણ જેઓને જરારૂપિ પીશાચનીય વશ

કરેલ છે એવા વૃદ્ધો પળ આ વસ્તુના
 સ્વાદમાં અંજાઈ જઈ ભોગવે છે, અફ-
 સોસ ! અતિ સ્વેદજનક છે જે અસંખ્ય
 જીવોનો નાશ કરતાં લગારે વિચાર
 આવતો નથી અને પોતાનું મન રંજન
 કરવા અર્થે મહા અનર્થનું કારણ સેવી
 દુર્ગતિનું ભાજન થવારૂપ અકાર્ય સેવે છે;
 પળ હવે મમતા દાસીનો છેડો મૂકવો
 જોડે. નહિતર તેજ લહેજતના વિપાકો
 ભોગવતાં હાય ! હાય ! કોઈ છોડાવો !
 કોઈ વચાવો ! એવા ત્રાસજનક પોકારો
 પાડતાં પળ કોઈ પળ મુકાવવાને સમર્થ
 નહિ થાય, તેથી હવે વિનય પૂર્વક પ્રા-
 ર્થના કરીને કહેવાનું છે જે સ્વપરના
 હિતાર્થે તે ચીજ આદ્રી નક્ષત્રથી વર્જવી
 ને તેમાં કોઈ પળ પ્રકારનો આગાર રા-
 સવો નહિ.

ચોમાસામાં (અસાડ શુદ્ધ ૧૫ થી કાર્તિક શુદ્ધ ૧૫
 સુધી) ત્રસ જીવો પન્નવાના કારણે વર્જવા
 યોગ્ય વનસ્પતિઓ.

મીંઢા—
 કંટોલા—
 કારેલાં—
 તુરીયાં—

ધીજી ઋતુમાં પણ જીવ યાય છે,
 પણ ચોમાસામાં વિશેષ કરીને ઇયલો પ્ર-
 મુખ જીવોની ઉત્પત્તિ યાય છે. અને
 કારેલાં પ્રમુખ તો વાઘથી (ઉપરથી)
 જરા પણ સદેહું દેલાતું ન હાય તેને પણ
 સમારતાં અંદર ઇયલો કેટલીક વચ્ચે
 જોવામાં આવે છે; ઉપયોગ રાહીય તો-
 પણ આ જીવોની હિંસા થઈ જાય તેથી
 ચોમાસામાં સ્વાસ વર્જવી.

કારેલાં તુરીયાં પ્રમુખનો ઉપરનો ભાગ સ્વહચકડા સ્વાઢા જેવો
 હોવાથી તેમાં કુંથુઆ પ્રમુખ ત્રસ જીવો મરાઈ રહે છે, તેથી
 તેથી વનસ્પતિઓ પ્રથમ પુંજળીથી પુંજીનેજ ચત્ના પૂર્વક સમારવી
 જોઈએ, અને દરેક વનસ્પતિનું શાક શુદ્ધ કરીને વાપરવું યુક્ત છે.

ચાલુ વપરાવામાં આવતી વનસ્પતિઓ.

શાકમાં વપરાતી.	કાચાં પાકાં ફલ તરીકે વપરાતી
૧ કાકડી મૂળ પાન વિના	તરવુચ
૨ કારેલાં "	ઝીંચુ મીઠું
૩ કંટોલાં "	પોપૈયું
૪ ગલકાં "	સફરજન
૫ ગુવારની ફળી "	પીંચીજ
૬ કાચાં ગુંદાં	ચીકુ
૭ લીલા ચણા	કેરીની જાત
૮ ચીમડાં (આરીયાં)	જમરુલ (પેર)
મૂળપાનવિના	
૯ ચોલા	અનેનાસ
૧૦ ટમેટાં	કોઠ ફલ
૧૧ ટીંડોરાં (ધોળા)	કેલાં
૧૨ ઢાલાં	દાહમ
૧૩ હોહી	આમલાં
૧૪ તલ્લીયું-ભજીયું (સકરટેટી)	નારંગી (સંતરાં)

૧- કાચાં ગુંદાં ભાંગીને તેના ઠલીયા તરતજ રાશમાં પરઠ્ઠાં દેવા, નહિતર માશીઓ તેને શાવાનો પદાર્થ સમજી તેના ઉપર વેસે છે, તેથી તેની પાંચો ચીકાશને લીધે ચોંટી જવાથી ડહી શકતી નથી ને મરી જાય છે, તેથી શ્વાસ ઉપયોગ રાશવો.

૧૫ તુરીઆં	નાલીયેર (કાચાં-પાકાં)
૧૬ તુપરા	પપનસ
૧૭ દાનણ (શાવજ, ચોરડી, શીલ,	દ્રાક્ષ (લીલી)
૧૮ દૂધીયું	આવજ } વીંજોરાં
૧૯ પરવર	
૨૦ પાંદડી-પાપડો-પાપડા	
૨૧ ફળગો	
૨૨ ખીંટાં	
૨૩ મરચાં	
૨૪ મરચા	
૨૫ ઘોષરી	
૨૬ લીંદું ત્વાદું	
૨૭ ઘટાળા	
૨૮ આલકુલ	

આ ઉપર લેખેલી જે વનસ્પતિઓ છે, તેમાંથી પણ યગ્યાગ્નિ ત્યાગ કરવો, અને જે થાંચ મામ માયઃ મયો ગરુડા કે ઉદયોગમાં લેવાતી વનસ્પતિ હોય, તેમજ કેટલી, તે હિંદાય દરેક બીજોતરોઓ જે રાગવો હોય તે પણ અમુક જાત ગ્રાસી, શાકી ત્યાગ; જેમજે પાનિષ્ઠ મામનાં અમુક અમુકજ ગ્રાસી, તેમ જારે મામ આશ્રયો નાહો લેવાયો શાકીના જાતમાં વિગતિવગાનું પાલ મટે છે. કારણ કેતી હિંદાયા પડો મગી મકે તેથી પામળ કે પૈશ્વો આદ્રો નામ

સુધી રહે, વાકી ત્યાગ; તેમ અતિ સંક્ષેપ પૂર્વક નિયમ લેવાથી લાભનું કારણ છે; તથા નિયમ લીધા ત્યાંથી દર વર્ષે અમુક અમુક વનસ્પતિનો સર્વથા ત્યાગ કરવાનો પણ નિયમ કરવો. જેમકે ૧૯૬ માં અમુક અમુક હોલોતરીનો નિયમ લીધો; ત્યારેજ એવો ફિલેવો કે ૧૯૬૫ થી મારે નોલકોલ, મોઘરી, પપનસ, જનો સર્વથા ત્યાગ; ૧૯૬૬ થી ઢાઢાં, લીલાં મરી, મરવા રવનો સર્વથા ત્યાગ, તેમ આગઢના વર્ષોનો પણ યથાશક્તિ નિયમ કરવો. જેથી તેના તે રવતે અમુક રવત પછી ત્યાગ કર્યાના ભાવ થવાથી તેને તે રવતથી અભયદાન દીધાનું ફલ મળી રુકે. આ પ્રમાણે નિયમ કરવાથી અનેક વનસ્પતિઓના જીવને અભયદાન આપ્યાનું ફલ મળે. અને જ્યાં સુધી નિયમ નથી ર્યો ત્યાં સુધી કાંઈ ફલ મળતું નથી. વળી શ્રાવકે છ અઢાઈઓમાં વનસ્પતિને

૧ ચૈત્રી તથા આસોની રે અઢાઈઓ શાશ્વતી છે, તે ચૈત્ર સુદ ૭ થી ૧૫ સુધી અને આસો સુદ ૭ થી ૧૫ સુધીની જાણવી.

ત્રણ ચોમાસાની ત્રણ અઢાઈ; તે ઁક કાર્તિક સુદ ૭ થી ૧૫, વીજી ફાગણ સુદ ૭ થી ૧૫; અને ત્રીજી અશાઢ સુદ ૭ થી ૧૫ ઁમ ત્રણ અઢાઈ જાણવી.

પર્યુષણ પર્વની અઢાઈ શ્રાવણ વદ ૧૨ થી ભાદ્રવા સુદ ૪ સુધી, ઁમ છ અઢાઈ કહી છે. તે દિવસોમાં સચિત્તનો ત્યાગ, વનસ્પતિનો ત્યાગ, ર્રહ્મચર્ય, અમારિ, તપ, જિનપૂજા, ગુરુવંદન, વ્યાસ્યાનશ્રાવણ, સામાયિક, પૌષઘ, અતિયિસંવિભાગાદિક નિયમો અવશ્ય વિશેષે કરોને કરવાં જોઈઁ.

જનર ત્યાગ કરવો; તથા જળન્યયી પાંચ પર્વો તિથિઓ તે શુક્ર પંચમી, બે અષ્ટમી અને બે ચતુર્દશીમાં અને ઉત્કૃષ્ટ ધાર પર્વો તિથિઓ તે બે ધીજ, બે પાંચમ, બે અષ્ટમી, બે ચતુર્દશી, અમાવાસ્યા અને પુર્ણિમા; તથા મધ્યમ થકી સાત આઠ કે દશ પર્વ તિથિઓમાં અવશ્ય લીલોતરોનો ત્યાગ કરવો જોઈએ; તે તિથિઓને વિષે એક વાકાં કેલોં ઉપયોગમાં કેટલાએક લે છે, કારણ તે અચિત્ત છે; તો તે ધિવાય અવશ્ય ઘાફીની સમગ્રી વનસ્પતિના ત્યાગનો નિયમ ગ્રહણ કરવો જોઈએ.

ઘડી સામાન્ય રીતે કશું છે કે અજાણ્યું ફલ, નદિ શોષેલું શાક પત્ર, સોપારી પ્રમુખ ખાત્તાં ફલ, ગાંધીના હાટનાં જુર્ગો, ચટણી, મલીન ઘી અને પરીસા ચગરના માળસે છાવેલો ધીજાં પદાર્થો સ્વાસ્થ્ય માંસપ્રક્ષણ તુલ્ય દોષો શાસ્ત્ર યાય છે. તેમાં પણ સોપારી ઘોમાસામાં આમની માંગિલી આજેન સ્વાપ, ધીજે દિવસે લીલપૂગ થવાના કારણથી તે ન સ્વાદ્ય; તેમજ પલ્લવી ચ્યારે વાપરવી હોય ત્યારે ફોલીને મમ્બક પ્રકારે નપાસીનેજ વાપરવો યુક્ત છે. ઘોમાસામાં ધીપરીમૂઝના ગંડોદા, મૂંડ પ્રમુખ, મીલપૂગ કુંપુ-આદિકની ઉત્પત્તિ થવાના કારણે ન સ્વાદ્ય. જુનાની પાદમાં રાસવાથી મદના નથી. દવા પ્રમુખમાં વાપરવું હોય તો તે મમ્બક પ્રકારે શોષીને વાપરવું યુક્ત છે.

સચિત્ત ત્યાગી, દ્વાદશ વ્રતધારી તથા ચૌદ નિયમ
ધારનારને સચિત્ત સંવંધી ધ્યાનમાં લેવા યોગ્ય
કેટલીક વાવતનો સુલાસો.

સચિત્તનો સર્વથા ત્યાગ કર્યો હોય તેણે કહ્ કહ્ ચીજો સર્વથા
કે જે સચિત્ત છે તે વર્જવી, તથા કહ્ કહ્ કેવી રીતે અચિત્ત કરી
હોય તે કેટલા કાલમાન સુધી વાપરી શકાય તે વતાવે છે.

૧. ધાન્યો જેવાં કે ઘઉં, વાજરો પ્રમુખ સચિત્ત કહેવાય છે.
જે અમુક વસ્તુ પછી અચિત્ત થાય છે, તેનું વર્ણન શ્રાદ્ધવિધિ
પ્રમુખ ગ્રંથોથી જાણી લેવું. મેથી પળ ધાન્ય છે તે ઉપયોગ રાખવો.
ઘટલે ધાન્યોનો લોટ થયા પછી તે ક્યારે અચિત્ત થાય છે વગેરે
આગળ લખાઈ ગયું છે. તેથી જ્યાં સુધી સચિત્ત છે ત્યાં સુધી
વપરાય નહિ. ચણા પ્રમુખની દાલ અચિત્ત છે, તેથી તેનો આદો
અચિત્તજ છે.

૨. પોંક, ઓઢા વગેરે વર્જનીય છે તેથી તેમજ મિશ્ર (સ-
ચિત્ત અને અચિત્ત) હોવાથી વપરાય નહિ.

૩. અમ્લ વસ્તુઓ સચિત્ત છે તે પળ વર્જવીજ જોડા.

૪. શેકેલ ચણા, ધાણી પ્રમુખ રેતીમાં ઘુંજેલ હોય તો વરો-
વર અચિત્ત થાય, અન્યથા તે વપરાય નહિ.

૫. ધાળા, જીરું, સુવા, અન્યો પ્રમુખ સ્વાદેતુ હોય કે અગ્નિ શસ્ત્ર ભાગવાથી અચિત્ત થાય તે વપરાય, પણ એમને એમ વાપરો ન શકાય. તથા હાથ કરંવાદિકર્મા નાલેક સમિત્ત જીરું પ્રામુક યતું નથી.

(હીરમન્ને)

૬. વરીયાલી પણ સચિત્તમાં જ કહેવાય છે, કેમકે જે चीनो વાળ્યા થકી ડગે છે તે સચિત્ત કહેવાય છે, તેથી મુકી વરીયાલી પણ શેકેલી હોય તો જ વાપરવી.

૭. મીઠું (ઢવળ-નિમક) સચિત્ત છે, મૃદિકાપમાં લલ્યા મુજબ તે અચિત્ત થાય, તો તે મુજબ અચિત્ત કરંતું મીઠું વાપરી શકાય.

૮. સિંધવ જે રાતો આવે છે તે સચિત્ત છે. ફક્ત સપેદ સિંધવ અચિત્ત છે.

૯. ચાક, સ્વદી પ્રમુખ સચિત્ત છે. ચાક જો કે સ્વાદમાં નથી આવતો, પણ દાંતનું મંજન વનાવવામાં વપરાય છે તો પ્રથમ કદા મુજબ અચિત્ત કરીને વનાવેલ હોય તો વાપરી શકાય. કેમ્પર ચાક વગેરે પણ જે આવે છે તે વેગ વનાવતા હશે તે કહી શકાય નહિ, જેથી સચિત્તના ત્યાગીય આવી સંશયવાલી વસ્તુ વાપરવી નહિ.

૧૦. ચલિત રસવાળી વસ્તુઓ જે “ ચલિતરસ ” ની સૂચનાઓમાં લખી છે તે વિગેરે મહા સચિત્ત છે, એટલે તે અભક્ષ્ય છે, કારણ તેમાં તો વેદંદ્રિય જીવની ઉત્પત્તિ થાય છે, તેથી તે चीजો નજ સ્વાદ્ય. તેવીજ રીતે વોલ અથાળાંનું સમજવું. અહિં લખવાનો આશય એટલોજ છે કે તે વસ્તુઓ પણ સચિત્ત અથવા મહા સચિત્ત એટલે અભક્ષ્ય છે, જેથી ભક્ષ્ય સચિત્તનો ત્યાગ હોય તેને અભક્ષ્ય સચિત્તનો પ્રથમ ત્યાગ થયો અને હોવો જોઈએ.

૧૧. પાણી ત્રણ ડકાલાવાલુંજ અચિત્ત છે, જેથી વરોવર ન થયું હોય તેનો ઉપયોગ રાખવો. વળી તે ડ્યારે ત્રાંસ વગેરેમાં ઠારવામાં આવે છે ત્યારે તેની ઉપર ચારીક કપડાનું ઢાંકણ જોઈએ, નહિતર તેમાં માચી પ્રમુખ પડવાથી મરી જાય છે, તેથી બહુ દોષો લાગે માટે પ્રસંગોપાત આ સૂચના લખી છે, જે સ્વાસ સ્વાલમાં રાખવી. ચોમાસામાં ડકાલેલા પાણીનો કાલ ત્રણ પહોરનો છે એ સ્વાસ લક્ષમાં રાખવું.

૧૨. અનેક જાતના સરવતો, સોઢા પ્રમુખ, ગુલાબજલ, કેવડાનું જલ ન વાપરવું. તે વાપરવાથી અનેક પ્રકારના દોષ સાથે ગુલાબજલ પ્રમુખમાં જીવ ઉત્પત્તિનો સંભવ હોવાથી તે સર્વે વર્જનીય છે.

૧૩. ઇંગ્રેજી પ્રવાહી દવા મુલ્યપૂર્ણ વાપરવીજ નહિ; તો પણ અત્યંત રોગાદિક કારણે કેટલાક વાપરે છે, પણ તેમાં અચિત્ત પાણી સ્વાસ જોઈએ. એનું પ્રાયશ્ચિત્ત સાજા થવાથી લેવું જોઈએ.

૧૪. વરફ, કરા પ્રમુખ સચિત્ત (મૂલ અમરુ) છે તેથી ન જ વપરાય.

૧૫. લીલાં દાતળ વાવલ પ્રમુખ હરકોઈ જાતના સચિત્ત છે, નેથી તેનો સર્વથા ત્યાગ હોવો જોઈએ.

૧૬. નાગરવેલનાં પાન, લીંબડા, તુલશી, પલ્લવી પ્રમુખના પાન સચિત્ત હોવાથી ન જ વપરાય, પણ લીંબડાના પાન કઢી પ્રમુખમાં નાંચેલ હોય કે નાગરવેલનું પાન ધીમપ્રમુખ તનું કરવામાં નાંચું હોય તો તે चीज અચિત્ત યથેથી વપરાય છે.

૧૭. લીંબડા, આંધા પ્રમુખના મહોર તથા ગુલાવ પ્રમુખનાં ફુલ સચિત્ત છે, તે ન વપરાય. ગુલાવના ફુલ મિઠાઈ ઉપર છાંટે છે તે અચિત્ત યથેથી વપરાય.

૧૮. ચટણી જે કોયમીર કોદીનાની કરે છે તેમાં તે વનસ્પતિ તથા નિમક ઘસે જો કે સચિત્ત છે, પણ તે ઘૂંટાયાથી તે વનસ્પતિ અને નિમકને અન્યોન્ય એક યોજાનું શસ્ત્ર લાગવાથી જે ઘડી પછી અચિત્ત થાય છે, માટે સચિત્ત ત્યાગીને જે ઘડી ઘાદ વાપરી શકાય.

૧૯. મંમારા કે અપાળાં (જે વ્રજ દિવસ વાપરી શકાય તે) નું પણ પ્રાયઃ ઉપર મુજબ અન્યોન્યના શસ્ત્ર લાગવાથી જે ઘડી ઘાદ વપરાય; પણ ગુશાર પ્રમુખનું અપાળુ અચિત્ત થતાં વાત્સવ્ય લાગતો હોય, કારણ તેનો અંદર મીઠો છે તેથી મીઠાનું શસ્ત્ર જન્મદી ન લાગે.

૨૦. દાઢમ, જમરુઘ એ ચીજો સચિત્ત છે, અને વે ઘડી વાદ પળ અચિત્ત ન થાય, તેથી તેનો સર્વથા ત્યાગ^૧ હોવો જોડે. એટલે કે સચિત્ત ન વપરાય, પણ અગ્નિના શસ્ત્રથી અચિત્ત (તેનું શાક કરે છે) કરેલ વપરાય. જમરુઘને અગ્નિ લાગવાથી પણ મીંજ કઠોર રહે છે તેથી મિશ્રતાનો દોષ લાગે.

૨૧ શેલડી તથા શેતુર સચિત્ત છે, તેથી તેનો સર્વથા ત્યાગ હોવો જોડે. શેલડીનો રસ કાઢ્યા પછી વે ઘડીએ અચિત્ત થાય.

૨૨. સીતાફળનો સચિત્ત ત્યાગીને અવશ્ય ત્યાગ હોય, વળી તે અચિત્ત પણ થવા સંભવ નથી; કારણકે તેમાંથી ઠલીયા જુદા પડી શકે નહિ. તેમજ જાંબું, રાયળ, વોર, સ્વેલાં, લીલીવદામ, લીલી-દ્રાક્ષ પ્રમુખમાંથી ઠલીયા વી કાઢ્યા વગરજ વપરાય છે તે સર્વે ન વાપરી શકાય.

૧ સર્વથા ત્યાગના વે ભેદ છે-એક સચિત્ત સર્વથા ત્યાગ, વીજો વસ્તુ સર્વથા ત્યાગ; એટલે જેને સચિત્ત સર્વથા ત્યાગ છે તેને અગ્નિ પ્રમુખથી અચિત્ત કરેલ વપરાય, પણ જેને દાઢમ, જમરુઘ વસ્તુનોજ ત્યાગ છે તેને તો સચિત્ત કે અચિત્ત કાંઈ ન વપરાય. આ સ્ફુટ કરવાનું કારણ એટલુંજ કે અર્થનો અનર્થ ન થાય, કેમકે આપણામાં વ્રતતા અને જડતાએ વહુ વાસ કર્યો છે; તેથીજ દરેક વાવત સ્વમતિએ ધારવાનો નિપેથ છે માટે ગુરુગમથી ધારવું; નહિતર અનેક પ્રકારે એવા અનર્થ ધયા સંભળાય છે.

૨૩. કેલાં ધી સહિત પાકાં આવે છે તે સનિત્ત છે. એવાં નિર્ધાર કરી શકાનો નથી, તોપણ તેવાં ધીજવાળાં કેલાં કલ્પકતા-દિક તરફ ઘાપ છે તે વાપરવાં નહિ, મોનેરી કેલાં છામ્ કરવાર્થથી તરત અચિત્ત છે.

૨૪. પાકાં ધીમદાં, સકરટેટીમાંથી થી બેકેન્ગક ઉપયોગ પૂર્યક કાઢ્યા પછી વે ઘડીએ વાપરી શકાય.

૨૫. ફાકડીમાંથી થી જુદાં પઢી શકે નહિ, તેથી તે સચિત્ત ન લવાય પણ શાક પ્રમુખ અચિત્ત કરેલ વપરાય.

૨૬. કેરીનો રસ કાઢીને ગોટલી કાઢ્યા બાદ વે ઘડીએ લેવાનો વ્યવહાર છે.

૨૭. શ્રીફલ (નાઝીવેર) નું પાણી કે ટોપરું તેમાંથી થી કાઢ્યા પછી વે ઘડીએ વપરાય. જે શ્રોફા આવે છે તેમાં પાણી હોય છે તે પણ જુદા વાસણમાં કાઢ્યા પછી વે ઘડીએ લેવાય.

૨૮. પાકી આંબલી (જેનું આંબલચાણું કરે છે), સ્વા-રંક અને લજ્જર (મુકો) માંથી ઠઢીયા કાઢ્યા પછી વે ઘડીએ વાપરી શકાય.

૨૯. સોપારી આલી માંગ્યા પછી ને 'વદામ અને અલ્લરો-

૧ તે સ્વદેશમાં થયેલાં સચિત્ત સંભવે છે, અને વહુ દૂર દેશથી આવેલ હોય તો અચિત્ત હોઈ શકે છે.

ટના મીંજ કાઢ્યા પછી વે ઘડીએ લેવાય. કેટલીક વસ્તુ તરત અચિત્ત પણ થઈ જાય છે, પરંતુ આપણે તે જાણી શકીએ નહિ જેથી વે ઘડી વાદ વાપરવું ઉચિત છે.

૩૦. પોસ્તાં તથા જાયકલ્લ તેના છોડામાંથી વહાર કાઢ્યા પછી વે ઘડીએ વપરાય.

૩૧. કાલી તથા રાતી મોટી દ્રાક્ષ જેમાં વી હોય છે તે વી કાઢ્યા પછી વે ઘડીએ વપરાય.

૩૨. જરદાલુનો ટલીયો કાઢ્યા પછી વે ઘડીએ વાપરી શકાય, તેમ તેમાંથી નીકળતા ટલીઆમાં જે વદામ હોય છે તે પણ ભાંગ્યા પછી વે ઘડીએ સ્વવાય.

૩૩. ફાડ ઉપરથી તુરતનો ઉતારેલ ગુંદર વે ઘડી પછી અચિત્ત થાય.

૩૪. મુકાં અંજીર જેમાં વી વળાં હોય છે તે જુદા પડતાં નથી, તેથી સચિત્ત ત્યાગીને તે વસ્તુનો સર્વથા ત્યાગ હોવો જોઈએ.

૩૫. સચિત્ત ત્યાગીને કોઈવાર પાણીનો જોગવાઈના અભાવે સચિત્ત પાણીમાં સાકર કે રાસ નાસવાથી તે પાણી વે ઘડી પછી અચિત્ત થાય. પણ શ્રીપાલીતાણામાં તલ્લાટી ઉપર જે સાકરનાં પાણી કરે છે તે સાંભળવા મુજબ ઇટા પ્યાલા ઘોળવાથી તેમાં સંમર્ચિત્તમ જીવની ઉત્પત્તિ થાય છે, તો તેવું જલ્લ કે સાકરનું

પાળી સામાન્ય શ્રાવરૂને પોયું ન જોઈ. ત્યારે મન્નિત ત્યાગીને કેમ પોરાય ! તેવીજ રીતે ચેટલેક ઢેકાળે ના કરે છે ત્યાં ડવાડ્ય થાય છે તે પણ અનુચિત છે.

આ ઉપર લલેલી સચિત્ત આથી સૂચનાઓ સચિત્ત ત્યાગીને સ્વાસ્થ્ય ઉપયોગી છે; વળી ધીજાઓને પણ ઇલાસનાં પ્રમુખનાં પચ્ચ-વચ્ચાણમાં સચિત્તનો ત્યાગ હોય છે તેથી સમજવાની જરૂર છે. જે ઘાવત ઉપયોગમાં આવી તે દર્શાવી છે, તે શિવાય ગુરુગમથી સ્ફુટ રીતે સમજવું જોઈ.

ઉપર મુજબ સમગ્રી વિચારી તદનુસાર વર્તવા સ્વાસ્થ્ય ઉપયોગ રાખવો. ઘાવીશ અમહ્યનો શ્રીજિનેશ્વર ભગવંતે નિષેધ કર્યો છે તે તથા ધીજી અમહ્ય અનાચરણીયનો ત્યાગ કરવો, તથા વનસ્પતિ પ્રમુખનો જરૂર નિયમ કરવો. નિયમ-પ્રતિજ્ઞા કરવાથીજ વિરતિ-પણ થાય છે, અને વિરતિનું ફલ ઘણું મોટું છે. વળી કહ્યું છે કે. " જ્ઞાનસ્ય ફલં વિરતિઃ " જ્ઞાન (ધ્યાન-જાણવણ) નું ફલ વિરતિ છે; અને જો તેમ ન થાય તો ફક્ત જ્ઞાન (જાણવા) માત્રથી શું ? તે તો ઉપારે રહેણીમાં આવે ત્યારે સારભૂત છે. ચિદાનંદજી. મહારાજે પણ કહ્યું છે કે:—

શુક રામકો નામ વચ્ચાણે, નવિ પરમારથ તસ જાણે;
યા વિધ જણી વેદ સુણાવે, પણ અકલ કલા નવિ પાવે॥
કથણી કથે સવ કોઈ, રહણી અતિ ઈર્ષમ હોઈ ॥૨॥

પટ ત્રિંશ પ્રકારે રસોડ, મુખ ગણતાં તૃપ્તિ ન હોઈ;
શિશુ નામ નહિ તસ લેવે, રસ સ્વાદત સુખ અતિ લેવે ॥
॥ કથણી ॥ ૨ ॥

જવ રહણીકા ઘર પાવે, કથણી તવ ગિણતી આવે;
અવ ચિદાનંદ ઇમ જોડ, રહણીકી સેજ રહે સોડ ॥
॥ કથણી ॥ ૩ ॥

ભાવાર્થ એવો છે કે—કથણી જ્યારે રહેણી રૂપે થાય ત્યારેજ તેનો ઉત્તમ રસ પ્રાપ્ત થાય છે; અન્યથા છત્રીશ પ્રકારની રસોડના નામ માત્ર ગણવાથી ક્ષુધા શાંત થતી નથી. તેવીજ રીતે જ્ઞાન સંપાદન કરીને તે યથાપ્રકારે અમલમાં મૂકવું જોડે. તે વિરતિવંત ક્રિયારુચી જીવ શુકલપક્ષી કહેવાય. મન, વચન, કાયાના વ્યાપાર ચાલતા ન હોય તોપણ અવિરતિથી નિગોદિયા વિગેરે જીવોની માફક ઘળો કર્મવંધ થાય છે. કહ્યું છે કે “ જે ભવ્યપ્રાણિ ભાવથી વિરતિનો (દેશ અથવા સર્વથી) અંગીકાર કરે છે તેઓની વિરતિ કરવાને અસમર્થ એવા દેવતા ઘળી પ્રશંસા કરે છે.” એકેન્દ્રિય જીવો કવલાહાર વિકુલ કરતા નથી, તો પણ ઉપવાસનું ફલ તેમને મળતું નથી, એ અવિરતિનું કારણ જાણવું. એકેન્દ્રિય જીવો મન વચનને કાયાથી સાવધ વ્યાપાર કરતા નથી તોપણ તેમને ઉત્કૃષ્ટથી અનંતા કાલ સુધી તે ગતિમાં રહેવું પડે છે; અને જો પરભવે વિરતિ કરી હોત તો તિર્યંચ જીવો આ ભવમાં ચાલુક, અંકુશ, પરોણાની તીક્ષ્ણ આરો ઇત્યાદિના પ્રહાર તથા વધ, બંધન,

મારણ, પરવશપણું રૂપ્યાદિ સેકડો દુઃખ ન પામત. હે મુજો ! અ-
 ચિરતિપણાર્થો મહાદુઃખો પરવશપણે તિર્યંચ નારકી. વિગેરે ભવોમાં
 ભોગવવાં પડે છે, તેથી ચિરતિને અંગીકાર કરો ! નજીવા કષ્ટથી
 પાડી શકાય તેવા નિયમો અતિ ફલને આપનારાં થાય છે, અને
 તે કષ્ટ-દુઃખ (અજ્ઞાનીને લાગેથી માસે છે) નથી, પણ પરિણામે
 મુલ્કના હેતુ હોવાથી (નિયમો) મહા મુલ્કજ છે; જેથી સફામ નિ-
 જરા થાય છે. અને જો તે નહિ અંગીકાર કરીશ તો પરમવં તિર્યંચ
 તથા નારકીઓમાં પરમાધામો વિગેરે ક્રૂર જનોથી પમાડાતી મહા
 આકરી વેદનાઓ પરવશપણે ભોગવવી પડશે ! જેથી વિશેષ
 દેવેશું ? પણ હુંકામાં માણાન્ત કષ્ટે પણ તીર્થંકર મહારાજે નિપેધેલી
 વસ્તુઓનું મક્ષણ કરવું નહિ, અને તેમાં પણ અમુક શેરની છુટ-
 આગાર વિગેરે શિથિલપણાનો ત્યાગ કરી લાવીશ અમર્યનો સ-
 ર્યયા ત્યાગ અને ધીજા પણ અનાચરણીય-અમર્યનો પણ અવશ્ય
 ત્યાગનો નિયમ કરવો.

દેવે નિયમ (મતિજ્ઞા-વ્રત) કેમ અંગીકાર કરવો તથા પાલ્યો ?
 ને જાણવું છે-વ્રતને અનિક્રમ, વ્યવિક્રમ, અનિચાર અને અનાચાર
 એ ચાર પ્રકારે દોષ લાગે છે. જેમ કે. કોઈપણ સોવિદાર (ચાર
 આદારનો ત્યાગ) કર્યો હોય અને અનિ વૃષ્ટા ત્યાગે પાળી
 પીવાની માત્ર ડચ્છા કરે ને અનિક્રમ; જે સ્થાનનો દોષ ને મ્યાનકથી
 પાળી પીવાના મ્યટે જાય તે વ્યવિક્રમ દોષ ત્યાગે; પાળી પીવા
 પાળીના ચામણમાંથી પ્યાઓ ખરી મુલ્ક આગળ થયે પણ પીયે નહિ

ત્યાં સુધી અતિચાર લાગે, અને જ્યારે તે નિહરપણે પાણી પીયે ત્યારે તેણે અનાચાર (મહા દોષ-પાપ) સેવ્યો કહેવાય. ત્યારે તો તેને પરભવની પળ વીક ન રહી; પણ જ્યારે પરમાધામીઓ ડના ધગધગતા સીસાના રસ વળાત્કારે તેને પાય છે ત્યારે અત્યંત ત્રાસજનક વેદના ભોગવે છે, અને તેમાંથી છુટવા પ્રયાસ કરે છે પણ કરેલાં કર્મ ભોગવ્યા વગર તે વિચારો ક્યાંથી મુક્ત થાય ? એમ સમજી અતિક્રમ દોષ પણ ન લાગે તેવા ભવભીરુ થઈ વ્રત પાઠવું ધન્ય છે વ્રત પાઠવામાં દૃઢ એવા સિંહ શ્રેષ્ઠિને કે જેણે દિશિનો અંગીકાર કરેલો નિયમ અતિ વિકટ સ્થિતિમાં પણ ભંગ નહિ કરતાં અનશન કરી એક માસમાં કેવલજ્ઞાન ઉપાર્જી મોક્ષગતિ મેળવી ! શરીર (પુદ્ગલ) કે જેનો સ્વભાવ સડન, પડન અને વિધ્વંસ થવાનો છે, તેના ઉપર મોહ ન કરતાં ઉભયલોકમાં સુખનું ભાજન એવું જે વ્રત તેને પ્રાણ કરતાં પણ વધારે પ્રિય ગણવું. અગ્નિમાં પ્રવેશ કરવો સારો પણ અંગીકાર કરેલા વ્રતનો કદિ ભંગ ન કરવો.

(Sacrifice money, even life rather than principle)

માટે સત્ય પ્રતિજ્ઞાવંત થવું. સુજ્ઞેપુ કિંવહુના ?

આવકે ઘરમાં દશ ઠેકાણે ચંદરવા અવશ્ય

બાંધવા જોઈએ.

૧ ચૂલા ઉપર, ૨ પાણીયારા ઉપર, ૩ ભોજન કરવાના સ્થાન ઉપર, ૪ ઘંટો ઉપર, ૫ શાંડળીયા ઉપર, ૬ વલોવણાં (છાશ

કરવાના સ્થાન) ઉપર, ૭ મુલાના ચિત્રાના પર, ૮ ન્યાસને ઠેકાણે,
૯ મામાયિક પ્રમુખ ધર્મ ક્રિયા કરવાને સ્થાને (પૌષ્ઠગ્રાહામાં)
અને ૧૦ દેરાસરમાં.

૧ રીતે દશ ચંદ્રવા ચાંપચા; લેવાના પ્રથમના છ ચંદ્રવા મો-
જન આપી છે તેજ ફરી આપે છે કે મોજનના સંબંધમાં ઘટ્ટ જયળા
પૂર્વક ચંદ્રવાની આવશ્યકતા છે. તેથી શારીરિક તન્દુરસ્તિનો ઘણો
લાભ છે, અને શરીરનું જો આરોગ્યવર્ધન હોય તો સારી રીતે ધર્મસાધન
વગેરે કરી શકાય, તેથી હવે વિશેષ સ્ફુટ કરવા જેવું નથી.

વલ્લો સાત ગરળાં રાખવા જોઈય:—

૧ પાણી ગલવાનું; ૨ ધી ગરળી; ૩ તૈલ ગરળી; ૪ દૂધ
ગલવાનું; ૫ છાશ ગલવાનું; ૬ ડકાલેલું અલિપ્ત પાણી ગલવાનું;
૭ આટો ચાલવાનું (આંક).

૧ મુજબ સાત ગરળાં જરૂર રાખવાં; તેથી કીઢી, કંસારી,
મચ્છર, માછી વગેરે ત્રસ જીવના પુદ્ગલો હોય તો ગલવાથી ની-
કલી જાય છે. પાણી અને આટો ગલવાથી ત્રસ જીવનું રક્ષણ થાય
છે. પાણી માટે મજબૂત પાનકોરાનું કે તેવું ઘટ્ટ ગરળું રાખવું. આ
પ્રમાણે કરનારા મધ્ય પ્રાણીઓને પ્રત્યક્ષ તેનો લાભ અનુભવાય છે.
પાણી પહોરે પહોરે ગલવું જોઈય; તે સંબંધમાં કુમારપાઠ મહારાજનું
શુચરિત્ર વારંવાર મનન કરવું તથા તદનુસાર લેટલું વને તેટલું વર્તન
રાખવું યોગ્ય છે. એવા આત્માર્થી પરમાર્થી પુરુષોની ચલિદ્વારી છે !
તેજ ધન્યવંત છે, તેજ પુણ્યવંત છે, તેજ મહાન છે, તેજ પરમ મુક્તી

છે, વળી તેજ ઉત્તમ ભાગ્યશાળો છે કે જેના હૃદયપટને વિષે દયા-જયનારૂપી ચિત્રામણ ચિત્રાઈ રહેલું છે. જૈનશાસન જયવંતુ વર્તો !

હવે કેવા ભાજનમાં તથા કેવી રીતે ભોજન કરવું તે સંક્ષેપથી કહીએ છીએ—જે દોષો રાત્રી ભોજનમાં છે તેવાજ દોષો અંધારા-વાળી જગ્યામાં खावा પીવાથી લાગે અને તે તે દોષ સાંકડાં મોઢાના ભાજન (જેમાં નજર પહોંચે નહિ એવા શીરોઈ લોટાઆદિ) વાપરવાથી લાગે છે.

સમયને અનુસરીને કાંસાના અથવા કલડવાળા તાંવા પીતલના ત્રાસણ સામાન્ય પ્રકારે ઠીક ગણાય છે પણ અત્યારે આ ફાની દુનિયાનો વેગ વિચિત્ર પ્રકારનો થતો જાય છે; કોણ જાણે કેવા પ્રકારનો પવન ભરાયો છે તે સમજી શકાતું નથી કે આપણા પૂજ્ય વહીલશ્રીઓની પદ્ધતિઓ ઉપર તિરસ્કારની દૃષ્ટિ જોતાં, તે ઉવેશીને હવે ટીન (ઇનેમલ) લોઢાના વાસણોનો આદર કરતા જાય છે કે જે વાસણો કોઈ પણ જૈન અગર હિંદુ વંધુએ વાપરવા ઉચિત નથી મુંવડ સમાચાર વગેરે ઉપરથી જાણવામાં આવેલ છે જે તેને ગ્લેજ કરવામાં ઇંડાનો રસ વપરાય છે, અને જીવના વલ્લદોને મારી તેના આંતરડાઓનો પ્રવાહી ભાગ પણ વાપરે છે, તેથી તે સ્વચ્છ ત્રાસજનક છે; માટે તે વાસણોનો શીઘ્ર ત્યાગ કરવો જોઈએ. આવી પ્રથમ સસ્તી સુશોભિત ચીજો પરિણામે વહુ મોંઘી ને નફામી થઈ પડે છે; અને આ પ્રમાણે આપણે આવી ચીજો વાપરવાથી અલ્પ વસ્તુમાં કેવી નિર્ધન અવસ્થા પહોં-

ચ્યા છીપ! આ વાસણો સ્વરીદ કર્યા પછી વંપરાયે તેની કાંઈ પણ
 કિંમત લેપજી શકે નહિ, અને કાંસા કે ત્રાંચા પીત્તલના વાસણોની
 કુટ્યા પછી પણ ગમે ત્યારે તેના (મૂલ કિંમતના) અઢધા
 ભાગના કે તેથી વિશેષ પણ માળાં અવશ્ય લેપજે છે. અહો! આપણા
 થડીલો-અગમ બુદ્ધિવંતો વ્યવહાર અને ધર્મ કાર્યમાં કેવા કુશલ
 હતા, અને હવે આપણે કેવા થયા! જે તેમના વંચનોનો અનાદર કરી
 સ્વેચ્છાએ વર્તી પોતાને ઢાઢા માની પૂર્વોપાર્જિત અગણિત મૂઠી
 ગુમાવી બેઠા છીપ; અને શાળી સરકાર કે જેઓ આપણું કાંઈ સ્વ-
 રીતીને તેના પૈસા-સિકાઓ પાટે છે; હવે તો આપણને “ વિનાશ-
 કાળે વિપરીત બુદ્ધિ ” અનુસાર આપણું મારું મુર્ખ જેવું છે તેને
 લોહું માનીને તે વેચી જે લોહું છે તેને મુર્ખ મમ માની દર્પથી
 (તેના કેટલાક મિથ્યા કાયદાઓ કત્તી) ગ્રહીએ છીએ, પણ
 કેવી દયાજનક સ્થિતિમાં આપણે પોતાને જોઈએ છીએ; તે આપ-
 ãાંજ કર્મનો દોષ છે. સ્વરે હજુ પણ આપણે ચેતનું નહિ તો તેથી
 પણ ચારે તરફ અવસ્થાએ પહોંચ્યું; માટે કે મુઝ થંચુઓ થેનો!
 એવા મલિન વાસણોનો ત્યાગ કરીને કાંસા અથવા પીત્તલના ખાજ-
 નમાંજ આધાર કરો. પીત્તલના ચમોડ તથા ખોજન કરવાના મર્ચ
 વાગળને અવશ્ય કલદ દોરીજ જોઈએ. તેમજ પતંગડાં તથા પરી-
 આને આધી વ્રમ સ્થાવર જીવો હોય છે, તેથી તેવા કે કેન્દ્રમુખના
 પાત્રમાં પણ ખોજન ન થાયું. અન્ય દર્શનીને ત્યાં ત્યામ ઉપયોગ
 રાખવો. દિશ્મ છતાં પણ અંધારામાં જડવું નહિ. માટે દિશ્મને રૂપાં

જમેલાં—ઘઠાં તથા રસોડનાં ભાજનો કલાકોના પડયા રહેવાથી તેમાં ત્રસ જીવો પડી તેના પ્રિય પ્રાણ સુવે છે, તથા ઘઠાં વાસણોમાં બે ઘડી લગભગમાં સંમૂર્ણિય જીવોની ઉત્પત્તિ થાય છે, જેથી તુરતજ ઉટકી નાંચવા કે નોકર પાસે ઉટકાવવાં પાળી ગળાવવું ચૂલો સંધુકવો, શાકપાન સમારવું. ઇંધણ (લાકડાં) છાણાં પુજવા વગેરે કામ નોકર કે રસોડયાને વિશ્વાસ મૂકવાથી અનેક જીવોની નિત્ય હાનિ થઈ જાય, તેથી ગૃહિણી (સ્ત્રી) એ જાતે જે કરવા જેવું હોય તે બની શકે તો પ્રમાદ મૂકી પોતે કરવું, અને જે નોકર પાસે કરાવવું હોય તે પણ બને ત્યાં સુધી પાસે ઉભા રહી જયણા પૂર્વક કરાવવું, અને નોકરોને પણ શિલામણ આપી જેમ યત્નાથી પ્રવર્તાય તેમજ વર્તવું ઉચિત છે. સુ-જ્ઞેપુ કિંવહુના ?

નિર્દોષ આહાર વહોરાવવો તેજ શુદ્ધમાન આહાર છે. તેવીજ રીતે ન્યાયોપાર્જિત અલ્પ મૂડીમાં પુણિયા શ્રાવક એક દિવસ પોતે ઉપવાસ કરતા અને બીજે દિવસ તેની સ્ત્રી ઉપવાસ કરતી, અને તેમ કરીને દરરોજ એક સાધર્મી ભાઈની ભક્તિ કરતા હતા. આપણે પણ તેવીજ રીતે ન્યાયપૂર્વક દ્રવ્ય મેળવવું ઉચિત છે, નહિતર કુડકપટ કરી અન્યાય માર્ગથી મેળવેલ દ્રવ્ય અહીં મૂકી જઈ હાય દ્રવ્ય ! હાય દ્રવ્ય ! કરતાં મૃત્યુ પામી તેના ફલ ભોગવવાં પડશે. અન્યાય અનોતિ ડ્યાં ત્યાં સર્વત્ર પ્રસરી રહી છે, કોઈ વિરલા ન્યાયમાર્ગે ચાલનારા હશે, તેનું અનુકરણ થાય તો ઉત્તમ છે.

સુદ્ધ વ્હેનોને ગ્વાસ ધ્યાનમાં લેવાજોગ સૂચનાઓ.

જેમ રાજ્યમાં મંત્રીનું પ્રધાનપણું છે, તેમ ઘર મથો સ્ત્રીનું પ્રધાનપણું છે; અને તેથી સ્ત્રીઓ આ “ અમર્ય અનંતકાય ” નું વર્ણન મનનપૂર્વક વાંચવા વર્તવાની આવશ્યકતા છે. સુદ્ધ શ્રાવિકાઓ તમેજ ઘરરૂપી રાજ્ય સુધારવા ધારી શકો તો વને, નહિતર પુરુષથી વનવું મુશ્કેલ છે, કેમકે પુરુષ આજો દિવસ તેના વ્યાપાર વંધામાં થીંટાયલોજ પ્રાયઃ હોય, તેથી નીચે લખેલ સૂચનાઓ ધ્યાનમાં લઈ તે પ્રમાણે વર્તન રાખશો તો તમે સ્વ તથા પરના કલ્યાણના કારણિક થશો.

૧. સૂર્યના કિરણ ફુટ્યાં પહેલાં ચૂલાનો આરંભ કરવો નહિ. પ્રથમ સર્વ જગ્યાથી કાજો લીધા યાદ તમામ કામનો આરંભ કરવો.

૨. સવારમાં પહેલાં પુંજળીથી દરરોજ દરેક ડામ-વાસણ ચૂલો વગેરે યત્નાથી પુંજવાં, અને તે જીવોને કોરી જગ્યાએ મૂકવા કે જ્યાં મનુષ્ય જનાવર પ્રમુખની હાલચાલ ન હોય. લાકડાં, છાળાં, કોયલા, સગદી વગેરે રસોડાનાં સાધનો ઘરોવર પુંજ્યા

૧ છાળાં માંગી નાસીને વાપરવા. ચોમાસામાં છાળાં કે નાલીયેરીના છાલાં વાઢવા નહિ, કેમકે તેમાં વહુ ગ્રસ જીવો થઈ જાય છે.

પછી ઉપયોગમાં લેવા, તેમાં પણ ચોમાસાની કઠુમાં જે વળ વાલવ
 સૂચ સંભાળથી ઘુંજવાં, કારણ કે ચોમાસામાં જીવની વધુ ઉત્પત્તિ
 થાય છે. લાકડામાં કોઈ જાતમાં અંદર મોટા જીવ થાય છે, જે
 અંદરથી લાકડું કોરી કોરીને તોડ જેવો મુકો કાઢે છે, તો તે
 ઉપરથી લાકડામાં તેવા જીવની ઉત્પત્તિ છે એમ જરૂર જાણવું. વળી
 તે સ્વેચ્છતાં છતાં પણ નીકળી શકતા નથી, અને તેથી તે જીવો
 અગ્નિમાં વળી ભસ્મ થાય છે; તેવાં લાકડાં એકકોરે મુકી દેવા
 અને તે વાવત વધુ ઉપયોગ રાખવો.

૩. રસોડાનાં ઠામ વાસણ તથા મશાલો, ઘી, તેલ, દૂધ, દહિં,
 રોટલા, રોટલીના તથા પાણી એઠવાડ વગેરેનાં વાસણો ઉઘાડાં
 મુદ્દલ રાખવાં નહિ. એઠવાડ જે ઘડી પહેલાં જાનવરને પાઈ દેવો કે
 તાપ પડતો હોય તેવી જગ્યામાં છાંટી દેવો વગેરે યોગ્ય વ્યવસ્થા
 કરવો, નહિતર તેમાં અસંખ્ય સંમૂર્ચ્છિમ જીવ ઉપજે.

૪. મીઠું મરચું, વગેરે મશાલો રાખવાના વાટલા (લાક-
 ઢાનાં લાનાંવાળા) વધુ સ્વચ્છ રાખવા, અને વાટલાઓમાં રાખવા
 કરતાં મજબૂત ઘુચવાળી શીશીઓમાં રાખવા યુક્ત છે, કારણ
 કે ચોમાસામાં હવા લાગવાથી મરચાંમાં તદ્દર્શી લાલ સૂક્ષ્મ ફૂંડો
 પડે છે, તથા કુંથુઆ, લીલફુગ પ્રમુખ થાય છે, અને વાટલાઓમાં
 ત્રસ જીવ પણ વધી જાય છે; જે પછી રસોડામાં ઉતાવળે જોયા
 તપાસ્યા વગર વાપરવાથી આવા પ્રાણીઓનો વિનાશ થઈ જાય છે.
 મશાલા દાઢ શાકમાં, સાકર ચીની પ્રમુખ ચા દૂધમાં, ઘી તેલ

મુખ દાઢ શાક કે રોટલીમાં વાપરતાં પહેલાં સૂવ ચારિકોથી નપાસ કરવો કે તેમાં સજીવ કે નિર્જીવનું કલેવર તો નથી; નહિ-
નર અલ્પ પ્રમાણે મોટો અનર્થ અહર્નિશ થાય છે.

૫. સાંજે સૂર્યાસ્ત પહેલાં ચૂલો ઠારી નાંચવો, તે પણ સચિત્ત
(ફાંચું) પાણી છાંટીને ઠારવો નહિ; કારણ તેથી અગ્નિ તથા
પાણીના જીવોને અનિતીય કિલ્લામણા થઈ તેનો નાશ થાય છે.
ચાંચી મુદ્દલ ન રાખવું; નાનાં છોકરાંઓ હોય તો મવારમાં તાણું
કરી આપવું, જેથી શારીરિક અને ધાર્મિક એમ બે મોટા લાભ છે.
નાનાં વસ્ત્રાંઓને પ્રથમથીજ અમરુચ્ચ-અનંતકાલ માટે ઉપદેશ
કરતા રહેવું, જેથી તેઓ મોટી ડમ્પરે તેવી ધોજીયો દૂર રહે.
કુમળો ઢાઢી જેમ વાઢચી હોય તેમ ચઢી ગરું છે, પણ તેજ થઈ
પડે ગયા પછી વહે નહિ; તેથી ક્ષિત્રુવપના વાઢકોનો સ્વાર્થ
મુધારવો કે વગાડવો તે તેની માતા ઉપર વિશેષ આધાર રાખે છે.

૬. જો તમે શ્રીમંત હોયો તો તે પણ પૂર્વ શુન્યના ઉદયથીજ
છો, તો નોકર ચમેરેને હુકમ કરી જે કામ કરાવવું તેમાં વિશેષ
વિચાર કરવો, જે કાર્ય પાંચાચી જપનાચી થાય તે નોકર કદિપણ
ન પરી શકે. નોકરને શાક મમારવા આપ્યું હોય તો શાકની માથે
ધોજા બીધાંનું પણ હેટન કરી નાંચે, પાણી મટે તે પણ પણ
વિનાનુ, તથા તેનો મંચારો નીચે નાંચી દે કે ત્યાં પાણીનો મં-
ચારો ધીટા પાણીમાં નાંચી આવે કે મોટા પાણીનો મંચારો ત્યારા
પાણીમાં નાંચી આવે, પાણીના છટા લામન મોટાનાં ચોટે. ચઢી

તમે નોકર ઉપર વિશ્વાસ મૂકી તમારા જમેલા ઇઠા વાસણો
 એમ મૂકી હીંડોલા ઉપર કે સુખશય્યામાં આરામ કરો, પછવાડે
 કલાક સુધી તે વાસણો પડ્યા રહે, અને તેમાં ધવોધવ જીવો પડી
 તરફડીયાં મારી પ્રાણ છોડે. સ્વર્ગ રીતે શ્રાવકનો એજ ધર્મ છે-
 થાઢી વગેરે ધોડને પી જવું જોડે, કારણ તેમાં બે ઘડીમાં
 સ્વયં જીવ ઉપજે; વઢી પ્રમાદને લીધે પાણીયારા આગલ મોઢાની
 આસપાસ લીલ પળ થડ જાય, આવા અનેક દોષો આપણા પ્રમા-
 દથી થાય છે. જો તમારાથી આવું કામ થવું અશક્ય હોય તો
 નોકર પાસે ઉભા રહી યત્નાથી કરાવવું તે પણ યોગ્ય છે; નહિતર
 પુણ્યરૂપી મુઢી વ્યાજ મુઢાં સ્વાઈ જવાના, ત્યારે પરભવે ક્યાંથી
 સુખો મઢશે. અજરામર સુખ લેવાનો અવસર આવ્યો છે છતાં શા-
 માટે વિષય કંપાય ને વિકથામાં ગરકાવ થડ જાઓ છો ! પ્રમાદ
 મૂકો અને મનુષ્ય જન્મતું સાર્થક કરો ! દુષ્ટ પ્રમાદજ દુર્ગતિને વિષે
 લડ જવામાં મોટો તસ્કર સમાન છે, જેથી ચેતો !

૭. ચાર મહા વિગડનો અવશ્ય ત્યાગ કરો; આડસક્રીમ વ-
 રફ વિગેરે ઉપરથી મમતા છોડો; તમારા વાઢકોને અપીળ (વાઢા
 મોઢી) ના વ્યસન છોડાવો; કાચી માટી, કાચાં મીઠાનો ત્યાગ
 કરો-પ્રમાદ મૂકી અચિત મીઠું તૈયાર કરી વાપરો; રાત્રિભોજનનો
 તમે ત્યાગ કરો; જેથી તમારા પુત્ર વગેરે તમારું અનુકરણ કરે;
 તલ, સ્વસ્ત્રસનો ત્યાગ કરો; વોઢ અથાળાં વગેરેનાં સ્વાદ
 મૂકો-મૂકાવો (યથાર્થ રીતે જોતાં સ્ત્રીઓજ આવી અનેક

ધીજો વિચિત્ર પ્રકારે વનાવી પુરુષોને રસ ઇન્દ્રિયને આધીન કરે
 છે.) : વિદલનો શ્વાસ ઉપયોગ રાखો, કારણ કે તેમાં તમારું પ્રધા-
 નવર્ણ છે. કદાચ પુરુષ વિરતિવંત ન હોય તોપણ તમે તેને આવા
 દોષમાંથી અટકાવી શકો છો; ચેંગળ (રીંગળાં) પ્રમુખ શાકનો
 ખદ્યો કરવાનો ત્યાગ કરો; ચળીવોર શ્વાવાનો ત્યાગ કરો; વિક-
 થાનો પણ ત્યાગ કરો, “ સળ લાલેળો જાય ” જરા વિચારો,
 ધર્મકાર્યમાં પ્રવૃત્ત થાવ; ચલિત રસ, વાંશી માટે વહુ ઉપયોગ રાखો,
 લોટ, મુરચ્ચો, અથાણાં, સેવ, વહી, પાપટ પ્રમુખ વિગેરે માટે
 લહેલી હકીકત શ્વાસ ધ્યાનમાં લ્યો ને તે પ્રમાણે વર્તો, તથા જેને
 ઉપયોગ ન હોય તેને નમ્રતાથી કહો-શીશ્વો. અનંતકાયનો ત્યાગ
 કરો; આ મનુષ્ય જન્મ સફળ કરવા માટે લીલી હલ્દર, આદુ,
 લસણ વગેરે ગમે તે રોગ છતાં પણ મૂકો; આપણો અનાદિનો ક-
 મરૂપી રોગ ટલશે ત્યારેજ શ્વાસ શાશ્વતમુખ પામશું; ફાગળ ચોમાસું
 ઘેઠા પહેલાં તેલ આઠ માસ માટે સારા ઢામમાં ભરાવી રાखો;
 અશાઢ ચોમાસામાં શ્વાંઢ, કાજુ, વદામ, પસ્તા, દ્રાક્ષ વગેરેનો ઉપ-
 યોગ વંધ કરો; મુકવળી અશાઢ ચોમાસા પહેલાં વાપરી નાંચો અને
 ત્યારથી ફાતિક ચોમાસા પર્યંત તેનો ત્યાગ કરો; લીલો વાંસ,
 ઘીલો, ઘીલાં, કેરડાં, નાગરવેલના પાનને જલાંજલિ આપો; પર-
 દેશી મેંદો, પરમુદીનો લોટ કે રવો વજારમાંથી મંગાવવો વંધ કરો;
 મહે જરા તસ્દી લેજો પણ તેથી અનેક જીવોનો આશીર્વાદ મળશે.
 પાણી ધીની માફક વાપરો અને યજ્ઞવલ્ત ગલ્બાંવતી દિવસમાં ઘે-
 વ્રણ વચ્ચે ગલ્બા શ્રમ ઉઠાવશો તો પરમથે પસીનાનાં ટીપાં નહિ

पढे—अर्थात् सुखी यशो ने अनुक्रमे शिव संपदाने पण पामशो. विशेष तो तमारा प्रधानपणामां तमेज वाकेफ हो, तेथी दरेक कार्य उपयोग, विवेक, जयणा पूर्वक करो.

८. तिथीने दिवसे दळवुं, खांडवुं, भरडवुं, धोवुं, माथुं गुंथवुं, न्हावुं, छाश लेवा जवुं, गार करवी वगेरे करवुं कराववुं अनुमोदवुं नहि; तथा त्रण चोमासानी, वे आंवेळनी ओळोनी तथा पर्युषण पर्वनी एम छ अष्टांइमां उपर मुजवना कोइ पण आरंभ त्रियोगे (मन, वचन, कायाए) करवा नहि.

९. मिथ्यात्व लौकिकपर्व—जेमके दिवासो, रक्षाबंधन, श्राद्ध, नोरतां, हुताशनी, संक्रांत, गणेशचौथ, नागपांचम, रांधणछठ, शीलसातम (वाशी खावुं), गोकळभाठम, नोलीनवमी, अहवादशमी, भीमअगीयारशी, धनतेरशी, अनंतचौदश, अमावास्या, सोमप्रदोश, सोमवती, बुद्धाष्टमी, दशेरा, तावुत, बकरी इद प्रमुख पर्वो मिथ्यात्वना हेतु तथा अनर्थ कारक छे, तेथी तेनो त्याग करो; आपणे दुधपाक, वासुदी, लाडु वगेरे करीने खावाना क्यां बीजा दिवसो नथी के तेज दिवसे खावुं के उत्तेजन आपवुं ? आवा मिथ्या आचरणनो त्याग करी आपणो आचार शुं छे ते जाणवा-पाळवा उजमाळ थाओ ! धन्य छे सुलसा श्राविकाने के जेनुं सम्यक्त्व अत्यंत द्रढ हतुं, जेथी ते श्राविका आवती चोवीसीमां आ भरतक्षेत्रमां पंदरमा श्री निर्मम नामना तीर्थकर थशे.

૧૦. રહવા કૂટનાના ચાલ, દશા, અગ્યારમું, ચારમું તેરમું, દાદો, વામ્તુ, અઘરણી, શ્રાદ્ધ, વાઝલગ્ન વિગેરે હાનિકારક સિવાજો હવે પદના મૂકો ! તેયો ફાયદો તો લગારે નથી અને નુકશાન તો પારાવાર થાય છે.

મુઘ્ન બંદો ! ઉપરનો મૂચનાઓ વાંધો વિચારી તે મુજબ વર્તવા ઉત્તમાઝ યજો તો અવશ્ય આપણો સારો ઉદ્ય યજેજ.

પ્રૌદ સ્થાનકને વિષે ઉપજતા સંમૂર્છિમ મનુષ્ય પંચેન્દ્રિય જીવની પ્રમાદ દોષથી સેવાતી હિંસા-તે સંબંધી ફરેલો હલ્લેલુ સમગ્રી વિચારી જેમ યને તેમ ઉપયોગ રાસી તે દોષમાંથી મુક્ત થવા માટે યયાગ્રતિ ચીરં ફોરવયું.

૧. જેઓ નાના ગામમાં રહે છે, અથવા જેઓને નમીકમાં નદી, નજાર, દરીયા પિનારો, જંગલ, ધેવ, છુટી વાદ વિગેરે ભૂમિઓ હોય તેઓએ ડયાં છુટી બને ન્યાં છુટી હેવા સ્થાનકોને વિષે ક્ષાદા (વટીનીતી) અર્થે જયું, કેમજે સંયેજ પાયગ્યાનામાં નાય છે ન્યાં પ્રકાશની રામી, હવાનો અખાવ, દુર્ગંધીના કારણો વિગેરેયો શારીરિક આરોગ્યકાને નુકશાન યાય છે, તથા પાર્મિક રીતે તથા-મનાં ન્યાં કીટા વગેરે અગ્નિજીવોનો ઉત્પત્તિ રિનાગ તથા પ્રત્યે સંમૂર્છિમ મનુષ્ય પંચેન્દ્રિય જીવોનો હલ્લતિ વિનાશ યાય છે. કોઈ તેવા રોગીના ક્ષાદા પેદાશ્વર લખુનીતિ, વટીનીતિ કરવાથી

મયંકર રોગ પણ લાગુ પડી જાય છે. સાથ઼ના મૂ઼લ વગેરેમાં ધાવ-
રના રોગ ઘણાને લાગુ પડે છે. તે વગેરે અનેક શારીરિક અને ધાર્મિક
નુકશાન ન થવાને અર્થે છુટમાં જવું તે વહેતર છે. તે પણ કોરી
જગ્યાએ જ્યાં કીડી પ્રમુખનાં દર (સ્થાનો) ન હોય; લીલોતરી,
કાદવ, ખેજવાલી જગ્યા ન હોય તેવી ભૂમિને વિષે જવું, તેથી શારી-
રિક તંદુરસ્તી સારી રહે છે, તથા અનેક જીવોની દયા પડે છે,
માટે તે વાવત સ્વાસ ઉપયોગ રાખવો.

૨. લઘુનીતિ (પેશાવ) કરવો, તે પણ છુટમાં કોરી જગ્યામાં
કે જ્યાં તુરતમાં સુકાઈ જાય ત્યાં કરવો યુક્ત છે. પેશાવ ઉપર પે-
શાવ કરવાથી શારીરિક પ્રત્યક્ષ નુકશાન છે. મોરી, ગટર વગેરેમાં
પેશાવ કરવાથી અસંખ્ય સંમૂર્છિમ મનુષ્ય પંચેન્દ્રિય જીવો તથા કીડા
પ્રમુખ ત્રસ જીવોની ઉત્પત્તિ વિનાશ થાય છે, તેથી તેવાં સ્થાનો
વર્જવાં. શાહમાં મોરી વગેરે સ્થાનકે પેશાવ કરનારને છટ્ટ પડેલે જે
ઉપવાસનું પ્રાયશ્ચિત્ત કહ્યું છે, ત્યારે પાયલાનામાં જાડો પ્રમુખ કર-
નારને કેટલો વધો દોષ લાગે ? જેથી લઘુનીતિ (પેશાવ), વડી-
નીતિ (જાડો) છુટમાં કોરી જગ્યાએ જ્યાં સૂર્યનો પ્રકાશ પડે ત્યાં
કરવો યચિત છે.

૩. મુત્રમાંથી વઝસો નાંચતાં, નાકમાંથી લીંટ કાઢતાં, યું-
ક્તાં, વમન (ડલટી) થતાં, કાનનો મેલ, પર પરટવતાં યા શરી-
રના કોઈપણ ભાગમાંથી છાંદી, રસી, પ્રમુખ પરટવતાં નિર્જીવ
સ્થાનકે જ્યાં તરત સુકાઈ જાય, દિવસ દોય તો સૂર્યનો પ્રકાશ

પડે તેવા સ્થાને ઘરથી દુર જઈ પરઠવીને તેના ઉપર રાત્ર વરાવર નાંચવી. આ શાવતનો ઉપયોગ વિવેકી ધર્મત્માએ જરૂર કરવો શુકત છે. વલી આ પ્રમાણે ઉપયોગ ધારે તો દરેક સમજી માણસ કરી શકે તેમ છે. તેમ ન વર્તતાં અજયણાએ પરઠવવાથી તેમાં અસંખ્ય સંમૂર્ણિય પંચેન્દ્રિય જીવોની ઉત્પત્તિ વિનાશ થાય છે. વલી માંચી, કીટી, મંકોડાં પ્રમુખ જીવો તેને શાવાનો પદાર્થ સમજી ચોંટે છે, અને તેનો સ્પર્શ થતાં તેની પાંચ અંગ પ્રમુખ ધડલા, લોંદ, પ્રમુખની ચીકાશને લીધે ચોંટી જવાથી આજી અનેક ગ્રસ જીવો પ્રાણ મુલે છે વગેરે ઘણા દોષો થાય છે, તેથી કોરી જગ્યાએ પરઠવીને દુર-તજ રાત્રથી ઢાંકી દેવું, નહીંતર ફક્ત અંતર્મુહૂર્તના કાલમાં (કાચી ને ઘડીની અંદર) તેમાં સંમૂર્ણિય પંચેન્દ્રિય જીવો રૂપે છે. જેથી આ શાવત વિવેકી શાવકે દયાના કોમલ પરિણામ રાત્રી ઉપયોગ રાત્રવો જોઈએ.

૪. શરીર અભ્યંગ (તૈલમર્દન-પીઠી ચોળવી) કરીને સ્નાન કરવું, યા તે વગર ફક્ત સ્નાન કરવું હોય તો મોરી, શાલ વગેરેમાં જ્ઞાન ન કરવું કેમકે તે પાણીમાં શરીરના મેલ વગેરેને લીધે તે પાણી જેમને તેમ રહેવાથી અસંખ્ય સંમૂર્ણિય જીવો ઉત્પન્ન થાય નથા ઘણો વચન યા દીવસો મુષી તે પાણી એક જગ્યામાં રહેવાથી તેમાં વીજા પણ અનેક ગ્રસ જીવાદિની ઉત્પત્તિ વિનાશ થાય છે; તેથી ડ્યારે સ્નાન કરવું હોય ત્યારે નિર્જીવ જગ્યાએ રેતી પ્રમુખ હોય નેવા સ્થાને, ડ્યાં મૂચના પ્રકાશથી તુરતમાં મુકાઈ જાય ત્યાં જ્ઞાન

કરવું યોગ્ય છે. વઢી શ્રાવકે નદી, તળાવ, કુંડ પ્રમુખમાં કદી સ્નાન કરવું જોઈએ નહીં, તેથી અનેક જીવોની હિંસા થાય છે, વઢી પાણીનું પરિમાણ રહેતું નથી, ચૌદ નિયમવાળા શ્રાવકે તો બનતાં સુધી નદી પ્રમુખ જળાશયમાં ન્હાવું ન જોઈએ, કેટલીક વખત ફેરી જતુંથી પ્રાણ સ્વોવાનો વખત આવે છે, અથવા પાણીમાં મુંઝાડ જવાથી યા તરતાં ન આવડવાથી યા કોઈ તેવા સ્થાનમાં પગ પ્રમુખ ચુંચી જવાથી પ્રાણ જાય છે વગેરે અનેક દોષો હોવાથી તેવા જળાશયોમાં સ્નાન કરવું નહિ. સ્મશાનાદિ જવાના કારણે ઉપયોગી શ્રાવક ધારે તો પાણી ગઢીને સ્નાન કરી શકે છે, શ્રાવક અણગલ પાણીથી સ્નાનાદિ કાંઈ કરી શકે નહીં, ત્યારે જળાશયમાં સ્નાન કરવું-ક્રીડા કરવી તે કેટલા દોષનું કારણ છે ? આ વાત વિશેષ વિવેચન ન કરતાં જે વિષયપર આ લખવું છે તે માટે ઇટલે સ્નાન મોરી-સાલ, જળાશયોમાં ન કરતાં ઉપર કહ્યા મુજબ જયણાપુર્વક કરવું યોગ્ય છે.

ઇટલું સ્વાસ્થ્ય ધ્યાન રાખવું જે મધુનીતિ (પેશાબ), વઢીનીતિ (ઝાડો) જિનમંદિરથી જઘન્યપણે સો હાથ દુર કરવું જોઈએ, તેમજ નાકનું લીંટ, વઢીનો પ્રમુખ જિનમંદિરના કમ્પાઉન્ડમાં નજ નાખવાં જોઈએ. ઘણી જગ્યાએ જિનમંદિર પાસે ઓરહી પ્રમુખમાં સ્નાન કરવાની જગ્યાઓ રાખવામાં આવે છે, તેનું પાણી એકંદર ગટર-મોરીમાં જાય છે, વઢી ત્યાં સ્નાન કરવાની જગ્યાએ કોગળા કરવા, મોં સાફ કરવું, વઢીના લીંટ કાઢવાં, સાબુ પ્રમુખથી ન્હાવું વગેરે

અનેક દોષો સેવાય છે, તેથી કરીને તે પ્રમાણે આચરણ કરનારા-
ઓને જાણતા છતાં જેઓ આસપાસ કાન કરી જતાં છે તેઓ
પણ તેના જોત્તમદાર છે. આ માટે જેઓથી બને તેઓજ યથાશક્તિ
ઉપાય શોધી તે તે દોષો દૂર કરવા કરાવવા મયાસ કરવો યુક્ત છે.

૫. શાસ્ત્રમાં કહેલ છે જે ઇંદુ મોજન મુકયું નહીં, વેમજે તેથી
તેમાં અંતર્મુહર્તમાં અસંલ્પ સંમૂર્છિમ જીવની ઉત્પત્તિ થાય છે; તેથી
સ્વાવાની યાઢી ઘોડ પી જવી જોઈએ. આ વાચત મોટા જમણવારો-
નાનોમાં વઢુ અણઉપયોગ જોવામાં આવે છે. ચિરનિવંત તથા ચીજા
પણ વિવેકી શ્રાવક ઘંધુઓએ એ પ્રમંજે ઉપયોગ પૂર્વક જરૂર જોઈતું
સ્વાવાપીવાનું લેયું; જેથી ઇંદુ વધવાનો પ્રસંગ ન આવે.

૬. તેવીજ રીતે પાણીના સંબંધમાં પણ સમજવાનું છે. પાણી
કાઢવાને માટે જુદોજ લોટો રાખવો જોઈએ. ઇંદાં ખાજનો પાણીના
ગોઢામાં ઘોઢવાથી પણ પૂર્વોક્ત દોષ લાગે છે, તેથી આ વાચત
સ્વાસ ઉપયોગ રાખવો જોઈએ. કાઠીયાપાઢ ગુજરાત પ્રમુખ દેશોમાં
આ દોષ વધારે પ્રચલિત છે; તેથી તેઓ વધારે ટીકાપાત્ર થાય છે.
હવે નો ત્યાંના ખાડો, ઘેનેનો કંડક જાણત થઈ વધારે કઢવી
ટીકાના પાત્ર ન થવાય તેમ વેતી લેવાની પુરી જરૂર છે.

છેવટે સમાપ્તિમાં આ ગ્રંથમાં જે કોઈ મતિ મંદતાથી ઉત્પ્રવ્રતા
આદિ દોષ લાગ્યો હોય તેની સમા ચાહું છું ઇતિશમ્.

સર્વમંગલમાંગલ્યં સર્વકલ્યાણકારણં ।

પ્રધાનં સર્વધર્માણાં, જૈનં જયતિ શાસનમ્ ॥ ૧. ॥

સમાપ્ત.

પરમાર્હત શ્રીકુમારપાલ જૂપાલના વાર વ્રતની સંક્ષિપ્ત નોંધ.

—
*લેસક—મુનિ પુણ્યવિજયજી.

કેટલાક શ્રાવકો સ્વ અને પર એમ વન્નેને ઉપકાર કરવાને સમર્થ છે. એવી રીતે તેઓ વન્ને પ્રકારથી કુમારપાલ ભૂપાલની પેઠે સાર વાઙ્મા રત્ન સરિખા હોય છે. અત્રે અંતમાં તે શ્રીકુમારપાલ મહારાજે ગ્રહણ કરેલ સમ્યક્ત્વમૂલ વાર વ્રતનો સંક્ષેપ સાર લખવામાં આવે છે. જ્યારે એક રાજકાર્યભારનો મોટો વહેવાર ચલાવવા છતાં તેમની વ્રતાદિમાં કેવી ઉત્તમ વૃત્તિ હતી ત્યારે આજકાલના શ્રાવકો જે તે રાજાની અપેક્ષાએ એક અંશ માત્ર ઉપાધિવંત હોઈને કેટલે દરજ્જે પછાત છે તે તેનું તાદૃશ વ્યાન વાંચવાથી આપણી પ્રમાદ દશા પ્રત્યક્ષ તરી આવશે. તેઓ એક રાજા હોવા છતાં (સુ-કોમલપણાને અંગે) કેવા દૃઢ ચુસ્ત વ્રતધારી હતા તે વિચારો!!!

શ્રી કુમારપાલ રાજા સમક્ષિત મૂલ વાર વ્રતોને ધરનારા હતા;

*આ અમ્હણ અનંતકાયની વુકના કર્તા શ્રી જુનાગઢનિવાસી મિ. પ્રાણલાલ મંગલજીએ દીક્ષા લીધી હતી તેમનું નામ મુનિ પુણ્ય-વિજયજી હતું જેમણે આ લેખ લખ્યો છે.

સમ્યક્ત્વ એ એક અપૂર્વ વસ્તુ છે, જે સંસારમાં અમળ કરતા પ્રાણિને
 યજ્ઞે પ્રયાસે અને યજ્ઞે કાલે પ્રાપ્ત થઈ શકે છે. એવા સમ્યક્ત્વ વગરની
 કરાળી લુણ વગરના ધાન્યની જેમ તુચ્છ છે. અદાર દૂષણ રહિત
 ચીતરાગ જિનેશ્વર પ્રભુ તેજ સુદેવ; પંચમહાવ્રત યુક્ત સંયોગ રંગરૂપી
 તરંગમાં સ્તીલવાવાળા શુદ્ધ મરૂપણાના કરનાર તેજ ગુરુ, તથા તીર્થ-
 કર મહારાજે કરમાવેલ આજ્ઞા પૂર્વક અર્હિસામય ધર્મ તેજ સુધર્મ; એ
 વ્રણ તત્ત્વ સદ્દેશનાર તથા પ્રાણાંતે પણ ચલાયમાન નહિ થનાર એવા
 સમ્યક્ત્વધારક કુમારપાલ ત્રિકાલ જિન; પૂજા કરતા, અષ્ટમી
 ચતુર્દશીએ પૌષ્પોપવાસ કરતા, પારણાને દિવસે દષ્ટિએ પહેલા
 સેંકડો ગમે મનુષ્યોને યથાયોગ્ય આજીવિકા આપી સંતૃપ્ત કરતા,
 સાથે પૌષ્પ કરનારાઓને પોતાને ઘેર પારણા કરાવતા, ધનહીન
 થયેલ દરેક સાધર્મીને હજાર હજાર સોના મહોરો આપના, એક
 વર્ષમાં સાધર્મીઓને ક્રોડ સોના મહોરનું દાન દેતા, એ પ્રમાણે ચૌદ
 વર્ષમાં ચૌદ ક્રોડ સુવર્ણ મહોરનું સાધર્મીઓને દાન આપ્યું,
 અષ્ટાણું લાલ દ્રવ્યનું ઊચિત દાન આપ્યું ચરોતિર ગ્લાલ દ્રવ્ય
 આપી કરજદારોના છલત પદાવ્યાં, એકવીશ જ્ઞાન મંદાર
 લલાવ્યા, નિત્ય શ્રી ત્રિભુવનપાલ વિહારમાં સ્નાત્રોત્સવ
 કરાવ્યો, ધીરેમંદ્રાચાર્યના ચરણકમલોમાં દ્વાદશાવર્ષ વંદન કર્યું,
 પછી અનુક્રમે મર્વ સાધુઓને વંદન કર્યું; પહેલેથી પૌષ્પાદિવ્રત
 લેનાર યોગ્ય થાવકને વંદન મયા માનાદિક આપ્યું, અદાર દેશોમાં
 અમારિ પદદ વજ્રહાવ્યો, ન્યાય પંટા વગદાવી. વીજા ચૌદ દેશોમાં
 વનને વાંટ મયા મિત્રાદિને વંદે જીવ રક્ષા કરાવી, ચારમો ધુમાળીશ

નવા જિન મંદિરો કરાવ્યા, સોઝસો જોર્જોદ્ધાર કરાવ્યા અને સાન તીર્થયાત્રા કરી.

પ્રથમ વ્રત.

પ્રથમ વ્રતને વિષે “ મારિ ” એવો અક્ષર જો મુખથી બોલાય તોપણ ઉપવાસ કરતા. (જ્યારે આજકાલ ક્રોધાદિને વશ વની મારિ નાંચીશ, મરતો નથી ? મરી જા ! મમુખ અનેક તુચ્છ વાક્યો સહેજે બોલાય છે; પણ માફ હસતાં વાંઘ્યા કર્મ તે રોતાં પણ છૂટ્યાં મુઠ્ઠકેલ યશે, જેથી વચન શુદ્ધિનો ધ્યાસ ઉપયોગ રાખવો. ગૃહસ્થોમાં અને સ્વેદની વાત છે જે મુનિપણું અંગીકાર કર્યા છતાં પણ વચન-શુદ્ધિનો અવિવેક જોવામાં આવે છે પ્રથમ તો ઘરને વિષે ઘરના મુખ્ય માણસે નમ્રતાવાળી ભાષા બોલવી જોઈએ, જેથી આસપાસના પુત્ર પુત્રાદિ પણ તેવા વિનયવાન વિવેકી બને, અને મુનિને વિષે પણ તેના નાયકોએ આ વાચત સ્વયમેવ ધ્યાસ ઉપયોગ રાખવો અને અંકુશથી પણ નિવારવા. પણ જ્યારે સાધુપણું અંગીકાર કરી ભાષાસમિતિનો ઉપયોગ ન રાખે અને સારા ગૃહસ્થને પણ ન છાજે તેવા વચનો જેમ તેમ બોલે તો તે અતિ લજ્જાસ્પદ છે; તો મુનિઓએ તથા શ્રાવકોએ કુમારપાલ મહારાજના પ્રથમ વ્રતના નિયમપરથી ધડો લેવો જોઈએ.)

વીજું વ્રત.

ધીજા વ્રતમાં મૂલ આદિકથી અસત્ય ઘોળનાં ઑંવેલાદિ નપ કરતા. (જ્યારે વર્તમાન કલિકાલમાં શ્રાવકો કપાળને વિષે મધુ આણારૂપ નિલક (નિશાનિ-ચાંડલા) નાંબું ચોડું ફરી વ્યાપારાદિકને વિષે કપટ માયા મૂપાચાદપણે આજ્ઞા દિવસમાં અનેક વાર અસત્ય બોલે છે તે શું ? માર્ગાનુસારિપણના પાંચોદ્ર ગુણ માંદેહો મથમ ગુણ ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્યથી આજીવિકા કરે પરંતુ મધુનું ફરમાન મૂલો જાય છે ! હજુ સમ્યક્ત્વ, અણુવ્રત અને દેશ વિરતિપણું તો ઘણું દૂર છે. કેમકે જ્યાં મૂલ (વીજ) નું ઠેકાણું નહિ તો શાજા વૃક્ષ ને ફલ ક્યાંથી સંભવે ? દુકાનો પર ઘરાકોને ઢગલા તથા પોતાની દુકાન છોડી બીજે માલ ન સ્વીકારે તે માટે વિશ્વાસ પમાડવા ધર્મના સોગન પળ સ્વાય, અને કહે કે છેવટ આ ભાવ પડશે, અને સોગન સ્વાધા પછી ન્યૂન કહે ! અરે સાચા પળ ધર્મના સોગન સમકિતિ માણિ સ્વાય નહિ, ત્યારે અતિ સ્વેદજનક છે કે કેવલ પાપી પેટ મરવા માટે અને જે કુટુંબાદિક નર્ક ગતિને વિષે દીવો દેલાદવા વાલું છે તેના અર્થ આ ધર્મના જુઠા સોગન સ્વાતાં પળ આ વિચારાઓ હેશ માત્ર ઢરતા નથી. વઝી કોઈ દિવસિસા દે તો ઘચાય અર્થ કહેશે જે 'સાચું નમતું નથી. સાચું ઘોળીય તો ઘેલા મુલે મરીય', આજા વક્ત્ર ઉત્તર દેનારાણે જાણવું જોઈય કે-હાલ પળ અનેક મોટાં શહેરોમાં ઇંગ્લીશ ફર્મ-ઈંગ્રેજની દુકાનોમાં તથા કેટલાક પારસીઓ અને ચિરલા હિંદુઓ પળ એકત્ર ભાવ રાત્રે છે (ચોર્ટ ઉપર

સાધ્વીએ સંશય પળે જ્ઞાનિને પ્રાયશ્ચિત્ત પૂછી પચાસ વર્ષ પર્યંત ધોર તપ કર્યો છતાં અનેક દુર્ગતિઓમાં ઘળો કાઢ રાખઢી. આશ્વરે શ્રી પદ્મનાભ તીર્થંકરના સમયમાં નિઃશલ્ય થઈ મોક્ષે જશે. ત્યારે પોતાના દુષ્કૃતો આશ્વાજીવિત પર્યંત ગોપવી અનેક અસત્ય વચનો શ્રોલનાર પ્રાણિ પાપોની આલોચના લીધા વગર કેટલા ભવ પર્યંત ભમશે ? વલી કોઈ પોતાના મતરૂપી વૃક્ષનું કંદ રોપવાને અર્થે ધર્મની દેશના પળ ઉલટ પુલટપળે પ્રકાશે છે, અરે ! તે વિચારા અજ્ઞાનિઓ લેશ માત્ર સત્ય વચન ન વોલે ત્યારે તેની શી ગતિ ? અને તેવી સ્થિતિ હોઈને વલી આગલ કહે છે જે—

વહુ મુખે વોલ એમ સાંજલી,
 નવિ ધરે લોક વિશ્વાસરે;
 હુંઢતા ધર્મ તેણે થયા,
 ઝમર જીમ કમલની વાસરે.

ઉપર મુજવ જુદે જુદે સ્થલે અસત્ય ઉપદેશ સાંભલીને લોકોનો વિશ્વાસ (આસ્થા) ઉઠી જાય છે, અને ઝમર જેમ કમલની વાસ લેવાને માટે એક ફુલથી વીજે, વીજેથી ત્રીજે એમ ભમે છે તેમ આ કલિકાલમાં અસત્યવાદિકુગુરુઓના ફંદમાં ફસાયેલા પ્રાણીઓ ધર્મને અર્થે હુંઢે છે—ભમે છે, પળ સત્યધર્મ સદ્વક્તા પંચ મહાવ્રતના ધોરી એવા સુગુરુ વગર ક્યાંથી પામી શકે ? તેથી જૈનલિંગ-વેશને અંગીકાર કરો તે મુજવ યથાતથ્ય સત્ય વચન પ્રકાશવા ઉદ્યમધંત

થવું અને કુમારપાલ મહારાજ જ્યારે એક ધૂલિવશાત્ સહેજ અસત્ય બોલાવું ત્યારે આંખેલાદિ તપ કરવા, તે તો અણુત્રન (દેશવિરતી) ધારી દોડીને કેટલા ભવધોરુ હતા, તો ત્રિવિધે ત્રિવિધે અસત્ય ન બોલવાનું ઘટ ગ્રહણ કરી ઉપર કહેલા કોઈ પણ કારણોને અંગે હલાહલ અસત્ય બોલાય તો કેટલો સંસાર વયે ? તો તેવા શ્રાવ-કર્તુ પળ દૃષ્ટાંત લઈ સત્ય પ્રકાશવા પોતાની મુલ મુધારવા મુનિ-પણું ધારણ કરી સત્ય મુનિપણું વગાથવુંયુક્ત છે. તેમજ શ્રાવકે વિશ્વા-સપાત્ર પ્રમુખ દોષો વર્જી ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્ય મેળવવા સત્ય બોલવું તથા વપરના દૃષ્ટાંત મુજબ સામાન્ય કારણોમાં પણ કદિ અસત્ય બોલવું નહિ તેને માટે ઈંગ્રેજીમાં કહેવત છે. કે—

"Speak the truth and speak it ever. "

સાચું બોલ અને વઢી તે (સત્ય) સદા બોલ.

સત્ય વચનપર શાસ્ત્રમાં અનેક દૃષ્ટાંત છે તેનું મનન કરવું.

ગ્રીજું ઘન.

ગ્રીજા વ્રતમાં મન્યુ પાંડેશ્ચાનું દ્રવ્ય છેતા નહિ. (કલિકાવ્યના મદિમા) વડે આજકાલ, અન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્ય એકટું કરી સ્વપર આત્માને મલિન કરનારા શાળિઓ અનેક ચોરીનાં વારાવરણો મેરી પોતાને દુર્ગતિમાં જવાકું સંબધ્ન થશે છે. જેવા કે વ્યાપાર મોકળી

प्रमुखमां कूडां तोल, कूडां माप, सारा नरता मालमां सेळभेळ, वस्तु
 लइने पाछी आपवी नहि, एकना आठ दश गणा दाम करना, कुडा
 लेख लखवा, लांच लेवी-देवी, घराकने छेतरवा, सारो माल
 वतावी हलको आपवो, चोराइ वस्तु लेवी, दाणचोरी करवी, ज-
 कात न आपवी, कोइ चीज शेठनी लावतां या कोइ कार्य प्रमुखे
 मोकलतां चोरी करवी, हाथ चालाकी करी भय देखाडी अन्यने
 ठगवुं, खीसा कातरवा, हिसावमां ठगवुं, भूमिपर पडेली वस्तु उपाडी
 लेवी अने जेनी होय तेने न आपता या जाहेरमां न मूकतां पचावी
 पाडवी, तालुं उघाडी गांठ छोडी चोरी करवी, रेलवेनी मुसाफ-
 रीमां लगेज टीकीट प्रमुखनी अनेक चोरी अने विश्वासघात विगेरे
 अनेक चोरीना भेदो छे ते आचरवां, जे अति निंद्य छे, आलोक
 तथा परलोकमां अति दुःखनुं कारण छे तेथी तेवां अकृत्यो सर्वथा
 वर्जवा. कहेलुं छे के “ विविध प्रकारना उपाय अने छळ प्रपंच
 करीने जे बीजाओने ठगे छे ते महा मोहनो मित्र बनीने पोतेज
 स्वर्ग अने मोक्षना सुखथी ठगाय छे. ” उपर लखेलां नहि करवा
 योग्य अकृत्यो-चोरीनो त्याग करवाथी निर्वाहथाय नहि एम सम-
 जवुं नहि केमके निर्वाह तो पोताना पुण्य ने उद्यमथीज थाय छे.
 “ Honesty is the best policy ” प्रमाणिकपणुं ते उत्तम मार्ग
 छे, जेना उपर हेलाक श्रेष्ठीनुं दृष्टांत विचारवानुं केजे प्रथम अन्या-
 यथी व्यापार करता, एक वखत पुत्रनी बहुए कहुं के ससराजी !
 ने असत्य व्यापार करवो योग्य नथी. शेठे कहुं शुं करीए आ

संसार एवज छे. त्वारे बहुए कहुं जे व्यवहारभुद्धि सर्व प्रकारना
अर्थ साधन करवा समर्थ छे, तो छ मास तमे न्यायधी व्यापार करी
जुओ. ते बात शेठे मान्य करी अने तेम करवायी ग्राहकनी वृद्धि
थइ, माल घणो खपवा लाग्यो अने छ मासिक हिसाब करवायी
एक पल प्रमाण (अढ़ी तोला) सुवर्णनो लाभ थयो. ते बात पुत्र
वधुने कहेवायी तेणीए कहुं के आ न्यायोपाजित वित्तधी कौइ पण
प्रकारे हानि थायज नहि, ए बात सांभली शेठे अजायब थइ ते
सोना उपर लोखंड जडावीने तेनुं एक शेर तोळवानुं काटलु कयुं,
तेना उपर पोताना नामनी महोर-छाप मारीने दुकानमां तोळवा
माटे ते शेर राख्यो. ते जेम तेम दुकानमां रखइतो पड्यो रहे तो
पण तेने लइ जवानी फोइनो बुद्धि थइ नहि, पछी ए शेरनो परीक्षा
माटे शेठे तेने एक नाना तळावमां नाखी दीयो. बनवा काळधी तेने
एक मत्स्ये तेना पर चीकाश बिगेरे होवायी गळी लीयो अने थोटाज
वखतमां ते मत्स्येने मालोए पकडी तेने चीरता पेटमांथी शेरीओ
नीकळ्यो, तेना पर हेलाक गेठनुं नाम होवायी ते शेठनी दुकाने पाछो
आपी गयो. आयो शेठने पूर्ण प्रतिनि थइ अने “मत्पतायोज वेपार
बलावबो” एवो निश्चय कयौ. तेम करवायी अति लाभ थयो,
मोटो श्रीमंत बली राजमान्य थयो, उत्तम श्रावकना व्रत पाळनारो
अने सर्व लोकामां प्रख्यात थयो के आ सत्यज वेपार करे छे. तेनुं
दृष्टांत लइ घणा लोको मन्य वेपार करवाने आदरघन थया. अने
बडी एथी पण एनी एटली बथी अधिकता थइ के ते हेलाक गेठनुं

જે કોઈ નામ દે તેનું ચઢાય તેવું વિઘ્ન દૂર થઈ જાય; એવો સર્વ લોકને નિર્ણય થયો. જેનું નામ હજી સુધી ચાલુજ દેશાય છે. સમુદ્રમાં હોડી-વહાણ હાંકનાર સ્વલાસીઓ હલેસાં પાણીમાં ચલાવતાં “હેલા-શાહ હેલાશાહ” એવો શબ્દ બોલે છે. તેઓ જેમ તે શેઠના પ્રમાણિક-પણાને પ્રભાવે મહા સમુદ્ર ઉલંથી જાય છે, તેમ જે ભવ્યો નીતિ ન્યાયથી વ્યાપાર નોકરી વગેરે કરી માર્ગાનુસારીપણાનો પ્રથમ ગુણ ન્યાયો-પાર્જિત વૈભવનું સેવન કરે તે અનુક્રમે સમ્યક્ત્વ, દેશવિરતિ અને સર્વ વિરતિના અધિકારી થઈ સંસારરૂપી મહાસમુદ્રનો પાર પામી નિર્વા-ણપદને પામે છે.

શ્રાવકોએ ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્યથી આજીવિકા કરવાનો સ્વાસ-ચાલ રાખવો જોઈએ. વઢી મુનિઓએ આ વિચારા મુગ્ધ કર્મદાન પ્રમુશ્વના આરંભમય તથા અન્યાય પૂર્વક દ્રવ્ય મેલવનારા શ્રાવકોને પ્રથમ તેજ ઉપદેશ અવાર નવાર આપવાની જરૂર છે. કેમકે જેવા દ્રવ્યનો આહાર તેવો ઓઢકાર, તેમજ તેવા અન્યાયથી દ્રવ્ય પ્રાપ્ત કરી તેમુનિ-ઓને આહાર પાણી (દાનાદિ) વહોરાવે ત્યારે તેમની પળ મન શુદ્ધિ ક્યાંથી થાય ? અન્ધોઅન્ય ફરજ વજાવવી યુક્ત છે. પૂર્વે પળ સાંભ-લીયે છીયે કે એક શ્રેષ્ઠિએ મંદિરમાંથી દેવને મુકેલ મુગંથી ચોખાને વદલે તેનાથી વિશેષ ગુણા ચોખા મૂકી તે ચોખાની સ્ત્રીર કરી એક મુનિને વહોરાવવાથી તેમને પ્રવલ પ્રમત્ત ભાવ થયો. તેનું કારણ તપા-સતાં પૂર્વોક્ત અન્યાય માલુમ પડ્યો. વાદ તે મુનિને સર્વ આહારનું વમનાદિ કરાવી શુદ્ધિમાં આણ્યા. આ ઉપરથી અન્યાયથી પ્રાપ્ત

કરલ દ્રવ્ય આનકોને મેઘન ગ્રનિકોને વળ મે અમુદતાનુ કારણ

સામ્રાજ્ય વતેશ ?

immortality

() ત્યારે કુમાર-
થશે.)

ચતુર્થ વ્રત.

ચતુર્થ વ્રતમાં કુમારપાલ મહારાજાએ ધર્મ પામ્યા પછી પરણ-
વાનું નિયમ કર્યું. ચાતુર્માસમાં મન, વચન અને કાયા એમ ત્રણ
મફારે શીલ-વ્રત્તચર્ય પાલના, મનથી શીલ માંગતે છે તે સપણક
(સપવાસ) કરતા, વચનથી માંગતે છે તે આયેવિલ કરતા અને
કાયાથી માંગતે છે તે એકાદન કરતા. પરસ્ત્રી પ્રત્યે સહોદરનું વિરુદ્ધ
ધારણ કરતા. મોપલ દેવી વિગેરે આઠે રાણીના મૃત્યુ બાદ મપાના-
દિકોએ પશું કસા છતાં પણ પરણવાના નિયમનો તેમણે મંગ કર્યો

નદિ. આગવિક (આરતિ) માટે સાચે રાખવા ધોપલદેવી રાણીની
મુવનંતી મૂર્તિ કરાવી. શ્રી ગુરુમહારાજે વાસક્ષેપ પૂર્વક તેમને રાત્ર-
પિંતું વિગદ આપ્યું.

ડગર મુનવ હુમારવાલ મહારાજા ચતુર્થ વ્રતને વિશે ત્રિવિધે
સાગ્ગ મનિષા પૂર્વક શિષ્યવ્રતું પાલન કરતા. પરમ્પી તો જેમને સદા
મા પોતે મુનવજ હતી. ગ્યારે માસ કાલ પગદારા લંપટ મનુષ્યો
ઠેર ઠેર શ્વાનની જેમ ભરફતા કરે છે, તેથી ચમેચર શ્વાન (કુતરો)
જેમ હાટકાંતે હુમતાં આનંદ માનો લીધે છે (પોતાના મુલમાં
શારફે લાગવાથી લોહિ નીકળે છે તેને ચાટે છે, પણ તેથી જરા પણ
હુમિ થતો નથી) તેમ પોતાની કીચે શક્તિનો નાજ પ્રત્યક્ષ થવા
ડગરાંવ અનેક મહારોગને વગ્ન થતાં પણ મૈથુનને વિશે લીન થઈ જાય
તે, પરમ્પીની ડગ્લા મનથી પણ કરનાર સાવળની જેમ નર્કે ગતિ
પામે છે ગ્યારે મન વચન અને કાયાથી પરમ્પી ગપન કરનારનું મોં મું
કાંઈ, સ્વદારા મંત્રોથી મુશ્વાતક મુદમંત મેટની ધૈર્યવાને મદ્યધાર
અન્ય છે કે જેને અમવા રાગીક અનેક પ્રકારે અનુકૂળ સ્વમર્ગ કરતા
છતાં પણ તેઓ મનથી કિન્નિત હન્યા નદિ. રહ્યો જંતુધ્વામિકે કેડે
આટ કન્યા સાચે રાગિ પ્રદન કર્યા છતાં પણ વિપયને વિપત્ત્ય
મળતી આટે હોતે પણ પ્રતિહોરી પ્રાનઃખાટે સારિય ધર્મીકારકરું.
મર્મથી આમર્યતત્ક શ્રી મુલિમદ્ર સ્વામિનું સમિય છે કે જેને કો-
શરા હેમરાતે ત્યાં રાપ કરે પડેત મદા છતાં પણ સારિય વરતે તેમ
કોશરાતે ત્યાં રાતુરનીય શ્રી મુદમ્મ મોજન કરતાં, કોશરાતે અનુ-

કુલ ઉપભર્ગ પ્રમુખ છતાં કામરાજાનો પરાજય કર્યો. જાત્રુને વિષે
 અનેક દર્શનો છે તેનો ઘટો ત્હા શ્રાવકોએ વને તો મર્વણા મૈથુન-
 ત્યાગ ઠેવટ સ્વદારા સંતોષી અવશ્ય થયું જોડે. તેમાં પણ પર્યુષણા
 દિક્ષા અઢાડાઓ, કલ્યાણકના દિવસો અને ચાર તિથિના દિવસને
 વિષે સર્વથા મૈથુનનો ત્યાગ કરવો જોડે. ઘણી ઉત્તમ શ્રાવક તથા
 શ્રાવિકોએ આ સંસારના મત્યક્ષ વૈરાગ્યજનક નાટકનો વિચાર કરી
 કામને ઉત્તેજક, પૈસાનું પાણી કરનાર તથા ઝાગરાથી શરીરને
 દાનિકારક અને ઘસતનો ગૈરઉપયોગ કરવાવાળાં નાટક પ્રમુખનો
 અવશ્ય ત્યાગ કરવો જોડે. કારણ કે માયઃ ઘણાં જનો નાટકમાં
 મન અને વચનથી પરચ થઈ મહાકર્મવાંધે છે. ચતુર્થ વ્રત પાઢ્યાના
 ઇચ્છકોએ રસનેંદ્રિયને ચરાચર વગ રાખવી જોડે. વને ત્યાં મુખી
 અચિત્ત જલ વાપરું, માદક પદાર્થોથી દુર રહેવું, ચક્ષુ ઇંદ્રિયને
 મર્કટની જેમ ડ્યાં ત્યાં દોઢવા ન દેતાં વશ રાખવી, ચાલતાં પણ
 માયઃ નીચી દૃષ્ટિપૂર્વક ચાલવું, નવ વાદોનું સ્વરૂપ સમજી ચરાચર
 પાઢવી, ઇકાંતમાં પરણી સાથે તો થું પણ સ્વમાતા કે વ્હેન સાથે
 પણ રહેવું નહિ-ચાત કરવી નહિ, તંબોલનો અવશ્ય ત્યાગ કરવો
 અને પૂર્વે થયેલા મહા શ્રિયલ્લવંત પુરુષોનાં ચરિત્રો વિચારી મનથી
 પણ અગ્રહનો ત્યાગ કરવો. પંચ મહાવ્રત ધારક મુનિઓ તથા સા-
 ધ્વીઓએ ચતુર્થ વ્રતના રક્ષણ માટે ગ્વાસ લક્ષ રાખવું યુક્ત છે.
 મુનિએ સાધ્વી તથા શ્રાવિકા પ્રમુખનો પરિચય તથા સાધ્વીઓએ
 મુનિ તથા શ્રાવક પ્રમુખનો પરિચય રાખવો યુક્ત નથી. નવવાદોનું

વરોવર પાલન કરવું. જેઓ આ મહાવ્રતનું સ્વંદન કરી જૈન મુનિનું લિંગ ધારણ કરી અનેક અનાચાર સેવે તે મહા પાપી શાસનની કેવલ હીલના કરાવે છે. જો પોતે વ્રત પાલવાને અસમર્થ થયો હોય તો તેણે વેશને છોડી દેવો યુક્ત છે. પૂર્વ પળ આર્દ્રકુમાર તથા નંદી ષેણ મુનિને (ભોગાવલી કર્મ અવશ્ય છે) તેવો પ્રસંગ પડતાં વેશને છોડી દીધો છે. કેમકે ગધેદાની ઉપર હાથીની અંવાડી કદી શોભે નહિ. મનથી પળ અબ્રહ્મનો વિચાર થતાં રહનેમિની જેમ પ્રતિબોધ પામી વિષયથી વિરમી લાગેલ દોષનું પ્રાયશ્ચિત્ત અંગીકાર કરી શુદ્ધ થઈ ચારિત્રનું પાલન કરવું જોડે. તેમ નહિ કરતાં જે વેશધારીઓ પ્રત્યક્ષપણે અનાચારનું સેવન કરે તે મહા કર્મ બાંધી દુર્ગતિના દાસ થવાના. કુમારપાલના વ્રતની દૃઢતાનું દૃષ્ટાંત લઈ હૃદયે સાન લાવી વિષયથી વિરમવું યુક્ત છે.

પાંચમું વ્રત.

છ ક્રોડ સુવર્ણ મહોર, આઠ ક્રોડ રૂપા મહોર, દશ સો (હજાર) તોલા મોટી કિંમતના મણિરત્નો વિગેરે, વત્રીશ હજાર મળ ઘી, વત્રીશ હજાર મળ તેલ, ત્રણ લાખ મળ ચાવલ તથા ચણા, જુવાર અને મગ આદિક ધાન્યોના દરેકના પાંચ લાખ મુઢા, ઘર-હાટ સભા વહાણ ગાડી પાલખી રૂપિયાદિ; અગ્યારસો હસ્તિઓ; પચાસ હજાર રથો, અગ્યાર લાખ ઘોડા, અઠાર લાખ સુખટો એવી

રોતે સર્વ સૈન્યનો મેલાપ હતો, इत्यादि. (શ્રાવકે ઉપર મુજેવ કુમા-
રપાલ દહારાજના પરિગ્રહનું પરિમાણ જાણી જેમ બને તેમ અલ્પ
પરિગ્રહ રાખવો. જેમકે પરિગ્રહ તે, પાંપનું મૂલ છે, પુણિયા શ્રાવકની
જેમ સંતોષદૃષ્ટિ ધારણ કરવી. પરિગ્રહરૂપી ગ્રહથી સર્વ જગત્ પ્રાપ્ત
ગ્રસાપેલું છે. મુનિપણું ધારણ કરી પરિગ્રહ, ધન, કંચન, સ્ત્રી પ્રમુલ્કને
વિપે મૂર્છા ધારણ કરે છે, તેઓ શ્રાવકથી યતા ઠાન ધર્મથી ભ્રષ્ટ
થાય છે; તેવા પેશ વિઢંબક, લંપટી, છપ્ર ધારણ કરનાર-કરાવનાર,
પાલસી મીયાનાને વિપે આંરંદ યનાર, રેલ પ્રમુલ્ક ઘાહનને વિપે મુ-
સાફરી કરી પોતાને સત્યમાર્ગપાલક કહેવરાવનાર, પગમાં મુટ મોર્જા
ચાલતી પ્રમુલ્ક ધારણ કરનાર, તંબોલ-પાન ચાવનાર, ઠાપમાં
(પેશનેચલ) મુક્કોશિત લાવતી છત્રી રાસનાર, રાત્રિ મોજન ક-
રનાર, દત્તણિઓ રાખનાર, નિઝ માર્ગના ચમટ પુલટ પ્રકાશક,
સચિત્ત પાળી વાપરનાર, આરંભાદિ કરનાર અને કરાવનાર, ગાત્રી
તકોયાના માલિક, મહ્યામહ્યા પેચાપેચનો વિચાર નહિ રાખનાર,
પીઠાં કપડાં પહેરવામાત્રે સંવેગી મનાવનાર, ઓકોને ટગનાર, દેવ
દ્રવ્ય જ્ઞાનદ્રવ્યનું મસણ કરનાર, મિનમંદિરનું ટપરીવળું ધરાવનાર,
ઉપાશ્રયના માલિક યદ્દ બેસનાર, પોતાની માનતા-પૂજા કરાવ-
નાર, ગુણ નહિ છતાં થીપૂજ્ય, પંચાસ, આષ્ટાસ, ટપાધ્યાય, મટ્ટા-
રક, પ્રમુલ્ક પટ્ટી ધારણ કરી કરનાર, મલ્લ જંત્ર દોરા ધાગા કરનાર,
શરદ્ય પ્રમુલ્કને ઓપધાદિ આપનાર-વઠાવનાર, મનિગ્રન્થાદિ ત્રિ-

એક માસે કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી સિદ્ધિ પદ મેઝવું હતું પણ
 ભંગ કર્યો નહિ, તેની જેમ શ્રાવકે લીધેલા વ્રતનું પાલન કરવું
 હે. શેપાકાલ તથા ચાવજીવ માટે બને ત્યાં સુધી દિશા
 ફરવું જોઈએ. અનાર્ય દેશોમાં જવાથી પ્રાયઃ વૃદ્ધિની અપ્રત્યક્ષતા થવા
 પામે છે, ભક્ષ્યાભક્ષ્ય પેયાપેયનો વિચાર રહેતો નથી. ફેશન (મોજ-
 શોખની ફીશીયારી) માં પસાડ જવાય છે, વહુધા ઇંદ્રિયો
 નહિ રહેવાથી વિપરીત-લંપટી વની જાય છે અને તેના લીધે કેટ-
 લાએક તો મહા રોગોને વશ પડી દેશમાં આવતાં થોડા અરસામાં
 પરલોક ગમન કરી જાય છે, અને અંતે કાંઈ ધર્મસંવલ પામી શકતા
 નથી. આર્ય દેશપણું મહાપુણ્ય યોગે પામી શકાય છે પણ જે પ્રાણિ-
 ઓ આજીવિકા માટે યા કર્મને વશ થઈ મોજશોખ કે માનપાનની
 સ્વાતંત્ર્ય દુર દેશોમાં ભ્રમણ કરી જીવિત પાયમાલ કરે છે, તેઓ
 કુમારપાલ મહારાજનો ધડો લેવો જોઈએ.

સાતમું વ્રત.

કુમારપાલ મહારાજને મધ, માંસ, મધ, માંસ, વહુ વીજ,
 પાંચ જાતના ઉદુંવર ફલ, અભક્ષ્ય, અનંતકાય, ઘેવર આદિકનો
 નિયમ હતો. દેવ પાસે નહિ ધરેલાં વસ્ત્ર ફલ તથા આહાર આદિક-
 નો ત્યાગ હતો. ધર્યા પછી બાકીનું વાપરતા. એક પાન રૂપિ સ-
 ચિત્ત અને તેના પણ એક દિવસમાં આઠ વીડા સ્વપતા. રાત્રિ

चारे प्रकारना आधारनो निषेध हतो. वर्षाकालमां एकं घीनी विंगय
 छुटी हती. शाद्वल लोलोत्तरी, शाकनो त्याग हतो. निय एका-
 शन करता. पर्वने दिवसे मैथुन, विंगय तथा सचित्तनो त्याग हतो
 श्रावकोए कुमारपाल महाराजनी जेम बावीश अभक्ष्य, अनं-
 तकाय (जेनुं विवरण विस्तारथी अगाड लखवामां आवेल छे.)
 नो समजपूर्वक त्याग करवो. वस्त्रनो उपयोग माटे या व्यापारार्थे
 नियम करवो. फल वनस्पतिनो नियम यावज्जीव माटे ग्रहण
 करवो. सचित्तनो बने तो सर्वथा या यथाशक्ति त्याग करवो.
 पन्नर कर्मदानना व्यापारनो अवश्य त्याग करवो. आ बाबत
 शास्त्रकार ज्यारे भार दइ त्याग करवा उपदेशे छे त्यारे आजकाल
 अनेक श्रीमंत गणावा श्रावको मील, जौन, मेस. फेफटरीओ, अने
 माइन्स (खाणो) ना महा आरंभदायक व्यापारोमां मशगुल थइ
 रखा छे. जे मील मसुखना आरंभनुं वर्णन करवां एक ग्रंथ यवा
 पामे, आम आसदायक रीते अनेक जीवोनो बिनांश यतां पण
 आ मोल मसुखना माळेकोना मगजपर असर यती नथी; तेनुं
 कारण कलिकाळनो केर अने तेथी तइन निःशुक्क परिणाम यवायी
 तेओने स्वप्ने पण तेथी मुक्त थवानो विचार न आवे. आखी
 जींदगी निष्फल करी, अनेक पापनी पोटली शिरपर बांधी. पोते
 एकलोज दुर्गतिमां फटवा फल चाखे. भवभीरुए तेथी विरमयुं
 जोइए. आ महा आरंभदायक मील बगेरेना शेरु छेवा, के तेना
 पाटनरो (भागीदारो) थवुं. या दलाली करवी बगेरेथी आत्मा-
 र्थीजनोए दूर रहेवुं. जमीनदारोने पण अनेक आरंभ करवा

કરાવવા પડે છે, તેથી નિર્દોષ વ્યાપારથી આજીવિકા ચલાવવી
યુક્ત છે. એકાદશનાદિ વ્રત નિત્ય કરવા, પર્વને દિવસે તથા કલ્યા-
ણકાદિ અઠાઈના દિવસોને વિષે મૈથુનનો અવશ્ય ત્યાગ કરવો તથા
વોજા પળ આરંભો વર્જવા.

આઠમું વ્રત.

કુમારપાઠ મહારાજે સાતે વ્યસનનો દેશમાંથી
સમુદ્રમાં ફેંક્યાં.

શ્રાવકોને સાત વ્યસનનો અવશ્ય ત્યાગ હોવો જોઈએ. તેમજ
અપધ્યાન-મનનું આહટ દોહટ ચિત્તવબું. પાપોપદેશ-પાપનો ઉપદેશ
વિના સ્વાર્થે દેવો; હિંસપ્રદાન-જેનાથી હિંસા થાય તેવી चीजો
વગર સ્વાર્થે લેવી દેવી (જેમકે. વંટી, જાળીયા, છરી, સુડી, કોદાલી,
કોશ, અગ્નિ, દીવાસબી, અનેક પ્રકારના હથિયાર, અધિકરણો);
પ્રમાદાચરણ-પ્રમાદના આચરણ છૂટેલે વિકથા મદ પ્રમુખ કરવું.
તે; ઉપર લેખેલ ચારે પ્રકારનો ત્યાગ કરવો. જુગટું રમવું નહિ,
હોડ પળ કરવી નહિ, પથુ પંચી ક્રીડા અર્થે પાંજરે ન રાખવાં,
હોલી પ્રમુખ જોવાં નહિ, નાટક નાચ ઘોડાની શરત પ્રમુખ જોવાં
નહિ, ફાંસી દે ત્યાંજવું નહિ, જ્ઞાઢ વનસ્પતિ વગર કામે ન તોડવાં,
ગંજીફો ચોપાટ પાસાની રમત પ્રમુખનો ત્યાગ કરવો, દીવાલો
પ્રમુખ પ્રસંગે દાસુવાનું ફોડવું નહિ, વાંદરા, ભવાયા, નટ, મદારી

મજૂર, રબર, અન્ય દેશ દેશનાનાં વસ્તુ, ભાવો, ભાગ્ય, મેન્ડા, રમણેટા, હાથો બોટાના કુટો, શક્તિની મન્યો જેવું મંગીન શ્રવણ, જાણાર્થની શીજળકની પ્રજ્ઞ કોરેનો મ્યાગ કરવો, જેવું રંધો કનદેવ જાણો, રમણનો મેંડ રવર, દિગ્ગામ્યની ઇંડિ મ-
મુલ અનેક કોષો થાય છે.

નવમું પ્રત.

નવમા પ્રતમાં કુમારપાલભૂષાજને વળે વલ્લભ સામાયિક કાર્યું તથા તે વરતે પાતે શ્રી દેવદંતપાર્ય વિના ર્વજાપો માયે શોભ-
વાનો હેને ત્યાગ હતો. દેવદંત દોગદાસના ધાર મકાશ તથા શીન-
રાગ સ્તવના શીષ મકાશનો પાઠ કરતા.

આ કુમારપાલ મહારાજની જેમ તથા પુણિયા શ્રાવકની જેમ શ્રાવકે સામાયિકને દિવે ઉચારે ઉચારે અવકાશ મળે ત્યારે ત્યારે રવમી વર્ણ જોઈએ, એવડ વે વલ્લભ પ્રતિક્રમણ, સામાયિક, અવશ્ય કરવાનો નિયમ હોયો જોઈએ, આજકાલ વિકલાપમાં કલાકના કલાકો નીકળી જાય, પ્રમાદ નિદ્રા યા નાટક ચેટકમાં પહોરના પહોર ચાલ્યા જાય પણ ફક્ત વે ઘડીના સામાયિકનો ફુરસદ ન મળે તે જીવંતી દીન પુણ્યાઈ સમજવી. સમજુ ને વિવેકી શ્રાવકે અવશ્ય સામાયિક કરવાનો સ્વપ કરવો જોઈએ. વલી સામાયિકમાં યતા વધીશ દોષોને જાણી તેને વર્જવા જોઈએ. પણ સામાયિક લઈ

बे घंटीनो काल जेम तेम पूर्ण करवो, या निद्रा लेवी, के नकामी परचुरण वातोमां बखत काढवो, या वाद विवादनी वातो कहाडी चर्चा उठाववी ते युक्त नथी. जुओ के कुमारपाल मशाराज सामायकमां गुरुमहाराज शिवाय अन्य साथे बोलता पण नहि ते केटलो अभ्यास करता तेज तेमनो आदर-विवेक दर्शावी आपे छे. तो सामायिक अंगिकार करो नित्य ज्ञानाभ्यास बधारवो, तत्वनी वातो समजवी तथा समभावमां वर्तवु.

दशमुं व्रत.

दशमा व्रतमां चोमासामां रणसंग्राम न करवो. गीझनीना सुलतान आवते छते पण नियमथी चलायमान थया नहोता.

श्रावके दशमाव्रतने विषे चौद नियमनो अतिसंक्षेप करवो. ते दिवसे वर्तमान प्रवृत्तिने अनुसारे उपाश्रयने विषे दश सामायिक करवां, अने यथाशक्ति उपवास एकासणुं करवुं, धर्मध्यानमां प्रवर्तवु. आ दशमुं व्रत मैथुनना त्यागी तथा रात्रे कामकाजनो जेओने उपाधि नथी तेओने संध्याथी लइ प्रातःकाल पर्यंत चार पहोरनुं देशावगाशिक ज्यारे धारे त्यारे बनी शके तेवुं छे. उपाश्रयनी जोगवाइ छते त्याज या स्वगृहने विषे संध्याये प्रतिक्रमण साथे चार पहोर या एक बे व्रण पहोर (जेवी स्थिरता) ना देशावगाशिकनो नियम करी बने तेटला सामायिक करवा. एक

યા જે વસ્તુ પ્રતિક્રમણ કરવાં. વાકીનો વસ્તુ સંચરમાવવાં વર્તવું
 ધર્મકથા સિવાય વિકથા તથા સાંસારિક કાર્ય કે સ્વપ્નનો ત્યાગ
 કરવો. વિવેકી શ્રાવક આ વ્રતનો અવકાશ મળે ત્યારે લાભ લઈ
 શકે તેવું છે તેથી તેનો જરૂર સ્વપ્ન કરવો.

શ્રગ્યારમું વ્રત.

કુમારપાલ મહારાજ પૌષ્પોપરાંસ કરતે છેને રાત્રિય કાઢસ-
 મા ધ્યાને રહ્યા હતા, તે વસ્તુને પગે મંકોદો ચોટ્યો, માળસો
 તેને હલેદવા લાગ્યા, પરંતુ ક્રોધથી તે ચોટીજ રહ્યો, તે વખતે તે
 મંકોદો મરી જવાની શંકાથી પોતાના પગનો ચામડો સહીત તેને
 દૂર પર્ચો. પારણાને દિવસે સપડ્યા પોમાનીઓને યોજન કરાવતા.

શ્રાવકોષ્ આ મહાન મુકોમલ કુમારપાલ મહારાજના વ્રતની
 હદતાનો વિચાર કરવો કે એકમંકોદાની દયા માટે પોતાની પગની
 ચામડી છેદી નેત્રાવી, તેના ચીર પુરણોનો ચઢિદારી છે. પૌષ્પોપ-
 રાસ જ્યારં જ્યારં બની શકે ત્યારં ન્યારં જો આગ્યાને ધર્મનો પુષ્ટિ
 કરવો પુત્ત છે.

વારમું વ્રત.

અતિથિ સંવિભાગ—દુઃખી એવા સાધર્મી શ્રાવકોના વહોં-
તેર છાશ દ્રવ્યનો કર મૂકી દોધો.

મુનિમહારાજને (પ્રથમ તથા અંતિમ તીર્થંકર મહારાજના)
રાજ્યપિંઢ કલ્પે નહિ તેથી ભરત ચક્રવર્તિની જેમ કુમારપાઠ મહા-
રાજે સીદાતા એવા અનેક સાધર્મી વંધુઓનો ઉદ્ધાર કર્યો. શ્રાવકે
વની શકે તો નિત્ય ગુરુ મહારાજની છતી જોગવાઈ અશન, પાન,
સ્નાદિમ અને સ્વાદિમથી પ્રતિલાભી પછી પોતે ભોજન કરવું ઉચિત
છે. હેવટ પૌષ્ઠોપવાસને પારણે મુનિમહારાજને નિમંત્રણા કરી દરેક
વસ્તુ વહોરવા માટે વિનંતિ કરવી. તેમાંથી જે વસ્તુ મુનિમહારાજના
સત્પાત્રને વિષે પડે, તે વસ્તુથી અતિથી સંવિભાગને દિવસે એકાશન
કરે. યા યથાશક્તિ વીયાસણ પ્રમુખ કરે. વર્તમાન કાઢમાં લગ્ન પ્રસ-
ંગોમાં, યા વારમું તેરમું કરવામાં, યા મોજશોખમાં, હજારો લાખોના
પાણી થાય છે પણ સીદાતા પોતાના સ્વધર્મી વંધુને ઉચિત સહાય
કરવામાં, કે આજીવિકાદિકથી જોડવામાં, ઘણી સ્વામી જોવામાં
આવે છે. તેવી રીતે નોકારશી ટોઢી વગેરે જમાડી હજારો રૂપીઆ
સ્વર્ચવામાં આવે છે. (નોકારશી સ્વામીવ્રતસહ કરવા યોગ્ય છે)
છતાં અનેક સીદાતા શ્રાવક વર્ગ અને શ્રાવિકા વર્ગની કપોડી

સ્થિતીનો સ્થાલ ઘાતુપર રહે છે. સીદાતા વંધુઓનો ઉદ્ધાર કરવો તે ઉત્તમ પ્રકારનો સ્વામીવત્સલજ સમજવો. કેટલાક લજ્જાવડે પોતાની મંદસ્થિતી જાહેર ન કરી શકે તેવા અનેક શ્રાવક શ્રાવિકા શારિકીયો સપાસ કરવામાં આવે તો માલુમ પડે. તેથી આ વાત લક્ષમાં લેવા યોગ્ય છે. વઢી શ્રાવકના દ્વાર નિત્ય અભંગ (ઝાઝા) કહ્યા છે. કેમકે યંધ ચારણા હોવાથી ઉત્તમ પાત્ર એવા મુનિરાજ આવે તો તે પાછા વઢી જાય, અને દુઃસ્તી મિથુક અર્પણ યગેરે આવે તે નિરાશ થઈને ચાલ્યા જાય તેથી તીર્થંકર મહારાજાએ અનુકંપાદાનનો નિષેધ કર્યો નથી, તો સ્વશક્તિ અનુસાર ખીતારી યગેરે જે દયાને પાત્ર છે, તેને દાન આપવું. અરે! દાન આપવું તો દૂર રહું પણ અજ્ઞાતવશાત્ કેટલીક સેલા સેવા વિચારાને ગાઝો દેવામાં આવે છે ત્યાં ફાંકી ફાટવામાં આવે છે તે કેટલી મૂર્ખતા! તેથી કેવા કર્મનો વેધ પડે? શક્તિ હોય તો આપવું અન્યથા મિટ્ર વચને ઉત્તર આપ્યો પણ અપદ્ધ્દ ઘોઝવા તો મહારાદિ કરવા નહિ. ડ્યારે એક માળમ ગરીબ મિથુક સ્થિતિમાં મૂકાય છે, મ્યારે તેના દુઃસ્તનો સ્થાલ તેને જ આવી શકે. તેથી તેઓ છુપાથી કે દુષાથી પીડિત થઈ વારંવાર માન્યા કરે. પરંતુ મજ્જન પુરુષે વિચાર કરવો જોઈએ કે હું શ્રાવી નિર્ધન સ્થિતીમાં હોઉં તો કેવું કરું? તેથી સદા કુમટું હૃદય રાસવું અને દીન સીળનાં પણ ઉદ્ધાર કરવો. જે દુરુષ શ્રીમંતાઈનો ગર્વ ધરાવી

દીનદુઃખી જનોનો તિરસ્કાર કરશે તે અવશ્ય પરમ્ભવે અધમ સ્થિતી પામશે. લક્ષ્મી આજ છે ને કાલ નથી એવું ધારી વિક્રમ, કુમાર-પાલ, વસ્તુપાલ, તેજપાલ પ્રમુખની જેમ અનેક પ્રકારના સત્કાર્યોમાં લક્ષ્મી વાપરવી.

ઘણી પળ શ્રીકુમારપાલ મહારાજે શ્રીહેમચંદ્રાચાર્ય મહારાજની ધર્મશાળાની મુહુર્ત પડિલેહકાર ધાર્મિકને પાંચશો ઘોડા તથા બાર ગામનું અધિપતિપણું આપ્યું, તથા સઘણી મુહુર્ત પડિલેહનારાઓને કુલ્લે પાંચશો ગામનું દાન આપ્યું. એવી રીતે વિવેકીમાં શિરોમણિ સરસ્વા તે કુમારપાલ રાજાના વીજા પળ અનેક પ્રકારના પુણ્ય માર્ગો હતા, તેમાંથી અહિં કેટલાક લખી શકાય ? એવી રીતે ઉત્તમ ધર્મક્રીયાથી તેણે ફક્ત પોતાના વાકી બે ભવો રહેવારૂપ કાર્ય સિદ્ધ કર્યું (આવતી ઉત્સર્પિણીમાં પદ્મનાભ મહારાજના ગણધર થઈ તે ભવે સિદ્ધિ પામશે); તેમજ સાધર્મીઓને યોગ્ય દાન, માન, ધર્મની સહાયતા, કરોનું છોડવું, દુઃખીઓના ઉદ્ધારાદિ તથા અઢાર દેશો-માં અમારી (અહિંસા) પ્રવર્તનાદિકથી તેનો પરોપકાર પ્રગટજ દેખાય છે.

અત્રે કુમારપાલ મહારાજના સમ્યક્ત્વ મૂલ વારવ્રતાદિકનું કિંચિત્ વર્ણન કર્યું છે તેનો હેતુ માત્ર એજ છે જે અઢાર દેશનું રાજ્ય

પાલતા છતાં પણ શ્રાવકનાં વ્રતને વિષે તેઓથી કેટલે દરજ્જે ગયા
છે કે જેનું અનુકરણ કરવું તે તો દૂર રહ્યું પણ તેની ભાવના વિચારી

હમેશોં છે. આણંદ કામદેવાદિક શ્રાવકો કે જેની સ્વયં મહાવીર સ્વામિણ
પ્રશંસા કરી છે. વહી જેઓ શ્રાવકની પદિમા વહન કરી કે જે
પદિમાને વિષે નિરવચ આહાર લેવો પડે છે તે હર્ત્સર્ગ માર્ગ સમજવો.
જો તે પણ ન કરી શકે તો વાવીશ અમહ્ય અનંતકાયનો તો
જરૂર ત્યાગ કરે. અત્રે લક્ષમાં રાખવું જોઈએ કે અમહ્યાદિનો અ-
મુક નિયમ કયો, તેથી સંતોષ પામવાનો નથી પણ આણંદ, કામ-
દેવ, તથા કુમારપાલ, મહારાજ વગેરેની જેમ શ્રાવકના દ્વાદશગ્રંથ
અંગીકાર કરી અનુક્રમે પંચમહાગ્રંથની પ્રાપ્તિ માટે લઘ્યમ કરવો યુક્ત
છે. શાસ્ત્રકાર મહારાજ પ્રથમ તો સર્વવિરતિપણાનો જ ઉપદેશ કરે
છે પણ હ્યારે શ્રાવક અસમર્થ તથા હર્ત્સાદ રહિત જણાય છે ત્યારે
પછી દેશવિરતિ પ્રમુખનો ઉપદેશ આપે છે.

તા. ક.—પૃષ્ઠ ૧૪ ની ૨૧ મી કાળમાં ચોરદીનો રસ ઘેઘદી
પછી અચિત્ત છે એમ લખ્યું છે, પણ તેનો કાલ જણાવ્યો નથી, તો

શ્રી લઘુપ્રવચનસારોદ્ધારમાં તેનો કાઝ બે પંહોરનો કહેલો છે, તે પછી અમ્મક્ય છે. આ વાવત સ્ફુટ કરવાનું કારણ એ છે કે-વરસી તપને પારણે કેટલાક અજાણ લોકો આવો કાઝાતીત રસ વાપરે છે. તો તેમણે ઉપયોગ રાખવા જરૂર છે.

સમાપ્ત.

તૈયાર પુસ્તકોનું સૂચીપત્ર

શિક્ષણના પુસ્તકો.

ક્રમ.	નામ.	મૂલ્ય.
૧	બાળપોથી-જૈન શિક્ષણમાળા.	૦—૧—૬
૨	પહેલો ષોપડી-જૈન શિક્ષણમાળા.	૦—૨—૬
૩	બીજી ષોપડી સદર	૦—૩—૦
૪	ત્રીજી ષોપડી સદર	૦—૪—૦
૫	જૈનો શાંતિમાળા શાસ્ત્રી	૦—૧—૬
૬	પંચમતિક્રમણ મૂલ્ય ગુજરાતી	૦—૨—૦
૭	" શાસ્ત્રી	૦—૭—૬
૮	" સાર્થ ગુજરાતી	૧—૪—૦
૯	૬ મતિક્રમણ મૂલ્ય ગુજરાતી ભાવાર્થ સાથે	૦—૩—૬
૧૦	" શાસ્ત્રી "	૦—૩—૬
૧૧	" સાર્થ ગુજરાતી	૦—૬—૦
૧૨	સામાયક ચૈત્યવંદનાદિ સાર્થ	૦—૧—૩
૧૩	સમકિતના સદસઠ ચોલ તથા અઢાર પાપસ્થાન- કની સજ્ઞાઓ ગુજરાતી	૦—૧—૬
૧૪	સમકિતના સદસઠ ચોલ તથા અઢાર પાપ- સ્થાનકની સજ્ઞાઓ શાસ્ત્રી	૦—૧—૬
૧૫	જીવચિત્ર સાર્થ સાવચૂરિક	૦—૬—૦
૧૬	યશોવિજયજી કૃત ચોવિંશી સાર્થ	૦—૪—૦
૧૭	ભાષ્યત્રયમ સાર્થ શાસ્ત્રી	૦—૮—૦
૧૮	" ગુજરાતી	૦—૬—૦

१९ कर्मग्रंथ सार्थ प्रथमविभाग	०-१०-०
२० " द्वितीय विभाग	०-१२-०
२१ जीनगुण पद्यावली	०-५-०
२२ तत्त्वार्थ सूत्र सरहस्य	०-६-०
२३ पांत्रीस बोल विगेरे	०-३-०
वांचनना पुस्तको.	
२४ जैनहितोपदेश भाग २-३	०-१०-०
२५ " " शास्त्री	०-१२-०
२६ जैनहितबोध हिंदी	०-१०-०
२७ प्रश्नोत्तर रत्नचिन्तामणी	१-०-०
२८ आत्महितकर आध्यात्मिक वस्तु संग्रह	०-१०-०
२९ श्रावक कल्पतरु	०-२-६
३० समाधि विचार	०-१-३
३१ कुलक संग्रह	०-१-०
३२ ब्रह्मचर्य	०-४-०
३३ अभक्ष्य अनंतकाय विचार गु.	०-३-०
३४ " " शास्त्री	०-३-६
३५ आत्म जागृति	०-०-९
३६ धर्मोपदेश तत्त्वज्ञान	०-०-६
प्रत आकारे संस्कृत ग्रंथो.	
३७ जीवविचार सटीक	०-४-०
३८ दंडक प्रकरण सटीक	०-२-०

